

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Vilma SIMUTIENĖ

**SOCIALINĖS PARAMOS ŠEIMAI POLITIKOS
ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS:
SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS**

Magistro darbas

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA**

Vilma SIMUTIENĖ

**SOCIALINĖS PARAMOS ŠEIMAI POLITIKOS
ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS:
SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)
Šaka- viešasis administravimas**

Teigiu, kad magistro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu vadybos studijų programos magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas:

Magistro darbo autorius Vilma Simutienė
(vardas, pavard , para-as)

Vadovas
(pareigos, vardas, pavard , para-as)

Recenzentas
(pareigos, vardas, pavard , para-as)

SANTRAUKA

Vilma Simutien

Socialinės paramos šeimai politikos įgyvendinimo vertinimas: Skuodo rajono savivaldybės atvejis

Magistro darbas.

Magistro darbe apibūdinama Lietuvos socialinės apsaugos sistema, kuri susidaro iš trijų dalių: socialinio draudimo, socialinės paramos ir specialiosios socialinės išmokos. Darbe analizuojama piniginių socialinės paramos samprata. Ji teikiama vadovaujantis dviem būdais: kategoriniu ir testavimu. Darbe pateikiamos pagrindinės socialinės paramos teikiamos išmokos ir jų apibūdinimas. Atlikta Skuodo rajono savivaldybės piniginių socialinės paramos šeimoms 2007-2009 m. analizė. Atlikus piniginių socialinės paramos vertinimo analizę, patvirtinta suformuluota hipotezė, kad dabartinis pajamų kompensavimo norma mažina darbo paskatas ir skatina žmones gyventi iš pajamų. Tuo pačiu tai silpnina motyvaciją darbo paieškoms, bei savo verslo kūrimui. Galima daryti išvadą, kad panašios tendencijos galimos ir kitose rajoninio tipo savivaldybėse.

SUMMARY

Vilma Simutien

Evaluation of social family support policy implementation: the case of Skuodas municipality

Master's thesis.

In this Master's thesis, there is Lithuanian social security system reviewed which consists of three parts: social insurance, social assistance and special social benefits. The thesis analyses the concept of financial social assistance. It is extended following two ways: category and testing. The thesis presents the main benefits extended by the social assistance and their description. There was made an analysis of financial social assistance for families for the period of 2007-2009 extended by Skuodas municipality. After the analysis of evaluation of financial social assistance was made, a formulated hypothesis that current rate of reimbursement of incomes reduces work incentives and encourages people to live on benefits was confirmed. At the same time, it reduces the motivation to look for a job and develop own business. It follows as a conclusion that similar tendencies are possible to occur in other district municipalities as well.

TURINYS

IVADAS	5
1. PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMA IR LIETUVOS SOCIALINĖ APSAUGOS SISTEMOS DALIS	8
1.1. <i>Lietuvos socialinės apsaugos sistemos struktūra</i>	8
1.2. <i>Paramos šeimai politikos samprata</i>	12
1.2.1. Lietuvos piniginių socialinės paramos samprata.....	14
1.2.2. Lietuvos socialinės paramos sistemos pagrindiniai bruožai.....	15
1.2.3. Lietuvos socialinės paramos teisinis reglamentavimas.....	22
1.3. <i>Socialinės apsaugos integracijos pagrindiniai veiksniai</i>	23
2. SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖS PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMOS ŠEIMOMS 2007-2009 M. ANALIZĖ	27
2.1. <i>Socialinės paramos finansavimo šaltiniai</i>	27
2.1.1. Socialinės paramos biudžetas.....	27
2.1.2. Valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšos.....	29
2.1.3. Socialinės paramos administravimo lėšos.....	30
2.2. <i>Piniginė socialinė parama šeimoms ir vaikams</i>	31
2.2.1. Piniginių socialinės paramos gavėjai.....	31
2.2.2. Piniginių socialinės paramos išlaidos.....	32
2.3. <i>Socialinė parama, teikiama nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų</i>	33
2.3.1. Vaiko globos (rūpybos) išmokos gavėjai ir išlaidos.....	35
2.3.2. Valstybinės išmokos.....	36
2.4. <i>Socialinė parama nepasiturintiems šeimoms (asmenims), įvertinus jų turimą ir pajamas</i>	38
2.4.1. Socialinė parama.....	39
2.4.2. Kompensacijos už būsto šildymą, karštą, šaltą vandenį ir nuotekas.....	40
2.4.3. Vienkartinė socialinė parama.....	42
2.4.4. Socialinė parama mokiniams.....	43
2.4.4.1. Mokinio nemokamas maitinimas.....	43
2.4.4.2. Parama mokinio reikmenims sigyti.....	45
2.4.5. Kita socialinė parama.....	46
3. SOCIALINĖ PARAMOS GYVENDINIMO VERTINIMAS	47
3.1. <i>Socialinė parama nepriklausomai nuo šeimos pajamų ir turimo turto</i>	47
3.2. <i>Pajamų ir turto tikrinimo pagrindu teikiama pašalpos</i>	52
IŠVADOS	58
REKOMENDACIJOS	59
LITERATŪRA	60
PRIEDAI	63

IVADAS

Atk rus 1991 m. Lietuvos nepriklausomyb prad ta reorganizuoti Socialin politika. Tais metais prad ti kurti nauji socialin s paramos sistemos pagrindai, sukurtos naujos institucijos, tokia kaip pavyzdffiui, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, priimta daugel tam reikaling statym , normatyvini akt , numatytos gyvendinimo priemon s. Tya sistema buvo siekiama efektyviai teikti socialin param , glob ir r pyb skurdffiai gyvenantiems Lietuvos flmon ms, netekusiems pajam ar turintiems maflas pajamas pragyventi.

Nuo XX a. paskutinio de-imtme io pradffios Lietuvoje vyksta didffiuliai, dinami-ki, prie-taringi ir negatyv s demografiniai poky iai, kurie l m dabartin demografin kriz . Gimstamumas mafl jo labai spar iai ir didffiuliais mastais, XXI a. pradffioje pasiekdamas ypatingai flm lyg , esant gerokai flemiau ribos, galin ios uftikrinti kart kait . Vyksta -eimos transformacija: nyksta tradicin s -eimos bruoflai ir sigali nauji, b dingi moderniam -eimos modeliui. Jaunimas vis daffniau pirmenyb atiduoda moderniam -eimos tipui, naujai -eimos k rimo strategijai. Tmimos k rimas vis re iau siejamas su vedybomis, tuokiamasi vis vyresnio amffiaus, silpn ja tarpasmeniniai santykiai -eimoje, did ja partneri autonomija, -eim nestabilumas.

vairi socialini problem patiria ir ekonomi-kai i-sivys iusios Vakar Europos -alys. Efektyviausia -i problem prevencija yra valstyb s vykdoma socialin politika, jos pasirinktas socialin s gerov s modelis. Vienas svarbiausi pofflymi , pagal kuriuos galima spr sti apie valstyb s brand , yra tai, kaip aktyviai ie-koma problemos sprendimo b d , kaip uftikrinamas asmens ir visuomen s saugumas.

Pagal vairi mokslinink i-sakytus teorijos teiginius, yra svarbiau flmogui pad ti surasti darb , nei teikti jam socialin param , kadangi atlikta vairi tyrim ir prieita i- vad , kad flmogus gan lengvai pripranta prie teikiamos socialin s paramos ir nenoriai sitraukia darbin veikl . Vadovaujantis kit mokslinink teiginiais, konstatuojama, jog pragyvenimas i- socialin s paramos anaip tol n ra pasirinkimas. -i pad t daffniausiai pakli va flmon s d l skaudaus savo gyvenimo vykio.

Atsakingos ufl socialin apsaug institucijos sud tingomis socialin mis ir ekonomin mis s lygomis rengia ir gyvendina vairias priemones, kurios palengvina reform sukeltus neigiamus padarinius ir formuoja nauj socialin politik , atitinkan i rinkos ekonomikos d sningumus. Norint i-siai-kinti socialin s politikos efektyvum b tina atlikti daug tyrim .

Pinigin socialin parama - svarbi socialin s apsaugos sistemos dalis, tod l -i tem pasirinkau nor dama pabandyti paanalizuoti socialin s paramos sistemoje vykstan ius poky ius, nagrin ti juos takojan ius veiksnius ir ie-koti b d , kuriais b t galima efektyviai tobulinti socialin s paramos sistemos pl tr , t.y. i- analizuoti literat r , atitinkamus teis s aktus ir

nustatyti bei vertinti veiksniai, tariant, kaip jie susiję su žmogumi ir visuomenėmis Lietuvoje.

Darbe norima išsiaiškinti, kaip yra vykdomas Skuodo rajone administruojamų pajamų teikimas bei finansavimas, jo efektyvumas, lyginant 2007-uosius, 2008-uosius, 2009-uosius metus ir tais metais Skuodo rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus išmoktas pajamas, iš savivaldybės ar valstybės biudžeto.

Mokslinė problema. Tuo metu yra gausu tyrimų, atskleidžiančių blogiančių Lietuvos demografinį padėtį, žmogaus deinstytucionalizaciją ir kitus procesus, kurie ateityje turės neigiamą socialinį ir ekonominį padarini. Lietuvos valstybė bent jau statymų lygmenyje siekia suteikti apsaugą ir socialines garantijas žmogui.

Kiekvienais metais socialinei apsaugai yra skiriami milijonai litų, kuriuos pasiekia tik kėstančius žmogus. Tik pastaruoju metu kalbama, kad svarbu ne tik duoti mažiausias pajamas turintiems žmogams pajamas, bet ir skatinti jas keistis, šalinti priežastis, neleidžiančias veikti skurdą gydyti priklausomybės ligas, mokyti žmones darbini gėdinti.

2009 m. savivaldybėse, pasitvirtinus Tarybose tvarkas, pradėjo vykdyti savivaldybėse organizuojamus visuomenei naudingus darbus, kurioje siekiama darbiniai pinigini socialin param gaunanias žmogus.

Literaturoje daug išnagrinėta, kaip demografiniai pokyčiai pinigini socialin param gaunanias žmogus, tačiau iki šiol yra mažai žinoma apie atvirkštinį procesą - pinigini socialin s paramos tak žmogui.

Tyrimo aktualumas. Lietuvos socialin s paramos poreikis didėja sparčiau negu galimybės jį patenkinti. Labai svarbu, kad pinigini socialin parama būtų efektyviai paskirstoma ir naudojama, t.y. leistų pasiekti geresnį socialin rezultatą esant ribotiems socialin s paramos šaltiniams.

Tyrimo objektas – Skuodo rajono savivaldybėje teikiama pinigini socialin parama.

Tyrimo tikslas – apibūdinti pinigini socialin s paramos organizavimo bei teikimo teorinius aspektus, vertinti pinigini socialin s paramos teikimą Skuodo rajono savivaldybėje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslin s literatūros šaltinius apie pinigini socialin s paramos žmogui teikimą Lietuvoje.

2. Išanalizuoti statyminės bazės, reglamentuojančios pinigini socialin paramą Lietuvoje.

3. Pateikti socialin s apsaugos ir paramos sampratą, bei pagrindinius socialin s paramos šaltinius;

4. Atlikti piniginių socialinių paramos ūimoms analiz Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinių paramos skyriuje 2007-2009 metais.

5. vertinti atskir piniginių paramos r ūi efektyvum , i-siai-kinti j neefektyvumo prieŕlastis.

Darbo metodai:

1. Mokslin ŕ literat ŕos analiz .
2. Dokument analiz .
3. Statistini duomen analiz .
4. Grafinis vaizdavimas.

Keliama *hipotezė*, kad ūiu metu Lietuvoje piniginių socialinių paramos i-tekliai n ra naudojami pakankamai efektyviai, o egzistuojanti pajam kompensavimo sistema maŕlina darbo paskatas. Atlikus piniginių socialinių paramos efektyvumo vertinimo analiz , bus konkretizuotos racionalesn ŕ piniginių socialinių paramos i-tekli naudojimo priemon ŕ, kurias gyvendinus, teikiama gyventojams pinigini parama taps veiksmingesn .

Darbo struktūra ir apimtis. Siekiant gyvendinti uŕsibr ŕtus uŕdavinius ir tiksl , atitinkamai apgalvota darbo strukt ŕra. Darbas sudarytas i-trij pagrindini dali . Pirmojoje dalyje i-analizuojama piniginių socialinių paramos samprata, jos pagrindiniai bruoŕai, socialinių paramos teisin baz . Antroje dalyje atlikta Skuodo rajono savivaldybės Socialinių paramos ūimoms 2007-2009 m. analiz . Tre ioje dalyje pateikiamas socialinių paramos i-mok efektyvumo vertinimas.

Darb sudaro vadas, trys dalys, i-vados, literat ŕos s ra-as ir priedai.

1. PINIGINĖ SOCIALINĖ PARAMA – LIETUVOS SOCIALINĖS APSAUGOS SISTEMOS DALIS

1.1. Lietuvos socialinės apsaugos sistemos struktūra

Žmonės, kurių padėtis visuomenėje nevienoda nuo pat gimimo, turi skirtingas gyvenimo perspektyvas, iš dalies nulemtas politinės sistemos ir ekonominės bei socialinės aplinkybės. Sakykim, bėdami laisvi, racionalūs ir išsiugdę teisingumo jausmą, žmonės turėtų nustatyti visuomenės, kurioje jie gyvens, principus nefinodami, kuriai klasei, kultūrinei terpei jie priklausys, t. y. nebėdami pranašesni už kitus. Jie tikrai vadovausis teisingumo, o ne naudos principais¹:

1. Kiekvienas turi lygias teises plačiai vienodais laisvės sistemomis, kurioms visiems pasiekiami.

2. Socialinė ir ekonominė nelygybė mažiausiai privilegijuotiems turi atnešti kiek manoma didesnę naudą.

Pasaulyje socialinės apsaugos sąvoka interpretuojama įvairiai. Kiekvienas autorius ją apibūdina savitai. Kai kuriose šalyse socialinės apsaugos apibrėžimas pateikiamas statyme. Jei taip nėra, tai bent nurodoma, kurie susitarimai valstybinės teisės požiūriu priklauso socialinės apsaugos teisės sričiai. Dažniausiai tai daroma tose šalyse, kur siekiama visus socialinės apsaugos teisinius aktus sudėti vien kodeksu ar teisės dokumentų rinkiniu. Tačiau kai kuriose šalyse gali ir nebūti teisinio socialinės apsaugos apibrėžimo. Jos turi savo socialinės apsaugos doktriną apibrėžiančią socialinės apsaugos objektą. Be to, yra šalių, kuriose apskritai neegzistuoja socialinės apsaugos sąvoka. Tuo atveilyje šalyse manoma, kad tokios sąvokos kaip šsocialinis draudimas, šsocialinė parama ir pan. yra nepakankamai tarpusavyje susijusios, kad jas būtų galima sujungti vien platesn ir apibendrinančią sąvoką šsocialinė apsauga².

Yra autorių, kurie socialinę apsaugą apibrėžia kaip piniginių ir natūrinių paslaugų bei paslaugų teikimą tam tikroms gyventojų grupėms.

Sinfieldas socialinę apsaugą, panašiai kaip ir sveikatos, apibūdina situaciniu požiūriu, t. y. kaip visapusišką žmogaus apsaugą nuo lėtinio praradimo, o Bergmanas savo ruožtu socialinę apsaugą suvokia kaip žmogaus apsaugą nuo finansinio žlugimo.

Plačiau socialinės apsaugos apibrėžimą pateikia TDO pranešime šKelyje XXI amfi. Socialinės apsaugos raida. Ši socialinė apsauga greičiau traktuojama kaip atsakas pagalbos –aukšm, o ne kaip sudėtingas mechanizmas, teikiantis tokią pagalbą. Kitur irgi pritariama tokiai

¹ Vyšniauskienė, D. (1999). Verslo etika: vadovėlis. D. Vyšniauskienė, V. Kundrotas. Kaunas, p.46

² Pieters, D. (1998). vadovas pagrindiniams socialinės apsaugos principams. Vilnius, 11 psl.

socialin s apsaugos samprata. J ūnuomone, socialin s apsauga saugo nuo rizikos, susijusios su industrin s visuomen s atsiradimu ir vystimuisi, arba, kitaip tariant ū nuo socialin s rizikos. Tai jau nepasakoma, apie koki s apsaug s kalbama, ir kokia rizika yra socialin s ¹.

R. Lazutka teigia, jog š...socialin s apsaug s galima suprasti kaip visapusišk ū fmogaus apsaug s nuo pajam s praradimo. TŪ apsauga pasireišk ūia pinigini s i-mokomis socialini s rizik s atvejais. Teikiama ir nepinigin s parama fmon ms, kuriems gresia pavojus susidurti su socialine rizika arba jau susid ūrusiems su ja (perkvalifikavimo kursai bedarbiam s, medicinos pagalbos priemon s ir pan.)²ū.

L. Dromantien sPranešime apie fmogaus socialin s raid ū Lietuvojeū teigia š...jog ūalies socialin s apsaugos sistem s sudaro dvi pagrindin s dalys: socialinis draudimas ir socialin s paramaū ³.

Galima teigti, kad Lietuvoje socialin s apsauga suprantama kaip privalomas (valstybinis) socialinis draudimas ir socialinis apr ūpinimas bei socialin s ūalpa (parama). Tai labiausiai ūiuo metu paplitusios socialin s apsaugos formos.

Socialin s apsaugos politika ū tai valstyb s vykdomas fmoni s bei visuomen s grupi s pajam s paskirstymas ir turtini s santyki s reguliavimas siekiant socialinio teisingumo ir lygyb s.

Socialin s politik s formuoja ir gyvendina daug vairaus lygmens institucij ū (1 pav.).

1 pav. Socialin s politik s formuojan ūi institucij ū piramid

¹ Pieters,D. (1998). vadas s pagrindinius socialin s apsaugos principus. Vilnius, 12 psl.

² Lazutka, R. (2001). Socialin s apsauga. fmogaus socialin s raida. Vilnius , 134 psl.

³ Dromantien s , L. (2001). Pranešimas apie fmogaus socialin s raid ū Lietuvoje. Vilnius, 22 psl.

Tyos institucijos vykdo ne tik socialin s apsaugos politik , bet, galima teigti, ir socialin teisingum Lietuvoje. Deja, tasai socialinis teisingumas ne visais atvejais pasiekia apatin piramid s laiptel , t.y. visuomen s nar laiptel . Tai rodo did jantis nedarbas, skurdas, socialinio saugumo nestabilumas –alyje. Taigi Lietuvos socialin je sistemoje n ra pasiektas lygyb s taisykl s tikslas, o nelygyb , gali b ti pateisinama tik tada, jei ji teikia pirmenyb socialin s piramid s apa ioje esantiems individams ó visuomen s nariui¹.

Pagrindinis ufdavinys ó formuoti ir gyvendinti socialin s apsaugos ir darbo politik ó tenka Lietuvos Respublikos socialin s apsaugos ir darbo ministerijai. Ministerija formuoja ir gyvendina toki politik , kurios galutinis tikslas ó r pinimasis flogumi, jo pasirinkimo galimybi didinimas ar l – ir paslaug uftikrinimas, kai flogus d l objektyvi prieffas i negali sav s ir –eimos pakankamai apr pinti i– darbo ar kitoki pajam .

Vykdydama – atsaking ufdavin , ministerija vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir statymais, Lietuvos Respublikos Vyriausyb s programa, Darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos tarptautin mis sutartimis, Respublikos Prezidento dekretais, ministerijos darbo reglamentu ir kitais teis s aktais. O taip pat vykdo 19 program : Uflimtumo didinimas; Profesinio sveikatos pakenkimo prevencija ir saugos darbe gerinimas; fimogi–k j i–tekli pl tra; Ne gali j socialin integracija; Socialini paslaug pl tra staigose prie Socialin s apsaugos ir darbo ministerijos; Socialini paslaug infrastrukt ros pl tra ; Vaiko teisi apsaug , apr pinim ir dalyvavim visuomen s gyvenime gyvendinimas; Jaunimo politikos gyvendinimas ; I–mokus vaikams; Socialin s apr pties stiprinimas; Vaik i–laikymo fondas; Specialioji Europos fondo tre i j –ali pilie i integracijos programa ir t.²

Lietuvos Respublikos Socialin s apsaugos ir darbo ministerija formuoja socialin s apsaugos politik . Ji kartu su pavaldffiomis institucijomis, socialiniais partneriais bei kitomis suinteresuotomis organizacijomis gyvendina kiekvieno flogaus darbo ir socialin apsaug , r pinasi jo socialine gerove. Socialin s apsaugos ir darbo ministerija atsako ufl socialin s apsaugos ir darbo srities statym leidyb , remia ir koordinuoja –alyje atliekamus –ios srities mokslo tyrimus, r pinasi pa ios steigt ar jai priskirt staig veikla.

Ministerija veikia vadovaudamasi savo strateginiu veiklos planu. Strateginiame veiklos plane apr–oma, kaip institucija gyvendina Vyriausyb s strateginius tikslus (prioritetus), vykdydama programas, naudodama turimus biudffeto asignavimus.

¹ Vy–niauskien , D. (1999). Verslo etika: vadov lis. D.Vy–niauskien , V.Kundrotas. Kaunas, p.261

² 2007-2008 met socialinis prane–imas. Socialin s apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius, p. 8-13.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos misija yra gyvendinti efektyvi darbo ir socialinės apsaugos politiką, siekiant sukurti kokybiško ufmimtumo galimybes ir uftikrinti visuomenės socialinį saugumą ir socialinį sanglaudą.

Lietuvos socialinės apsaugos sistema sudaro trys dalys¹ (1 lentelė):

1. Socialinio draudimo
2. Socialinės paramos
3. Specialiosios socialinės išmokos

1 lentelė

Lietuvos socialinės apsaugos sistema

<i>S o c i a l i n ė a p s a u g a</i>			
<i>Socialinis draudimas</i>	<i>Socialinė parama</i>		<i>Specialios socialinės išmokos</i>
	<i>Piniginė socialinė parama</i>	<i>Socialinės paslaugos</i>	
- Pensij draudimas; - Ligos ir motinystės draudimas; - sveikatos draudimas; - nedarbo draudimas; - draudimas nuo nelaiming atsitikimų darbe ir profesini lig	- ^T lpos (socialinė) pensija; - Išmok vaikams; - laidojimo pašalpa; - socialinė pašalpa; - išlaidų kompensacijos; - kitos kompensacijos	- Socialinės globos staigos; - senelių, invalidų, našlaičių globos namai; - dienos centrai; - nakvynės namai; - pagalba namuose; - slauga namuose	- Prezidento pensija; - Lietuvos Respublikos I ir II laipsnio pensijos; - nukentėjusių asmenų pensijos; - pareigūnų ir karių pensijos; - mokslininkų pensijos; - teisėjų pensijos; - artistų renta

^Tltinis: Tartilas, J. (2005). Socialinės saugos pagrindai. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, p.9.

Didžiausia socialinės apsaugos sistemos dalis – socialinis draudimas. Socialinis draudimas, kaip ir bet kuris draudimas, remiasi mokėjimo principu – apdraustieji asmenys privalo mokėti mokesčius, kad gytų teisę išmokas. Lietuvoje, kaip daugelyje pasaulio šalių, teisėtas – tradicinis socialinio draudimo rėmimas: pensij, ligos ir motinystės, sveikatos, nedarbo, nelaiming atsitikimų darbe ir profesini lig. Socialinio draudimo sistemos pagrindinis tikslas yra garantuoti pajamas apdraustiesiems netekus darbingumo dėl ligos, motinystės, senatvės, invalidumo ar kitais Valstybinio socialinio draudimo statyme numatytais atvejais. Valstybinis socialinis draudimas siekia apdraustuosius asmenis finansiškai aprūpinti, kai statymu numatytais atvejais jie netenka pajamų arba turi papildomų išlaidų.

Kita socialinės apsaugos sistemos dalis – socialinė parama. Lietuvoje socialinei paramai priskiriama socialinės apsaugos dalis, kuri finansuojama valstybės ir savivaldybių biudžetinėmis lėšomis. Socialinė parama Lietuvoje traktuojama labai plačiai, ji apima ne tik pinigines išmokas, bet

¹ Tartilas, J. (2005). Socialinės saugos pagrindai. Vilnius, 9 psl.

ir socialines paslaugas. Galima teigti, kad socialinės paramos pagrindinis tikslas yra skurdo prevencija.

Specialiosios socialinės išmokos - daugiausia mokamos kaip papildomos (kartu su socialiniu draudimu) pensijos nusipelnusiems –aliai asmenims, taip pat nukentėjusiems nuo okupacinių reffim asmenims, karo dalyviams ir pan. Jos taip pat mokamos tam tikroms profesijų grupėms (kariams ir pareigūnams, mokslininkams, artistams ir pan.).

Socialinės apsaugos sistema finansuojama iš valstybės biudžeto bei darbdavių ir apdraustųjų mokėmų.

Iki šiol Lietuvoje nėra nusistovėjęs socialinės apsaugos modelis. Kol kas daugiausia pastebima korporatyvinio liberalaus modelio bruožai.

Tyrimame darbe didžiausias dėmesys bus kreipiamas į pinigines socialinės paramos analizę. Škuodo rajono savivaldybėje, siekiant socialinės paramos teikimo efektyvumo, išsiaiškinti jo neefektyvumo priežastys.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos socialinės apsaugos sistemos pagrindinis tikslas yra sudaryti sąlygas visuomenės nariams laisvai ir savo nuožiūra patiemis tvarkyti savo gyvenimą ir organizuoti kitą veiklą, laikantis visiems vienodų teisės normų.

1.2. Paramos šeimai politikos samprata

Šeimos politikos kūrimas Lietuvoje prasidėjo tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Tada reikėjo sukurti ne tik priemonių sistemą, bet visų pirma suprasti šeimos politikos esmę, parengti conceptualiuosius pagrindus, strategiją, nes sovietmečiu Lietuvoje buvo taikoma vos viena kita priemonė su savais motyvais. Neretai šeimos politika buvo kuriama atvirktine tvarka – priimamos ir kuriamos priemonės neturint strategijos, tikslų ar motyvų. Paramos šeimai politika yra suprantama autorių gana nevienodai.

Pasak Ioraitės M. š... šeima yra viena seniausių ir reikšmingiausių visuomenės institucijų, kurioje nuolat vyksta ilmogaus socializacija. Šeima veikia savo narius, daro jiems taką, lygiai taip pat takodama ir visuomenę. Todėl šeima dažnai vadinama svarbiausiu socialiniu institutu, turinčiu pareigas ir atsakomybę prieš savo narius ir visuomenę. Šeima, kaip šeimos bendrija, atlieka varias funkcijas, apimančias visas gyvenimo sritis, ko negali kita visuomenės struktūra...¹

vairiai –aliai mokslininkai, dirbantys socialinėje srityje, paramos šeimai politiką suprantą labai skirtingai. Neretai socialinė politika yra iš viso neatskiriama.

¹ Ioraitė, M. (2005). Socialinių paslaugų administravimas. Mykolo Romerio Universitetas, p.200.

Autoriai knygoje šeimoms revoliucija apie šeimos politikos samprat interpretuoja, kad š... šeimos politikos samprata varijuoja dideliu diapazonu: nuo labai plataus supratimo, j sutapinant su gyventoj politika (sovietmeio terminija ó su demografinė politika), iki labai siauro ó kai šeimos politikai priskiriamas tik paramos daugiavaik ms šeimoms, be to, tik pinigini s paramos pa-alp pavidalu, vaidmuo. Tai jau atmetus šiuos kra-tutinius sampratos variantus, šeimos politika iki šiol Lietuvoje dar neretai suprantama gana siaurai ó kaip pinigini parama turinioms vaik šeimoms. Ir tai b dinga vairiems visuomen s sluoksniams: nuo politikos reng j iki šeimos politikos priemoni vartotojo/gav jo ó šeimose.¹

Pagal A.Maslauskait šeimos politikos apibr fimas i-rei-kiamas dviem b dais: siauruoju ir platiuoju. Pagal siaur j apibr flim šeimos politika orientuota vaikus auginan ias poras ar vieni-us t tus bei šioms grup ms taikomas i-mokas, pa-alpas, privilegijas ir paslaugas. Platusis paramos šeimai politikos apibr fimas jungia visas vie-osios politikos sritis, kurios veikia šeimos gyvenim : šeimos teis , švietim , sveikatos apsaug , ufmimtumo politikos priemonės ir pan.²

Analizuojant ir vertinant šiuo metu vykdom šeimos politik , vie-oje erdv je kilo daug diskusij šeimos politikos klausimu, tuo tikslu buvo Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimu sudaryta darbo grup , kuri ir pareng Valstybin s šeimos koncepcija³.

šios koncepcijos tikslai:

- ✓ atskleisti šeimos i-skirtin vert asmens ir visuomen s gyvenime;
- ✓ apibr fti šeimos atliekamas funkcijas, svarbias tenkinant asmens ir visuomen s poreikius;
- ✓ apib dinti šeimos raidos ir šeimos gyvenimo s lyg problemas Lietuvoje;
- ✓ apibr fti valstybin s šeimos politikos tikslus ir principus;
- ✓ numatyti valstybin s šeimos politikos veiksm kryptis.

Pagrindiniame šalies dokumente - Lietuvos Respublikos Konstitucijoje⁴, teigiama, kad šeima yra visuomen s ir valstyb s pagrindas. Tad valstyb šipareigoja saugoti ir globoti šeim , motinyst , t vyst ir vaikyst bei statymo numatyta tvarka teikti joms param .

šalies šeimos politikos tikslai ir veiksmai priklauso ne tik nuo demografin s situacijos, bet ir nuo vyriausyb s ir visuomen s poffi rio demografinius procesus.

šeimos politikos pagrindiniai tikslai yra:

¹ Stank nien , V., Jonkaryt , A., Mikulionien , S., Mitrikas, A.A., Maslauskait , A. (2003). šeimos revoliucija? I- kiai šeimos politikai. Vilnius.

² Maslauskait , A. (2005). Lietuvos šeima: tarp rinkos ir politikos. Vilnius: Demokratin s politikos institutas.

³ Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birffelio 3 d. nutarimas Nr. X-1560 šD 1 valstybin s šeimos politikos koncepcijos patvirtinimoš (fiin., 2008, Nr.69-2624).

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija (fiin., 1992, Nr. 33-1014).

- skatinti sigal jim demokratiškos ir savarankiškos ūimos, pagr stos ūimos nari tarpusavio globa ir atsakomybe, uftikrinan ios kart kait ir perimamum .

- pad ti ūimoms gyvendinti ūimos funkcijas, kurti s lygas, stiprinan ias ūimas bei uftikrinan ias j visavert funkcionavim ;

- skatinti ūimas atlikti savo funkcijas, privalomas ūimos nariams ir visuomenei¹.

Apibendrinant galima teigti, kad paramos ūimai politikos sritis tampa vis svarbesn socialin s politikos dalis. Pagrindin ūimos politikos priemon turi b ti orientuota vaiko gerov s uftikrinim .

1.2.1. Lietuvos pinigini s socialini s paramos samprata

šSocialin s paramos koncepcijoje² ū, socialin parama yra valstybin ir nevalstybin :

Valstybin socialin parama yra pateikiama Lietuvos Respublikos Konstitucijoje 38 str., kad t v teis ir pareiga - aukl ti savo vaikus dorais flmon mis ir i-tikimais pilie iais, iki pilnametyst s juos i-laikyti, o vaik pareiga ó t vus, globoti juos senatv je ir tausoti j palikim³. Kartu laikomasi socialinio solidarumo principo, pagal kur valstyb sipareigoja r pintis kiekvienu flmogumi, kuris d l objektyvi prieflas i negali savimi pasir pinti.

Nevalstybin socialin parama yra teikiama nevyriausybin organizacij savanorišiai ir d lto yra pranašesn ufl valstybin , ta iau jos nepakanka. Nevalstybin socialin parama priklauso tiek nuo jos organizatori iniciatyvos, tiek nuo veiklos s lyg , tod l valstyb turi r pintis, kad ūios s lygos b t kuo palankesn s, tuo palengvindama sau socialin s paramos problem sprendim⁴.

T. Medaiskio straipsnyje šSocialin apsauga: kai kurie aspektai ir tendencijos ū teigiama, jog socialin parama yra antroji sud tin socialin s apsaugos sistemos dalis, kurios paskirtis ó uftikrinti b tiniausi poreiki patenkinim asmenims, kuri pajam i- darbo, socialinio draudimo ir kit ūaltini neufftenka ūiems poreikiams patenkinti. Be to, ji turi teikti pagalb tiems, kuri geb jimas pasir pinti savimi yra nepakankamas⁵.

Arvydas Guogis straipsnyje šD l Lietuvos socialin s politikos modelio ū teigia, kad socialin parama ó socialin s apsaugos dalis, kuri teik ūalies gyventojams pinigini ir nepinigini

¹I-orait M. (2005). Socialini paslaug administravimas. Mykolo Romerio Universitetas, p. 202.

²Lietuvos Respublikos Vyriausybs 1994 m. nutarimas gegufl s 9 d. Nr. 360 šD l Socialin s paramos koncepcijos ū (fin., 1994, Nr.36- 653).

³Lietuvos Respublikos Konstitucija (fin., 1992, Nr. 33-1014).

⁴Lietuvos Respublikos Vyriausybs 1994 m. nutarimas gegufl s 9 d. Nr. 360 šD l Socialin s paramos koncepcijos ū (fin., 1994, Nr.36- 653).

⁵Medaiskis T. (1999). Socialin apsauga: kai kurie aspektai ir tendencijos. Pranešimas apie flmogaus socialin raid Lietuvoje.

⁶Guogis, A. (2002). D l Lietuvos socialin s politikos modelio.

param , skaitant socialines paslaugas. Pinigin parama gal jo b ti teikiama tikrinant gav jo pajamas ir turt arba netikrinant.

Socialin s apsaugos termin flodyne¹ nurodoma, kad socialin parama ó tai pagalba, teikiama pinigais arba nat ra asmenims, kurie neturi i-tekli b tiniems poreikiams patenkinti.

Socialin param reglamentuojanti teisin baz yra nuolat ir net kelis kartus per metus tikslinama, tobulinama, atsifvelgiant ekonomin pad t bei esam –eim gyvenimo lyg . statymai ir teisiniai norminiai aktai yra nuolatos grieftinami ir tikslinami, kad kuo tiksliau parama pasiekt tuos asmenys, kuriems ji yra labiausiai reikalinga.

Apibendrinant galima teigti, kad sulyginus vairi autori pateiktus socialin s apsaugos apibr flimus, daugiau ar mafliau i- to i-plaukia pagrindinis bendras socialin s paramos ufldavinys ó parama turi b ti pasiekiamas toms gyventoj grup ms, kurioms tos paramos labiausiai reikia.

1.2.2. Lietuvos socialin s paramos sistemos pagrindiniai bruožai

Socialin s parama – yra labai svarbi socialin s apsaugos dalis, kuri teikia –alies gyventojams pinigin ir nepinigin param , skaitant socialines paslaugas².

Pagrindin socialin s paramos sistemos nuostata yra ta, kad socialin parama negali flmogui uftikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo - ji tik padeda jam i-gyventi ekstremaliomis s lygomis. Socialin s paramos sistema organizuojama taip, kad b t stiprinamas pa i flmoni aktyvumas ir atsakomyb ufl save ir savo –eim .

Socialin s paramos teis s pripafl stamos visiems –alies gyventojams, ta iau prie-ingai negu socialinio draudimo teis s, jos suteikiamos nepriklausomai nuo tikslini mok mok jim toms gyventoj grup ms, kurios laikomos reikalingos tokios paramos.

Tai kitaip tariant socialin parama ó tai yra gelb jimosi ratas tiems, kurie arba neapdrausti socialiniu draudimu, arba tiesiog ufldirba labai maflai (pajamos tenkan ios vienam nam kio nariui nesiekia minimumo), tuomet iki to minimumo primokama i-valstyb s ar savivaldybi biudffeto .

Pagrindinis socialin s paramos principas - valstyb s parama neturi panaikinti paskat problemas spr sti patiems. Juo vadovaujantis valstyb s parama turi b ti teikiama tik tuomet, kai i-bandyti visi privat s sprendimo b dai, ir tik laikinai.

Taigi, socialin parama Lietuvoje traktuojama labai pla iai, ji apima ne tik pinigin socialin param , bet ir socialines paslaugas, bet darbe bus nagrin jama tik pinigin socialin

¹ Socialin s Apsaugos Termin flodynas [fl r ta 2009-06-01]. Prieiga per internet : <http://www.Sec.Lt/Pages/Zodynas/Index_.Html>

² Guogis, A. (2002). D l Lietuvos socialin s politikos modelio, p. 7.

parama, nes norint atsakingai ir efektyviai įnagrinti, pasirinkta tik piniginių socialinių paramos dalis.

Lietuvoje piniginių socialinių parama teikiama, vadovaujantis 2 b dais:

➤ **Kategoriniu** – nepriklausomai nuo –eimos turto ir pajamų; –i pa–alpa apima kategorines pa–alpas, taip pat lengvatas, kompensacijas ir nuolaidas;

➤ **Testavimo** – parama teikiama nepasiturintiems –eimoms, vertinusi turtą ir pajamas; apima testuojamias pa–alpas, taip pat –vairias kompensacijas ir lengvatas.

Lietuvoje egzistuojanti socialinių paramos –eimoms ir vaikams klasifikacijos ir paramos r –i schema pavaizduota 3 priede¹.

Pašalpos šeimoms, nepriklausančioms nuo pajamų:

-TMėimose, auginančioms vaikus:

- ✓ *Vienkartinė išmoka vaikui (gimus arba įvaikinus)*
- ✓ *Išmoka vaikams, šeimoms, auginančioms tris ir daugiau vaikų*

-Vaikams, kuriems nustatyta globa (r –pyba):

- ✓ *Globos (rūpybos) išmoka*
- ✓ *Vienkartinė išmoka būstui įsigyti arba įsikurti*

-Vienkartinė –moka n –iai moteriai

-Laidojimo pa–alpa

-Valstybinių –alpos –mokos

Pašalpos šeimoms, gaunančioms mažas pajamas:

-Socialinė pa–alpa

-Kompensacija už b –sto –ildymą, –altą ir kar–tą vandenį

-I–moka vaikams, –eimoms, auginančioms vieną arba du vaikus

-Nemokamas maitinimas vaikams mokykloje

-Parama mokiniams mokyklai pasirengti (fr. 3 lentelė).

Gyvenimo lygio rodikliai.

Lietuvoje kaip vienas pagrindinių socialinių paramos skurstantiesiems kriterijų 1990 m. buvo vestas minimalaus gyvenimo lygio (sutrumpintai - MGL) rodiklis. Su MGL dydžiu yra susietos beveik visos socialinių paramos pa–alpos, todėl MGL padidinimas lemia vis –i pa–alpų ir finansinių –iteklių poreikio padidėjimą. Lietuvoje skiriamas skaičiuojamasis (nustatomas pagal poreikius) ir taikomasis (nustatomas ir tvirtinamas atsifvelgiant finansinius –iteklius) MGL. Taikomojo MGL naudojimas, viena vertus, palengvina skurdo lygio kontrolę, nustatant ir indeksuojant pagal kainų lygį MGL bei susijusias –mokas. Tačiau taip apibrėžtas skurdo lygis tampa priklausomas nuo ekonomikos būklės.

¹ Tartilas, J. (2005). Socialinių saugos pagrindai. Vilnius.

Nuo 1993 m. Lietuvoje pradėta taikyti skaičiuojamasis MGL. Jis, kaip ir taikomasis MGL, grindžiamas minimali vartojimo poreikio tenkinimu, tačiau jo skaičiavimo metodas yra pakoreguotas. Skaičiuojamojo MGL pagrindas yra minimalaus maisto produkt rinkinio vertė (–io rinkinio maisto produkt kiekis ir sudėtis nustatyta atsižvelgiant suaugusiųjų maisto produkt vartojimo normą ir vaikų racionalios mitybos normų duomenis, pateiktus namų ūkių biudžetų tyrimuose). Skaičiuojamojo MGL oficialiai netvirtina vyriausybė, o jį kiekvieną ketvirtį nustato Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos specialistai, remdamiesi Statistikos departamento namų ūkių biudžetų tyrimų rezultatais. Skaičiuojamojo MGL maisto produkt vertė remiamasi nustatant absoliutų skurdo ribą, taip pat nustatant valstybės remiamą pajamų dydį, kuris siejamas su minimaliu maisto produkt poreikio tenkinimu¹.

Tačiau –i minėtų rodiklių taikymas vertinant skurdą taip pat yra kritikuojamas. Tiesiogiai dienai taikomasis MGL nėra pagrįstas jokiais objektyviais asmeninio vartojimo normatyvais, o jo dydį lemia iš esmės vienintelis kriterijus – konkretios biudžetų galimybės. Todėl akivaizdu, kad –is MGL negali būti kriterijus skurdo ribai pagrįsti.

Nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. pakeitus I–mokslo vaikams statymo nuostatas², I–mokslo dydis siejamas su bazine socialine I–moka (sutrumpintai – BSI).

Todėl I–mokslo vaikams dydžiai yra siejami ne su MGL, bet su nauju rodikliu – bazine socialine I–moka. Bazinė socialinė I–moka – rodiklis socialinės apsaugos I–mokoms apibrėžti ir apskaičiuoti, kurio dydį teisės aktai nustatyta tvarka tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Tiesiogiai statymo sigaliojimo dieną bazinė socialinė I–mokslo dydis yra lygus Lietuvos Respublikos teisės aktai nustatytam minimaliojo gyvenimo lygio dydžiui.

Lietuvos Respublikos paramos nepasiturintiems –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims statymo 2 straipsnyje nurodoma, kad valstybės remiamos pajamos –eimai arba vienam gyvenančiam asmeniui, tai – valstybės remiamą pajamų dydį, padaugintą iš –eimoms narių skaičiaus. Tiesiogiai dydis indeksuojamas, nuo jo priklauso minėtų statymu reglamentuotos piniginių socialinės paramos dydis. Valstybės remiamos pajamos (sutrumpintai – VRP) yra nustatomos politiniu teisiniu metodu ir oficialiai tvirtinamos Vyriausybės. Pagrindinis VRP tikslas – sumažinti pajamų diferenciaciją tarp atskirų gyventojų grupių, suvėlininti vartojimo prekių ir paslaugų kainų augimą, todėl objektyvi prielaidą nepakankamas pajamas gaunantiems gyventojams (vaikus auginančioms –eimoms, senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems asmenims, nedarbo draudimo I–moka darbuotojams, sūsiams, sūsiams, sūsiams, sūsiams ir kitoms sunkiausiai gyvenančioms šeimoms) ir padidinti jų mokumą.

¹ Rudzkiene, V. (2005). Socialinė statistika. Vilnius: Mykolas Romeris Universitetas, p.76.

² Lietuvos Respublikos I–mokslo vaikams statymo 1,2,3,5,6,7,8,9,10,12,13,14,18,20,22 straipsniai ir antrojo, trečiojo skirsnio pavadinimų pakeitimo statymas (fin., 2008, Nr.81-3175).

Bazin pensija ó tai dydis, naudojamas vairi r –i ó senatv s, netekto darbingumo, asmenins netekusiems 55-100 proc. darbingumo, i–tarnauto laiko, na–lai i ó pensij skai iavimui.

MGL, VRP, MMA, BP ir socialin s pa–alpos kaita pateikta 2 lentel je.

2 lentel

Gyvenimo lygio rodikliai (Lt.)

Rodikliai	2007	2008	2009
Bazin socialin i–moka (BSI)	130	130	130
Valstyb s remiamos pajamos (VRP)	2007-01-01 ó 205 2007-10-01 - 235	2008-01-01 ó 285 2008-08-01 - 350	350
Minimalioji m nesin alga (MMA)	700	800	800
Socialin pa–alpa (1 asmeniui)	2007-01-01 ó 205 2007-10-01 - 235	2008-01-01 ó 285 2008-08-01 - 350	350
Bazin pensija (BP)	2007-01-01 ó 230 2007-02-01 - 266	2008-01-01 ó 316 2008-08-01 - 360	360

Didinant gyvenimo lygio rodikli dydflius, did ja su –iais dydfiais valstyb s parama Lietuvos gyventojams.

3 lentel

Lietuvos piniginės socialinės paramos teikiamų išmokų apibūdinimas

Eil.Nr.	Išmokos rūšis	Išmokos gavėjai
Nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų		
1.	<i>Vienkartinė išmoka vaikui</i>	Kiekvienam gimusiam (vaikintam) vaikui skiriama 11 bazini socialini i–mok dydflio vienkartin i–moka.
2.	<i>Išmoka vaikui, šeimoje, auginančioje vieną ar du vaikus</i>	Šeimoje, auginan ioje vien ar du vaikus, kiekvienam vaikui skiriama 0,75 bazin s socialin s i–mokos dydflio i–moka per m nes nuo vaiko gimimo dienos, iki sukaks 3 metai. Šeimoje, auginan ioje vien ar du vaikus, kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 met ir vyresniam, kuris mokosi pagal bendrojo lavinimo program ir (ar) pagal formaliojo profesinio mokymo program pirmajai kvalifikacijai gyti, bet ne ilgiau, kaip iki jam sukanka 21 metai, skiriama 0,4 bazin s socialin s i–mokos dydflio i–moka per m nes .
3.	<i>Išmoka vaikui, šeimoje, auginančioje tris ar daugiau vaikų:</i>	Šeimoje, auginan ioje tris ar daugiau vaik , kiekvienam vaikui skiriama 1,1 bazin s socialin s i–mokos dydflio i–moka per m nes nuo vaiko gimimo dienos, iki sukaks 3 metai. Šeimoje, auginan ioje tris ar daugiau vaik , kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 met ir vyresniam, jei jis mokosi pagal bendrojo lavinimo program , pagal formaliojo profesinio mokymo program pirmajai kvalifikacijai gyti ar studijuoja

Eil.Nr.	Išmokos rūšis	Išmokos gavėjai
		auk-tojoje mokykloje pagal dieni s studij formos nuosekli j studij program (skaitant ir akademin i atostog laikotarp), bet ne ilgiau, kaip iki jam sukanka 24 metai, skiriama 0,75 bazin s socialin s i-mokos dydffio i-moka per m nes .
4.	<i>Išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui</i>	Kiekvienam privalomosios tarnybos kario vaikui jo t vo tarnybos laikotarpiu skiriama 1,5 bazin s socialin s i-mokos dydffio i-moka per m nes .
5.	<i>Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai</i>	N –iai moteriai, pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinyst s socialinio draudimo statym neturin iai teis s gauti motinyst s pa-alpos, likus 70 kalendorini dien iki numatomos gimdymo datos, skiriama 2 bazini socialini i-mok dydffio vienkartin i-moka.
6.	<i>Globos (rūpybos) išmoka</i>	Vaikui, kuriam nustatyta globa (r pyba) –eimoje ar vaik globos institucijoje, jo globos (r pybos) laikotarpiu skiriama 4 bazini socialini i-mok dydffio i-moka per m nes . Vaikui, kuriam nustatyta globa (r pyba) –eimynoje, jo globos (r pybos) laikotarpiu skiriama 8 bazini socialini i-mok dydffio i-moka per m nes .
7.	<i>Vienkartinė išmoka būstui įsigyti ar įsikurti</i>	Asmenims, kuriems buvo nustatyta vaiko globa (r pyba), pasibaigus vaiko globai (r pybai) d l pilnametyst s, emancipacijos ar santuokos sudarymo, skiriama vienkartin 50 bazini socialini i-mok dydffio, o nuo 2009 m. sausio 1 d. ó 75 bazini socialini i-mok dydffio i-moka sikurti.
8.	<i>Laidojimo pašalpa</i>	Mirus Lietuvoje nuolat gyvenan iam asmeniui bei gimus negyvam k dikiui, laidojan iam asmeniui i-mokamos 8 bazin s socialin s i-mokos.
9.	<i>Šalpos pensijos</i>	<p>1. <u>ne galiems vaikams</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - su sunkiu ne galumu ó 2 bazin s pensijos; - su vidutiniu ne galumu ó 1,5 bazin s pensijos; - su lengvu ne galumu ó 1 bazin pensija. <p>2. <u>asmenims, pripaffintiems nedarbingais ar i- dalies darbingais iki 24 met (atskirais atvejais ó iki 26 met)</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - netekusiems 75-100 procent darbingumo ó 2 bazin s pensijos; - netekusiems 60-70 procent darbingumo ó 1,5 bazin s pensijos; - netekusiems 45-55 procent darbingumo ó 0,75 bazin s pensijos. <p>3. <u>t vams, glob jams ar r pintojams, kurie ne maffiau kaip 15 met slaug namuose ne galiuosius, kuriems nustatytas specialusis nuolatin s slaugos ar prieffi ros (pagalbos) poreikis</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> -netekusiems 75-100 procent darbingumoó1,5 bazin s pensijos; - netekusiems 60-70 procent darbingumo arba sukakusiems senatv s pensijos amffi ó 1 bazin pensija. <p>4. <u>motinoms, pagimdffiusioms ir i-auginusioms iki 8 met penkis ar daugiau vaik :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - netekusioms 75-100 procent darbingumo ó 1,5 bazin s pensijos;

Eil.Nr.	Išmokos rūšis	Išmokos gavėjai
		<p>- netekusioms 60-70 procent darbingumo arba sukakusioms senatv s pensijos amfi ó 1 bazin pensija. <u>5.kitiems, auk-iau nei-wardintiems asmenims:</u> - netekusiems 75-100 procent darbingumo ó 1 bazin pensija; - netekusiems 60-70 procent darbingumo ó 0,9 bazin s pensijos; - sukakusiems senatv s pensijos amfi ó 0,9 bazin s pensijos (nuo 2006-01-01).</p>
10.	<i>Slaugos išlaidų tikslinė kompensacija</i>	<p>B tina s lyga ó -iems asmenims turi b ti nustatytas specialusis nuolatin s slaugos poreikis. 1. vaikams, kuriems nustatytas sunkus ne galumas; 2. asmenims, netekusiems 75-100 procent darbingumo; 3. senatv s pensijos amfi sukakusiems asmenims. Slaugos i-laid tikslin s kompensacijos dydis ó 2,5 bazin s pensijos.</p>
11.	<i>Priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija</i>	<p>B tina s lyga ó -iems asmenims turi b ti nustatytas specialusis nuolatin s prieffi ros(pagalbos) poreikis (i-skyrus ne galius vaikus). 1. <u>ne galiems vaikams:</u> - su sunkiu ne galumu ó 1 bazin pensija; - su vidutiniu ne galumu ó 0,5 bazin s pensijos. 2.<u>asmenims, pripaffintiems nedarbingais ar i- dalies darbingais:</u> - netekusiems 75-100 procent darbingumo ó 1 bazin pensija; - netekusiems 60-70 procent darbingumo ó 0,5 bazin s pensijos. 3.<u>senatv s pensijos amfi sukakusiems asmenims</u> ó 0,5 bazin s pensijos.</p>
12.	<i>Šalpos našlaičių pensija</i>	<p>Šalpos na-lai i pensijos skiriamos mirusiojo arba statym nustatyta tvarka paskelbto mirusiu asmens vaikams: 1. nesukakusiems 18 met ; 2. sukakusiems 18 met , besimokantiems nustatyta tvarka registruot auk-t j , auk-tesni j , profesini ar bendrojo lavinimo mokykl dieniniuose skyriuose, ta iau ne vyresniems nei 24 met ; 3. sukakusiems 18 met , pripaffintiems ne galiaisiais iki 18 met sukakties, jeigu jie vis laik nuo -ios dienos yra nedarbingi ar i-dalies darbingi. Šalpos na-lai i pensija skiriama ir mokama 0,5 bazin s pensijos dydffio kiekvienam vaikui. Jeigu teis gauti -i pensij turi 4 ir daugiau vaik , 1,5 bazin s pensijos skiriama visiems vaikams lygiomis dalimis.</p>
13.	<i>Šalpos kompensacija</i>	<p>1. t vams (t viams), kurie iki 1995 m. sausio 1 d. ne maffiau kaip 10 met slaug namuose vaikus invalidus arba vaikus, pripaffintus I ar II grup s invalidais nuo vaikyst s arba tapusius I ar II grup s invalidais iki 18 met ; 2. motinoms, kurios iki 1995 m. sausio 1 d. pagimd penkis ar daugiau vaik ir i-augino juos iki 8 met . Šalpos kompensacijos dydis ó 1,5 bazin s pensijos.</p>

Eil.Nr.	Išmokos rūšis	Išmokos gavėjai
		Tūlpos kompensacijos skiriamos nurodytiems asmenims, sukakusiems penkeriais metais maflesn ufl senatv s pensijos amfli arba pripaffintiems nedarbingais ar i- dalies darbingais, netekusiais 60 procent ir daugiau darbingumo.
Parama teikiama nepasiturinčioms šeimoms, įvertinus jų turtą ir pajamas		
14.	Socialinė pašalpa	Turi teis gauti –eimos bei vieni gyvenantys nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, kuri pajamos vienam asmeniui yra ne didesn s ufl Vyriausyb s nustatyt valstyb s remiam pajam lyg , t.y. 350 lit . Jos dydis lygus 90 procent (315 Lt.) skirtumo tarp valstyb s remiam pajam –eimai arba vienam gyvenan iam asmeniui ir –eimos ar vieno gyvenan io asmens pajam per m nes .
15.	Kompensacija už būsto šildymą	Tūimai ar vienam gyvenan iam asmeniui kompensuojama ufl b sto, kuriame yra deklarav savo gyvenam j viet , –ildym . Vienam i- –eimos nari arba vienam gyvenan iam asmeniui kompensuojamos 38 m ² , kiekvienam kitam –eimos nariui ó 12 m ² b sto ploto –ildymo i-laidos. Tūe nustatyti b sto plot kompensuojami dydffiai garantuoja param nepasiturintiems gyventojams, gyvenantiems vidutinio dydffio b stuose. Tūima ar vienas gyvenantis asmuo ufl b sto –ildym moka ne daugiau kaip 20 proc. skirtumo tarp gaunam pajam ir valstyb s remiam pajam –eimai (asmeniui). Likusi mokes io ufl b sto –ildym dalis kompensuojama i- valstyb s biudffeto l – . Toks kompensacij apskai iavimo principas apsaugo gyventojus nuo mokes io padid jimo augant energetin ms ir komunalini paslaug kainoms.
16.	Kompensacija už šaltą ir karštą vandenį	Kiekvienam nepasiturin iam gyventojui garantuojama parama ufl suvartotus 1,5 m ³ kar-to vandens ir 2 m ³ –alto vandens per m nes . Kompensuojama i-laid ufl –alt vanden dalis, vir-ijanti 2 proc. ir i-laid ufl kar-t vanden dalis, vir-ijanti 5 proc. –eimos ar vieno gyvenan io asmens pajam .
17.	Socialinė parama mokiniams, iš jų:	
17.1.	Nemokamas maitinimas mokykloje	Priklausomai nuo –eimos gaunam pajam , mokiniams suteikiama teis nemokamus pietus, jeigu vieno –eimos nario pajamos per m nes maflesn s kaip 1,5 VRP dydffio.
17.2.	Parama apsirūpinimu mokinio reikmenimis naujiems mokslo metams	Priklausomai nuo –eimos gaunam pajam , apsir pinim mokinio reikmenimis, mokiniams suteikiama teis , jeigu vieno –eimos nario pajamos per m nes maflesn s kaip 1,5 VRP dydis.

Apibendrinimas. Tūlyje numatomos politikos priemon s, kurios turi: uftikrinti pagalb labiausiai paffeidffiamiems asmenims; didinti uflimtum ; gerinti vis galimybes naudotis prek mis, paslaugomis, i-tekliais, teis mis; traukti labiausiai paffeidffiamus asmenis visuomen ; maffinti galimybes atskiroms gyventoj grup ms patekti skurd ir socialin atskirt . Socialin parama realizuojama ir gyvendinim vietos savivaldos institucij lygmenyje.

1.2.3. Lietuvos socialinės paramos teisinis reglamentavimas

Kaip ir daugelyje Europos šalių, šeimoms, auginančioms vaikus, yra teikiama *Išmokų vaikams įstatymu*¹ nustatyta valstybės parama, užtikrinanti kiekvieno šeimoje auginamo vaiko rėmimą nuo jo gimimo iki pilnametystės. Ši parama mokama iš valstybės biudžeto, nepriklausomai nuo šeimos pajamų ir nepriklausomai nuo to, ar asmuo draudžiamas valstybiniu socialiniu draudimu, ar ne. Vadovaujantis šiuo įstatymu patvirtinti *Išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatai*². Šiuo įstatymu nustatomos išmokos yra: vienkartinė išmoka vaikui; išmoka vaikui; išmoka privalomosios tarnybos kariui; globos (rėpybos) išmoka; vienkartinė išmoka bėgintiems sigyti arba sikurti; vienkartinė išmoka naminiams moterims.

Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymas³ numato vertinamus nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims turtą ir pajamas, kai suaugusiųjų šeimos nariai ir vieni gyvenantys asmenys yra išnaudoję visas kitas pajamų gavimo galimybes, nustatyti valstybės teikiamos piniginių socialinės paramos dydį ir teikimo sąlygas, gavėjus teises ir pareigas, finansavimo šaltinius. Šiuo įstatymu nustatoma šeimos arba vieno gyvenančio asmens teisė socialiniam palaipui ir kompensacijoms (šildymo išlaidoms, šaltam ir karštam vandeniui ir t.t.).

Siekiant mokiniams suteikti pilnavertį maitinimą mokyklose, garantuoti vienodą socialinę paramą visose mokyklose, užtikrinti efektyvų socialinės paramos mokiniams organizavimą bei valstybės ir savivaldybių biudžetų panaudojimą, nuo 2007 m. sausio 1 d. sigaliojo *Socialinės paramos mokiniams įstatymas*⁴, teisinantis dvi socialinės paramos mokiniams rūšis: mokiniui nemokamą maitinimą ir aprūpinimą mokinio reikmenimis, prasidedant naujesiems mokslo metams.

Mirus Lietuvos Respublikos nuolatiniam gyventojui, jo šeimos nariui ar kitam faktiškai jį laidojančiam asmeniui mokama paramos mirties atveju speciali laidojimo palaipa vadovaujantis *Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl paramos mirties atveju“*⁵.

Pagal *Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymą*⁶ nustatoma valstybinės šalpos išmokos asmenims, kuriems dėl jėgos negalumo, amžiaus ar dėl kitų priežasčių statyme nustatytas prielaidas teikiama valstybės palaipa. Šiuo įstatymu nustatomos išlaidos šalpos išmokos: šalpos pensijos; šalpos naminių pensijos; slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidos tikslin s

¹ Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymas (fiin., 1994, Nr.89-1706; 2004, Nr.88-3208).

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 28 d. nutarimas Nr.801 šD l išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo (fiin., 2004, Nr.100-3724).

³ Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymas (fiin., 2003, Nr.73-3352).

⁴ Lietuvos Respublikos paramos mokiniams įstatymas (fiin., 2006, Nr.73-2755).

⁵ Lietuvos Respublikos 1993 m. gruodžio 23 d. įstatymas Nr.I-348 šD l paramos mirties atveju (fiin., 1993, Nr.73-1371).

⁶ Lietuvos Respublikos valstybinės šalpos išmokų įstatymas (fiin., 1994, Nr.96-1873).

kompensacijos; –alpos kompensacijos; tikslinis priedas. Lietuvos Respublikoje taip pat mokamos: –alpos pensijos ufi invalid slaug namuose, paskirtos iki 2004 m. balandffio 1 d.; socialin s pensijos, paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d. Skiriant ir mokant –ias pensijas taip pat vadovaujamosi *Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais valstybinių šalpos išmokų skyrimo ir mokėjimo nuostatais*¹.

Apibendrinant galima teigti, kad socialin s apsaugos reglamentavimo klausimai yra ypatingai sud tinga ir vairialyp sritis. Netgi Europos S junga suvokdama socialin s apsaugos sistem vairov bei j inerti-kum , nenumato –ios srities harmonizavimo. Rengiamos direktyvos, kuriomis stengiamasi koordinuoti sistemas, bet nesuvienodinti.

1.3. Socialinės apsaugos integracijos pagrindiniai veiksniai

Sutartyse integracijos tikslas apib dinamas taip: šBendrija ... kelia sau ufdavin skatinti sklandffi , suderint ir tolygi ekonomin s veiklos pl tot , auk-to lygio uflimtum ir socialin apsaug , vyr ir moter lygyb , tolyg ir neinfliacin augim , didel konkurencingum ir ekonomin s veiklos rezultat suart jim , auk-to lygio aplinkos apsaug ir jos kokyb s ger jim , gyvenimo lygio ir gyvenimo kokyb s k lim bei valstybi nari socialin sanglaud ir solidarum ō.

Europos socialine politika siekiama skatinti visuotin tinkam gyvenimo kokyb ir reikiam gyvenimo lygmen , uftikrinant galimyb gyventi aktyvioje, integruotoje ir sveikoje visuomen je. Iki –iol tokia politika padeda gerinti milijon Europos S jungos pilie i gyvenim , t. y. ir bedarbiai, ir pagyven flmon s, ir ne galieji, ir socialiai atskirtieji, diskriminuojamieji ir kt.

Europos Bendrijos sutarties 136 straipsnyje pagrindiniai Europos socialin s politikos ufdaviniai apib dinami taip: šBendrija ir valstyb s nar s, atsifvelgdamos pagrindines socialines teises, nustatytas 1961 m. spalio 18 d. Turine pasira–ytoje Europos socialin je chartijoje ir 1989 m. Bendrijos darbuotoj pagrindini socialini teisi chartijoje, mano, jog tikslinga didinti uflimtum , skatinti kurti geresnes gyvenimo bei darbo s lygas, kad palaikant j ger jim b t galima siekti j suderinimo, deramos socialin s apsaugos, administracijos ir darbuotoj dialogo, flmogi-k j i-tekli pl tot s siekiant nuolatinio didelio uflimtumo ir kovojant su socialine atskirtimi².

Veikiant Europos socialinio modelio sistemai Europos S jungos gyventojai ne tik nepaliekami rinkos j g valiai, bet jie turi galimyb naudotis viena stipriausi pasaulio socialin s paramos sistem .

Vis valstybi nari socialin s apsaugos sistemos patiria sunkum . Pagrindiniai sunkumai yra:

¹ Lietuvos Respublikos vyriausyb s nutarimas šD l valstybini –alpos i-mok skyrimo ir mok jimo nuostat patvirtinimoō. (fiin., 2004, Nr. 47-1558).

² Konsoliduota Europos Bendrijos sutartis (fiin., 2004 Nr.2-2)

- vyraujančios demografinės tendencijos;
- nemažėjantis aukštasis nedarbo lygis.

Istorinė ir institucinė ES socialinė teisė kilmą labai skiriasi nuo valstybių patyrimo. Europos Sąjungos valstybės, turinti persikirstomąją socialinę politiką, slygojamą adekvataus biudžeto ir administravimo. Socialinė politika Europos Sąjungoje liko valstybių narių kompetencijoje¹.

Tačiau yra kai kurie Europos Sąjungos norminiai aktai, kuriais rekomenduotina remtis Europos Sąjungos valstybėms.

Europos Sąjungos socialinės politikos, o kartu ir jos sritys socialinės apsaugos raida vyksta teisės aktų pagrindu. Tačiau, ši raida susideda iš penkių pagrindinių etapų, kurie yra paremti penkiais pagrindiniais teisės aktais. Tiesioginiai aktai yra Europos Sąjungos Tarybos sutartys, kurios reglamentuoja Europos Sąjungos veiklą. Tiesioginis sutartis laisva valia pasirašo Europos Bendrijos nariai.

Pirmasis reglamentinis dokumentas buvo **Romos sutartis**, kuri buvo pasirašyta 1957 m. ir Europos Ekonominės Bendrijos steigimas buvo naujas posūkis Europai integruotis.

Romos sutartis buvo Europos ekonominės integracijos projektas, todėl tik 12 iš 249 straipsnių skirta socialinei politikai. Sutarties tikslas – sukurti bendrą rinką ir ekonominę bei pinigų sąjungą paaiškina menkai jos dėmesį socialiniams klausimams².

Romos sutartyje yra pabrėžiama, kad Komisija turi skatinti valstybes bendradarbiauti socialinėje sferoje, ypač srityse, susijusiose su darbinimu, darbo teise ir darbo sąlygomis, darbo aplinka, turinti tokios darbuotojų sveikatai bei saugai, profesiniu rengimu ir tobulinimusi, socialine apsauga, nuo profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų, darbo higiena, teise asociacijoms ir kolektyvines derybas tarp darbdavių ir darbuotojų, tačiau nesukonkretina, kokia forma šis bendradarbiavimas turėtų vykti³.

George'as Rossas teigia, kad Europos Bendrija atsiribojo nuo daugumos gerovės valstybių atsakomybės sričių, o Komisija vykdo griežtai apibrėžtą socialinę politiką (1995). Tai, kad socialinės politikos klausimai ne traukti Romos sutarties, aiškina lemiamu socialinės politikos, kaip valstybių kėlimo priemonėmis, vaidmeniu nacionalinėse gerovės valstybėse. Nacionaliniai politiniai elitai buvo pasirengę perduoti socialinę politiką supervalstybei tik tuo atveju, jeigu būtų rodyta, kad bendra Europos socialinė politika naudinga siekiant ekonominius tikslus, kuri negalima pasiekti nacionaliniu lygiu. ES socialinė politika Romos sutartyje apibrėžta kaip nacionalinis reikalas. Anot G. Rosso, švisos virtualiai organizuotos socialinės jėgos: politinis

¹ Citizenship and welfare state reform in Europe (1999). Edited by Bussemaker. A.K. Kolb. European social rights towards national welfare states. Additional, substitute, illusory? London and New York: Routledge. p.168.

² Dromantienė, L. (2004). Europos socialinio modelio problema integracijos procese. Nr.3 (1), p.14-23.

³ Ten pat, p.16.

elitas ir partijos, darbdaviai, s jungos ir kiti, taut laiko pagrindine alokacija. Socialin politika tampa fundamentiniu mechanizmu paskirstant turim atlyg ō¹.

Antras etapas, **Suvestinis Europos aktas**, kur Europos Bendrijos –alys siekdamos sukurti bendr j rink , dvylika valstybi nari 1986 m. Liuksemburge pasira– Suvestin Europos akt ir sipareigojo stiprinti socialin ir ekonomin sanglaud . Tik deja, labai maflai pastang pasiekta kuriant Bendrijos socialin s politikos statymin baz . Reik–minga tas, kad Suvestinis Europos aktas band spr sti Bendrijos socialinius klausimus, kad atkreip d mes laisvo flmoni jud jimo ir j socialini teisi uftikrinimo Europos lygiu svarb . Ta iau vis d lto buvo palikta daug nei–spr st socialin s erdv s k rimo problem .

1992 m. vasario 7 d. buvo pasira–yta 12 valstybi nari Europos s jungos sutartis, dar vadinama **Mastrichto sutartimi** (sigaliojo 1993 m. lapkri io 1 d.). Mastrichto sutartis buvo l flio ta–kas visoje Europos integracijos istorijoje. Modifikuodama ankstesni sias Romos sutartis ir Suvestin Europos akt , kurie nustat ekonomin Europos integracijos pob d , Mastrichto sutartis pirm kart nubr fl politin s s jungos tiksl .

Mastrichto sutartis rei–k nauj Bendrijos socialin s politikos statymin pagrind . Socialiniam protokole pateiktos trys pagrindin s sritys:

- ✓ prapl stos Bendrijos galios socialiniais klausimais
- ✓ vestas kvalifikuotos daugumos balsavimas naujose srityse, tokiose kaip sveikata, sauga, darbo s lygos, informavimas ir konsultavimas, lygios galimyb s
- ✓ pripaffintas ir sustiprintas socialini partneri vaidmuo.

Socialinio protokolo tikslas ó suteikti galimyb Europos institucijoms spr sti bendrus socialinius klausimus, kuriuos iki tol sprend atskiros valstyb s nar s. Europos komisijos ufdaviny liko nukreipti ES socialin s politikos raid bendrosios ekonomikos srityje ir nustatyti pagrindinius socialin s politikos sunkumus².

D l socialin s politikos gyvendinimo bei jos ateities kyla nemaflai nesutarim tarp ES valstybi nari . Didflioji Britanija su savo Europos partneriais seniai nesutaria d l ES socialini veiksm orientacijos. Be to, Didflioji Britanija atsisak gyvendinti kai kurias socialines normas, nors tai buvo nurodyta Mastrichto sutarties Socialiniame protokole ir visos kitos valstyb s nar s tai dar . Nacionaliniai nesutarimai apima kelias socialini veiksm programas. Pavyzdflui, Vokietija ir Didflioji Britanija nepri m dviej socialini program biudfleto ó vieno, palaikan io pensininkus, o kito, pasisakan io prie–skurd ir socialin atskirt .

Ketvirtu etapu buvo pasira–yta **Amsterdamo sutartis** 1997 m. spalio 2 d. Amsterdame ir sigaliojusi 1999 m. gegufl s 1 d.

¹ Ross, G. (1995). Assessing the Delors era and Social policy, in S.Leibfried and P.Pierson European Social Policy. Between Fragmentation and Integration. ó Washington (D.C.): Brookings Institution.

² Dromantien , L. (2007). Socialin s Europos k rimas. Mykolo Romerio universitetas, p.41.

Dar vienas flingsnis bendros socialin s apsaugos reglamentavimo kryptimi buvo flengtas Amsterdamo sutartyje. Labai svarbi Amsterdamo sutarties dalis yra reikalavimas aktyvinti bei koordinuoti uffimtumo politik . Pagal –i sutart kiekviena valstyb s nar privalo kasmet pateikti tarybai ir Komisijai ataskait apie uffimtumo politikos gyvendinim , o Taryba prirreikus gali teikti rekomendacijas ir imtis skatinam j priemoni .

Nors 1997 m. Amsterdamo sutartis ir i-k l vis eil nauj ufdavini Europos socialinei politikai, kaip pavyzdffiui, ES dabar gali imtis veiksm , kovojant su diskriminacija arba padedant atskirtiems flmon ms surasti keli visuomen , ir politikos tiksluose pasisakoma prie-socialin atskirt , –i problema i-lieka. Viena vertus, Didffioji Britanija turi skirting vizij apie skurd ir socialin pagalb nei Komisija bei kitos ES valstyb s nar s. Kita vertus, Vokietijos federalin sistema savo flm ms suteikia autonomij socialin s pagalbos srityje, o pastarosios nenori, kad j vaidmen susilpnint Europos socialin s programas. Nauj Europos socialini teisi pasiekimui prie-inasi daugelis veik j d l strategini prieflas i , kurios nesusij su pagrindiniais ES socialin s politikos tikslais. Be to, Europos socialini teisi k rim takoja vis did jantys nacionalini gerov s valstybi apribojimai, kurie daro poveik vyraujan ios gerov s valstybi paradigmos ekonomin ms ir sociokult rin ms vertyb ms¹.

Europos S jungos vir– ni susitikime Nicoje 2000 m. gruod aptarti Europos S jungos pl tros klausimai ir susitarta d l naujos sutarties pasira–ymo. Svarbiausia tai, kad –iame susitikime buvo priimta Europos S jungos pagrindini teisi chartija, kuria sustiprinti sutar i konstituciniai pagrindai ir konsoliduotos pagrindin s teis s.

Pagrindinis **Nicos sutarties** laim jimas ó Europos S jungos institucij reforma, kuri buvo b tina Europos S jungos prielaida. Nicos sutarties protokole d l Europos S jungos pl tros numatyta Tarybos, Komisijos, Europos Parlamento ir kit institucij sud tis Europos S jungai i–sipl tus iki 27 valstybi nari .

Viena i–prieflas i , ver ian i sukurti tarptautines socialin s apsaugos taisykles, yra skurdo bei kit neigiam socialini rei–kini , toki kaip socialin atskirtis, veikimas.

Apibendrinant galima teigti, kad Europos S jungos teis s aktai yra taikomi ir veikia nacionalin je erdv je tik tada, jei steigimo sutartimi –alis nar suteikia Europos S jungos tarybai toki kompetencij . Paflym tina, kad Europos S jungos reglamentai ir direktyvos taikomos tik tradicin ms socialin s apsaugos i–mokoms, susijusioms su senatv s, ne galumo, maitintojo netikimo, nelaimingo atsitikimo darbe, profesinio susirgimo, ligos, nedarbo bei –eimos pagaus jimo atvejais. Min ti Europos S jungos teis s aktai yra nuolat atnaujinami, atsifflvelgiant nauj nari pri mim bei nacionalini sistem statym pakeitimus.

¹ Citizenship and welfare state reform in Europe (1999). Edited by J. Bussemaker. A.K. Kolb. European social rights towards national welfare states. Additional, substitute, illusory? London and New York: Routledge, p.169-170.

2. SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖS PINIGINĖS SOCIALINĖS PARAMOS ŠEIMOMS 2007-2009 M. ANALIZĖ

2.1. Socialinės paramos finansavimo šaltiniai

Lietuvoje pinigini socialinė parama yra teikiama per savivaldybi socialin s paramos skyrius, kurie yra kiekvienoje Lietuvos savivaldyb je. Skuodo rajono savivaldyb s socialin parama orientuota tuos asmenis, kuriems tos paramos tikrai reikia, ypatingas d mesys skiriamas ne galumo, skurdo, socialin s atskirties, vaiko teisi pafleidim prevencijai. Siekiama pa–alinti kra–tutin skurd , uftikrinti pakankam socialini paslaug vairov . Socialin s paramos teikim savivaldyb je organizuoja Skuodo rajono savivaldyb s Socialin s paramos skyrius , kurio veiklos pagrindinis tikslas ó gyvendinti rajone socialin s paramos politik bei uftikrinti rajono socialiai pafleidffiam grupi socialin integracij . Skyrius vykdo valstyb s deleguotas funkcijas, teikia param ir moka i–mokas: valstybines pensijas, socialines pa–alpas, slaugos bei prieffi ros (pagalbos) i–laid tikslines kompensacijas, b sto –ildymo i–laid bei i–laid vandeniui kompensacijas, –alpos kompensacijas, socialines paslaugas, i–mokas vaikams, globos (r pybos) i–mokas, vienkartinės i–mokas gimus vaikui, vienkartinės i–mokas n –iai moteriai, i–mokas mirties atvejais ir kt.

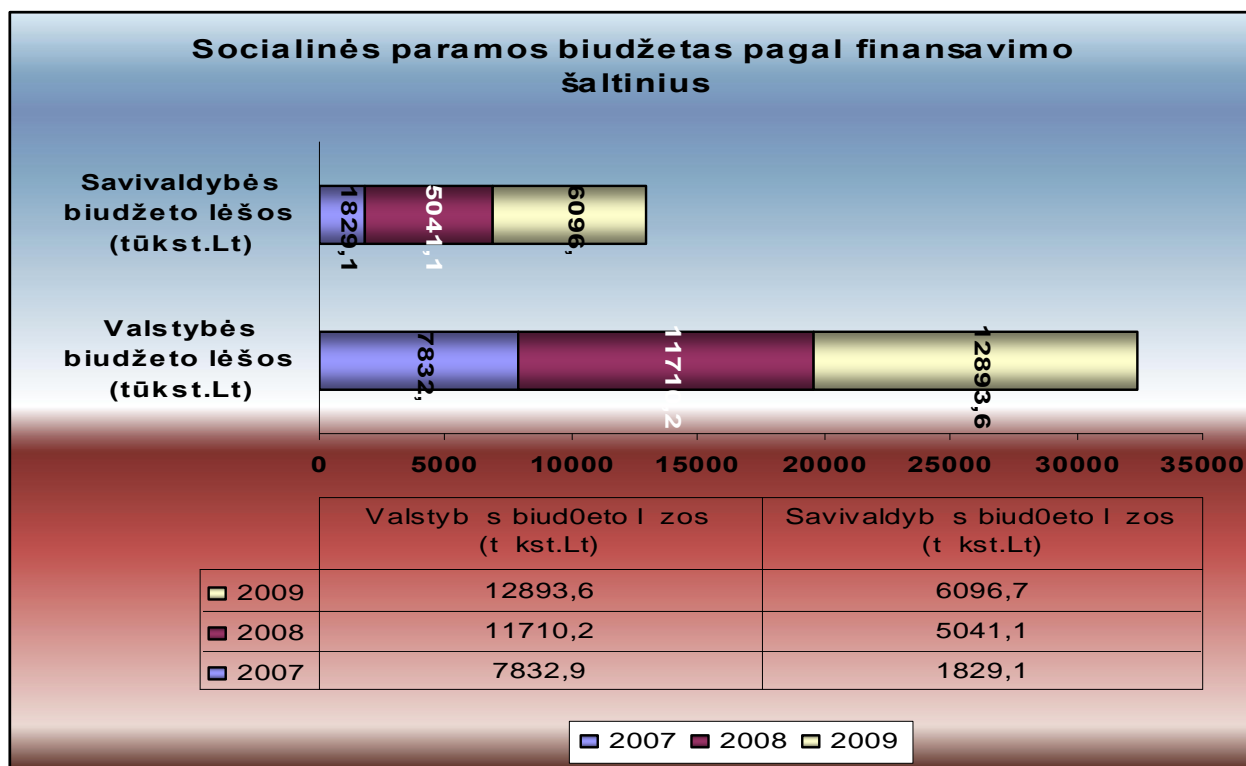
2002 metais statymais nustatyto ms socialin ms i–mokoms l –os skiriamos i–valstyb s biudffeto ir pervedamos savivaldyb ms, kaip speciali dotacija. Valstyb s deleguotai i–mok mok jimo funkcijai administruoti savivaldyb ms skiria iki 4 procent –iam tikslui skiriam administravimo l – . Pinigin param maflas pajamas gaunan ioms –eimoms savivaldyb s turi teis teikti tik vertinusios besikreipian i –eim pajamas bei turt , o atskirais atvejais ir i–siai–kinus j materialin pad t . Tai rei–kia, kad savivaldyb ms tenka didffiul atsakomyb , kad reikiama parama b t suteikta labiausiai jos reikalingiems asmenims. Savivaldyb s i–savo biudffet l – organizuoja vairios kitos socialin s paramos teikim (vienkartin s pa–alpos, socialin s paslaugos).

Socialin s paramos finansavimo –altiniai:

- 1.valstyb s biudffeto l –os;
- 2.savivaldyb s biudffeto l –os.

2.1.1.Socialinės paramos biudžetas

Atlikta analiz rodo, kad 2009 metais socialinei paramai panaudota **18990,3 tūkst. Lt.** I– j 12893,6 t kst. Lt (67,9 proc.) valstyb s biudffeto l – , 6096,7 t kst. Lt (32,1 proc.) savivaldyb s biudffeto l – . Tai 50,88 proc. daugiau l – nei buvo panaudota 2007 metais (2 pav.).

2 pav. Socialinės paramos biudžetas pagal finansavimo šaltinius
 Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Savivaldybės socialinės paramos biudžetas 2009 metais sudarė 35,9 proc. bendro savivaldybės biudžeto, lyginant su 2007 metais jis padidėjo 15 proc. (4 lentelė).

4 lentelė

Socialinės paramos biudžetas Skuodo rajono savivaldybės biudžeto struktūroje

Metai	Bendras savivaldybės biudžetas (tūkst. Lt)	Bendras socialinės paramos biudžetas (tūkst.Lt)	Proc. nuo bendro savivaldybės biudžeto	Socialinės paramos biudžetas (tūkst. Lt) pagal finansavimo šaltinius	
				Valstybės biudžeto lėšos	Savivaldybės biudžeto lėšos
2007	46005,2	9662,0	21,0	7832,9	1829,1
2008	51230,7	16751,3	32,7	11710,2	5041,1
2009	52835,6	18990,3	35,9	12893,6	6096,7

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Skuodo rajone, kaip ir visoje Lietuvoje toliau auga nedarbo lygis. Per 2009 metus Skuodo rajone išaugo iki 9,2 proc. (Lietuvoje – 13,7). Socialinės paramos skyriaus išmokam

socialini mokymai tiesiogiai priklauso nuo bedarbių skaičiaus, registruot darbo birfoje asmen (5 lentel).

5 lentel

Nedarbo lygis Skuodo rajone

Metai	Apdraustieji socialiniu draudimu	Vidutinis metinis bedarbių skaičius	Vidutinis metinis nedarbo lygis (proc.)
2007	16408	696	4,9
2008	12405	660	5,9
2009	11805	1310	9,2

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2.1.2. Valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšos

2008 metais vyko dideli pokyčiai socialinėms paramoms, teikiamoms vaikams auginančioms šeimoms, sistemoje. Mokymai vaikams buvo teikiami visiems vaikams iki 18 metų amžiaus.

Valstybinė šeimoms mokymai plėtra buvo gyvendinama ir 2008 metais. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas slaugos ir priežiūros (pagalbos) mokymų tikslinėms kompensacijoms, kuriomis siekiama bent iš dalies kompensuoti su asmens slauga ar priežiūra susijusias išlaidas.

Pagal su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija sudarytas sutartis iš valstybės biudžeto tiesiogiai finansuojamos šeimos mokymai:

- ✓ valstybinė šeimoms mokymai;
- ✓ mokymai vaikams;
- ✓ bsto pritaikymas šeimoms su negalia.

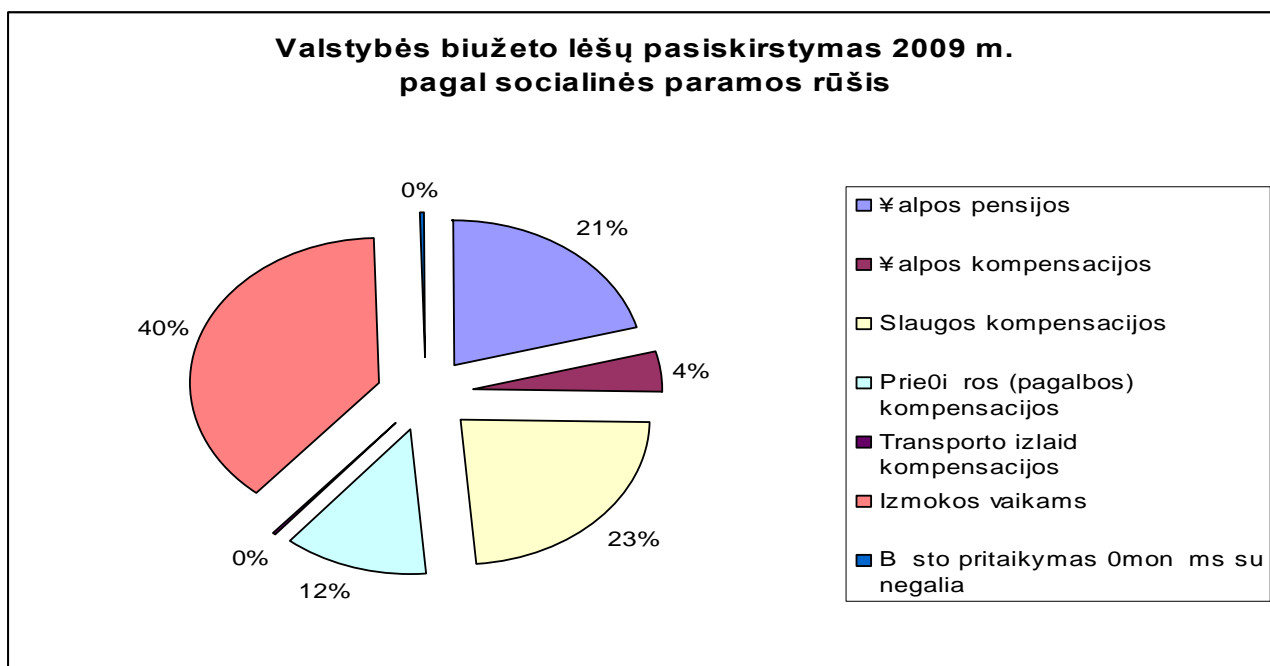
Iš valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų lėšų finansuojama:

- ✓ pinigine socialine parama (socialinė parama; kompensacijos už bsto išlaidas, karštą, šaltą vandenį ir nuotekas bei sigyt kur b stui išdyti; laidojimo parama);
- ✓ mokymai vaikams;
- ✓ socialinė parama mokiniams;
- ✓ socialinė globa asmenims su sunkia negalia;
- ✓ socialinė priežiūra socialinėms rizikos šeimoms.

Iš savivaldybės biudžeto lėšų finansuojama:

- ✓ socialinės paslaugos;
- ✓ vienkartinė socialinė parama;
- ✓ iš dalies bsto pritaikymas šeimoms su negalia;
- ✓ socialinės programos ir kita parama.

2009 metais min tai paramai skirta **13018,17 tūkst. Lt** i– valstyb s biudfeto l – (fr. 8 priede). Palyginus su 2007 metais, tai 73,79 proc. daugiau. Pagrindin dalis valstyb s biudfeto l – panaudota net 40 proc. i–mokus vaikams mok ti, net 23 proc. panaudota Slaugos kompensacijai bei 21 proc. Tūlpos pensijoms mok ti ir mažiausiai valstyb s biudfeto l – panaudota I–mokus vaikams (23,92 proc.) ir mažiausiai valstyb s biudfetu tenka B sto pritaikymui flmon ms su negalia bei transporto i–laid kompensacijoms (3 pav.).

3 pav. Valstyb s biudfeto pasiskirstymas 2009 metais pagal socialin s paramos r ūšis
 ūltinis: Skuodo rajono savivaldyb s administracijos Socialin s paramos skyriaus duomenys.

2.1.3. Socialinės paramos administravimo lėšos

Lietuvos Respublikos statymais, reglamentuojan iais socialin param (pinigin param , socialin param mokiniams, socialin glob asmenims su sunkia negalia ir pan.), skiriamos l –os atitinkamai socialinei paramai administruoti.

2009 metais socialinei paramai administruoti panaudota 452,3 t kst. Lt. (6 lentel). Lyginant administravimo l –as panaudotas 2009 m., tai 114,4 t kst. Lt. daugiau negu 2007 metais.

Socialin s paramos skyriui i–mokoms administruoti skiriamos nuo 2 iki 4 procent statymais reglamentuot i–mokoms mok ti skirt l – . Galima teigti, kad i–mok administravimo l –os n ra racionaliai paskirstomos, kadangi nuo pa–alp nuskai iuojamos administravimo l –os. Atsiffvelgiant tai, 2009 m. i–mokoms vaikams administravimo l –os buvo sumaffintos nuo 4 proc. iki 3,25 proc. administravimo l – .

Socialinės paramos administravimo lėšos

Metai	Proc. nuo bendro socialinės paramos	Socialinei paramai skirtos lėšos (tūkst. Lt)	Socialinės paramos administravimo lėšos (tūkst. Lt)								
			Iš viso	Valstybės biudžeto lėšos				Specialiųjų tikslinių dotacijų lėšos			
				Iš viso	Išmokoms vaikams	Valstybinėms šalpos išmokoms	Būsto pritaikymui	Iš viso	Piniginei soc. paramai	Soc. paramai mokiniams	Soc. globai asmenims su
2007	3,50	9662,0	337,9	245,7	167,9	75,8	2,0	92,2	81,4	0	10,8
2008	3,12	16751,3	523,6	399,3	246,1	151,6	1,6	124,3	82,9	28,5	12,9
2009	2,38	18990,3	452,3	291,3	161,1	129,4	0,8	161,0	104,1	44,7	12,2

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

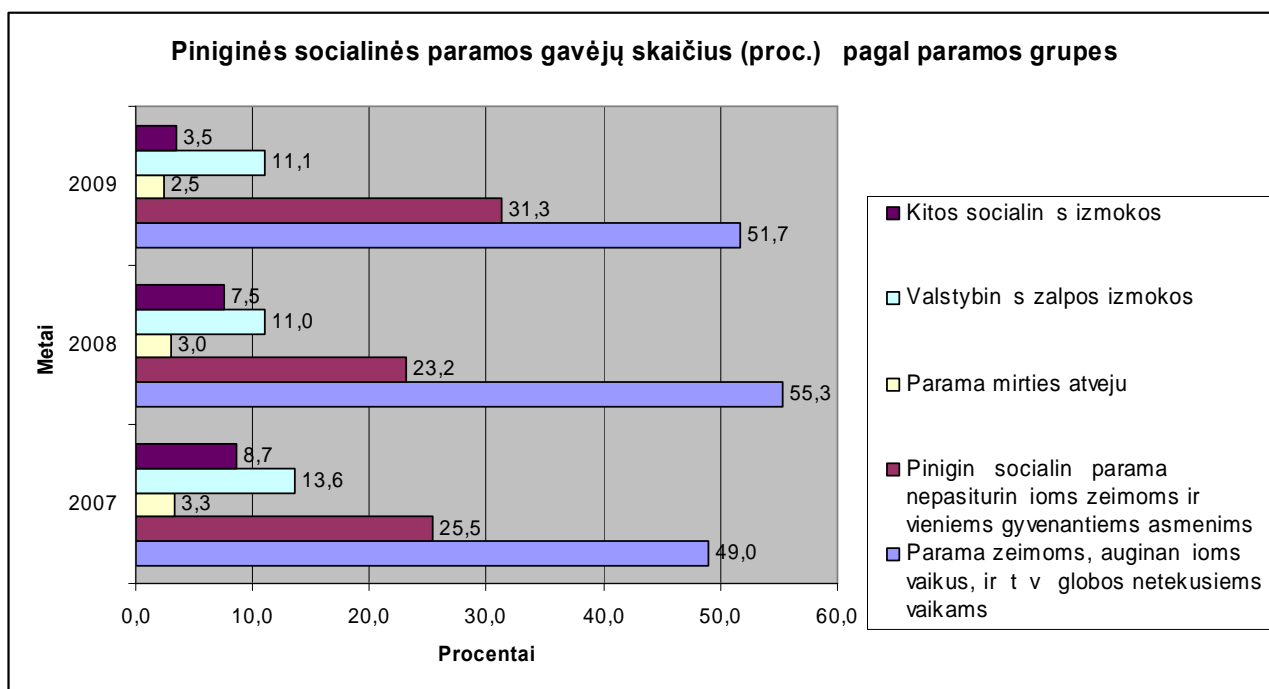
Apibendrinant galima teigti, kad Socialinės paramos biudžetas 2009 m. sudarė net 35,9 proc. bendro Skuodo rajono savivaldybės biudžeto, administravimo lėšos nra racionaliai paskirstomos.

2.2. Piniginė socialinė parama šeimoms ir vaikams

Socialinės paramos skyriaus uždavinys - teikti paramą labiausiai jos reikalingiems asmenims ir ją organizuoti taip, kad būtų derinami vairių socialinių grupių interesai ir stiprinamas žmonių aktyvumas. Šio uždavinio sėkmingą gyvendinimą lemia tai, kad socialinės paramos sistema nepateiktų atsitiktiniai asmenys, o tik tie, kuriems parama yra būtina.

2.2.1. Piniginės socialinės paramos gavėjai

Atlikta analizė rodo, kad piniginės socialinės paramos gavėjų skaičius, beveik visose paramos grupėse didėja. Didžiausi didėjimo dalį 2008 m. sudarė išmokos, mokamos šeimoms, auginančioms vaikus ir tėvų globos netekusiems vaikams. Šios paramos gavėjų skaičius, palyginus su 2007 metais, padidėjo 1687 gavėjais. Tokius pokyčius takavo išmokos vaikams statymo pakeitimai, kai išmokos mokėjimo termino prailginimas vaikams iki 18 metų ir vyresniems. Palyginus 2009 metus su 2008 metais bendras piniginės socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ar asmenims mokama socialinių išmokų gavėjų skaičius taip pat padidėjo 8,1 proc. (žr. 4 pav.). Tai takavo –alyje vyraujanti ekonominė krizė, didėjantis nedarbas –alyje.

4 pav. Piniginės socialinės paramos gavėjų skaičius (proc.) pagal paramos grupes
 ūaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2.2.2. Piniginės socialinės paramos išlaidos

Piniginė socialinė parama skiriama ir mokama statymais, nutarimais, bei kitais teisės aktais nustatytais dydžiais (fr. 2 priede).

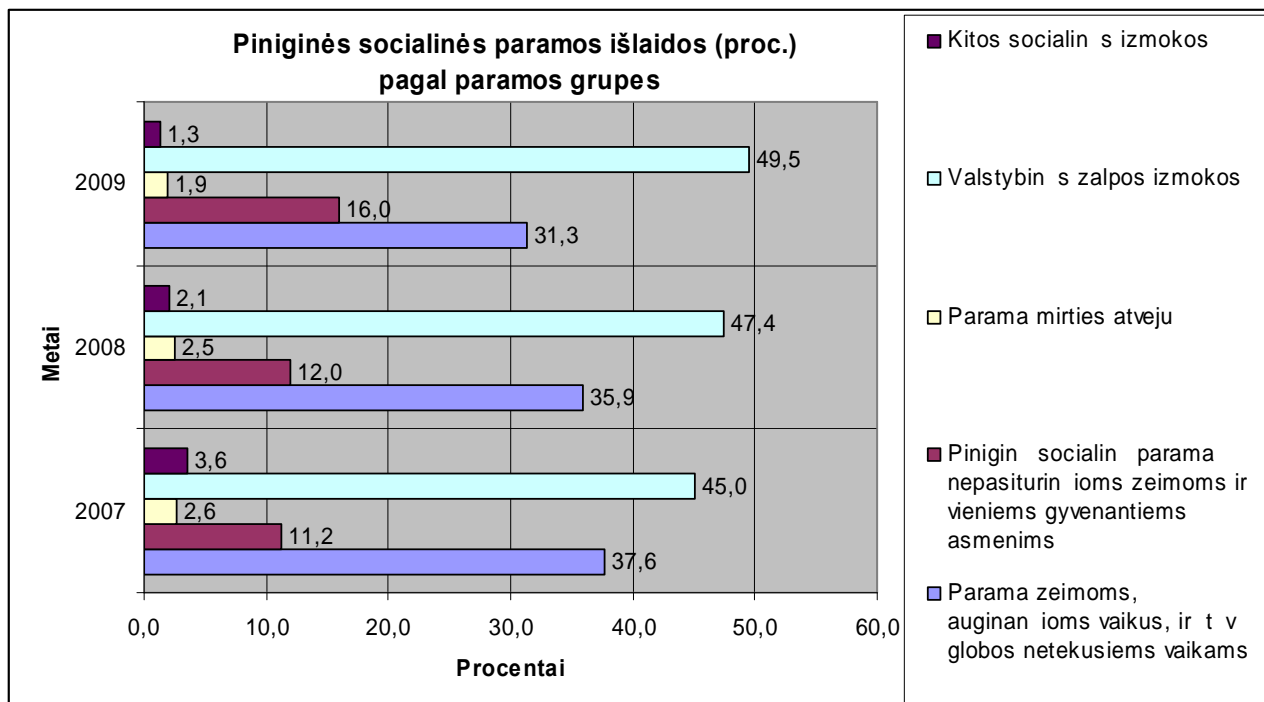
2009 metais piniginė socialinė parama gavo 12037 gavėjų ir vairioms išmokoms mokėti išleista **16023,6** t kst. lit (fr. 4 priede). Lyginant su 2007 metais, tai 6560,99 t kst. lit daugiau. Atliktoje analizėje matyti, kad paskutinius trejus metus beveik visos išlaidos piniginei socialinei paramai kasmet didėjo.

Valstybiniai žalos išmokos gavėjai 2009 metais sudarė tik 11,1 proc., tačiau šiai paramai išleista 49,5 proc. visų piniginei socialinei paramai skirtų lėšų. Tokiu dideliu gavėjų ir išlaidų neatitikimu lygoja išmokos dydžiai (pvz.: slaugos išlaidų tikslinės kompensacijos dydis yra 17,3 karto didesnis už išmokos vaikui dydį (slaugos kompensacija siekia 900 litų, o išmoka vaikui 52 litai). Piniginės socialinės paramos gavėjų dalį 2009 metais sudarė parama žemumoms, auginantiems vaikus, ir t. v. globos netekusiems vaikams (51,7 proc.). Šiai paramai išleista 31,3 proc. visų piniginei socialinei paramai skirtų lėšų.

Pagal 4 priede pateiktus duomenis, matome, kad nuolat auga valstybiniai žalos išmokos gavėjų skaičius ir išlaidos. Lyginant su 2007 metais, 2009 metais išlaidos žemumoms išmokoms sudarė 7925,00 t kst. lit (49,5 proc. visų piniginei socialinei paramai skirtų lėšų), o 2007 metais šis

4260,00 t kst. lit (45,0 proc. vis piniginei socialinei paramai skirt l –). Tai takojo bazin s pensijos dydflio ir atitinkamai vis –alpos i–mok dydfli did jimas.

2009 metais nepasiturin ioms –eimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims sudar 31,3 proc. pinigins socialin s paramos gav j ir j paramai i–leista 16,0 proc. vis piniginei socialinei paramai skirt l – (5 pav.).

5 pav. Piniginės socialinės paramos išlaidos (proc.) pagal paramos grupes
 ūltinis: Skuodo rajono savivaldyb s administracijos Socialin s paramos skyriaus duomenys.

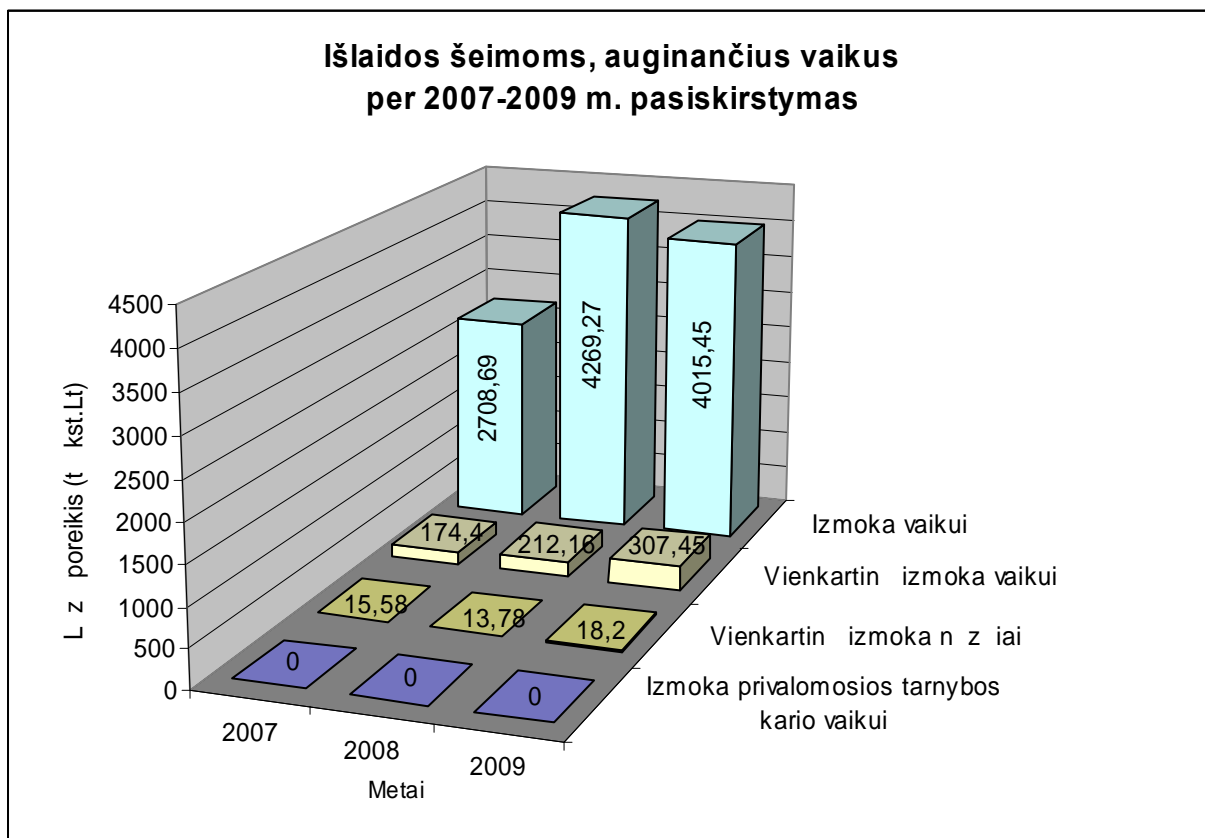
2.3. Socialinė parama, teikiama nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų

Pinigin socialin parama nepriklausomai nuo –imos pajam ir turto teikiama –eimoms, auginan ioms vaikus, ir likusiems be t v globos vaikams, parama mirties atveju ir valstybin s –alpos i–mokos asmenims, neturintiems teis s gauti valstybin socialinio draudimo pensij (flr. 6 priedas).

Pagal 6 priede pateiktus duomenis matome, kad i–mokos, –eimoms auginan ioms vaikus, teikiamos paramos 2007 metais l – poreikis sudar 2898,67 t kst. lit ir lyginant 2008 metus su 2007 m. padid jo 1595,53 t kst .Lt. Lyginant 2007 m. su 2008 m. gav j skai ius i–augo beveik 2300 gav j daugiau. I–laidos i–mokai ir gav j skai i did jimui l m tai, kad nuo 2008 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos i–mok vaikams statymu ¹ buvo patvirtintas i–mokos vaikui

¹ Lietuvos Respublikos i–mok vaikams statymas (fin., 1994, Nr.89-1706; 2004, Nr.88-3208).

mokėjimo pratimas visiems vaikams iki 18 metų ir vyresniems, besimokantiems dieninėje bendrojo lavinimo mokykloje (6 pav.).

6 pav. I-laidos šeimoms, auginančioms vaikus per 2007-2009 m. pasiskirstymas

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Palyginant, kad susidarius nepalankiai ekonominei situacijai –alyje bei gyvendinant taupymo ir efektyvaus išnaudojimo nuostatas, 2008 m. gruodžio 19 d. priimtas I-mok vaikams statymo pakeitimas¹, kad nuo 2009 m. kovo 1 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d. išmoka vaikui bus mokama visiems vaikams iki 3 metų, o vyresniems vaikams (auginantiems šeimoje 1 ar 2 vaikus) –išmoka bus mokama tuomet, kai šeimos pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 3 BSI dydžiai (t.y. 1050 lit.). Priėmus šio statymo pakeitimą nuo 2009 m. kovo 1 d. 3 grafike jau matomas neįvykis gavėj ir išlaidų sumaflėjimas.

Nuo 2008 m. liepos 1 d. sigaliojo I-mok vaikams statymo pakeitimas², kuriuo siekiama mažinti šeimoms, auginančioms tris ir daugiau vaikų, socialinę atskirtį, išmoka padidinta nuo 0,4 iki 0,75 BSI dydžio, t.y. nuo 52 Lt iki 97,5 lito.

¹ Lietuvos Respublikos išmok vaikams statymas (fin., 1994, Nr. 89-1706; 2004, Nr. 88-3208, Nr. 152-5534; 2006, Nr. 17-592, Nr. 68-2496; 2007, Nr. 68-2648; 2008, Nr. 81-3175).

² Lietuvos Respublikos išmok vaikams statymas (fin., 2008, Nr.88-3175).

Išsamiai paaiškinti mokamais išmokais nepriklausomai nuo pajamų, dydžiai ir jų pokyčiai 2007-2009 metais pateikiami 2 priede.

Vienkartiniai išmokai gimusiems vaikams buvo išmokėti 2009 m. 133,05 t. kst. Lt. daugiau nei 2007 m., bet tai lėmė teisinti nauji statymo pakeitimai, išimtiniais pakeitimais siekiant pozityvių demografinių pokyčių nuo 2009 m. sausio 1 d. vienkartiniai išmokai gimusiems vaikams buvo padidinti nuo 8 iki 11 BSI, t.y. nuo 1040 iki 1430 lit. Taip pat išmokos išlaidas didinanti lėmė neįvykusių padidėjimas gavėjų skaičius.

Mirus Lietuvoje nuolat gyvenaniam asmeniui, laidojamam asmeniui išmokama statyme¹ nustatyta laidojimo pašalpa, kuri nuo 2008 m. sausio 1 d. buvo padidinta nuo 6 iki 8 BSI, t.y. nuo 780 Lt. iki 1040 Lt.

2.3.1. Vaiko globos (rūpybos) išmokos gavėjai ir išlaidos

Nuo 2007 m. sausio 1 d. remiantis Išmokai vaikams statymu² vaikams, kurio globos yra fizinis ar juridinis asmuo, skaitant valstybės ir savivaldybės vaikų globos institucijas, jo globos laikotarpiu skiriama ir mokama 4 BSI (520 lit.) dydžio globos (rūpybos) išmoka per mėnesį. TM Išmoka anksčiau buvo mokama vaikams, globojamam išimtiniais atvejais, išimtiniais atvejais ar nevyriausybinėje globos institucijoje³.

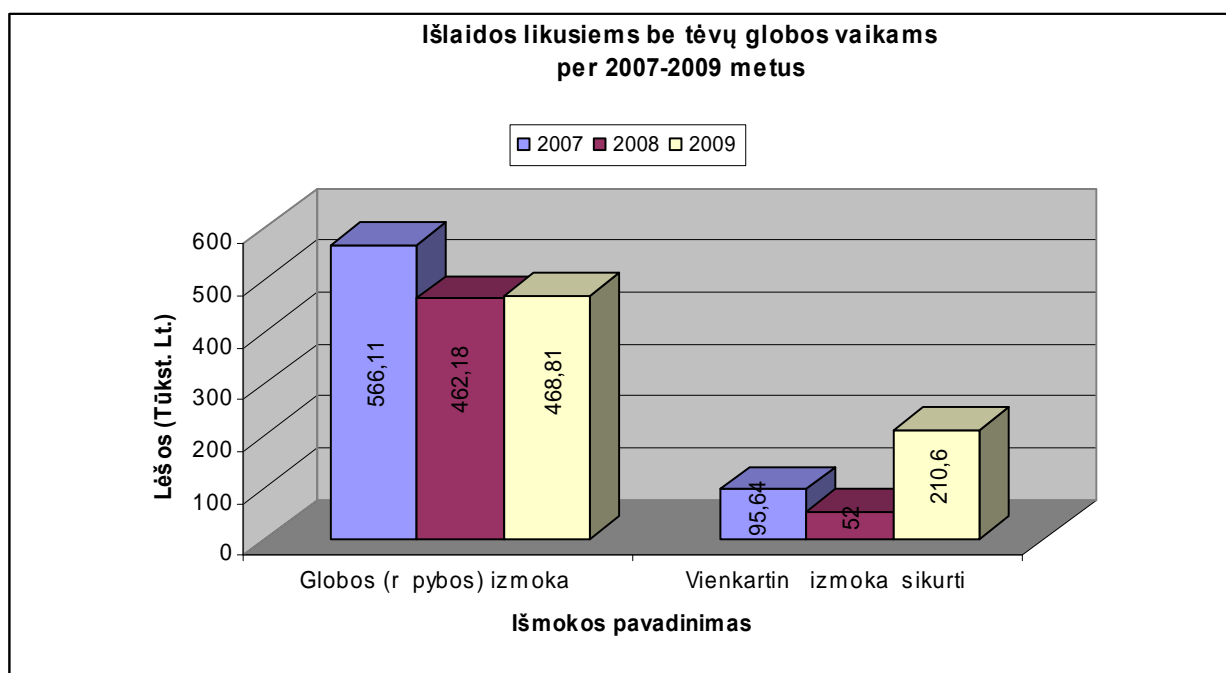
Pagal 6 priede pateiktus duomenis matome, kad 2007 metais globos (rūpybos) išmokos gavėjų skaičius siekė 142 asmenys, o lėšų poreikis sudarė 566,11 t. kst. Lt. 2009 m. ir 2008 m. gavėjų skaičius vienodas (128 asmenys), bet lėšų nevienodas. Nevienodas lėšų išmokėjimas priklauso, kai globos (rūpybos) išmokos gavėjai gauna ne tik pensijas ir alimentus, jam mokamos išmokos dydis yra lygus skirtumui tarp mokamos išmokos ir gaunamos ne tik pensijos bei alimentų. Vidutinis vienam globos (rūpybos) gavėjui per mėnesį mokamos išmokos dydis ó **332,22 litai** (2008 metais ó **300,90 Lt.**, 2007 metais ó **305,21 Lt.**).

Vienkartiniai išmokai šiemet 2007 metais ir 2008 metais gavėjų skaičius buvo vienodas (po 15 gavėjų), bet lėšų išmokėjimas nevienodas, todėl tai, kad asmuo pateiktas prašymas dėl šikrimo pavyzdžiui, 2008 metais vis šikrimo pašalpa jis panaudoja tik 2009 metais, todėl analizuoti pašalpas gavėjų skaičiai bei išlaidos yra labai sunku (7 pav.).

¹ Lietuvos Respublikos statymas 1993 m. gruodžio 23 d. statymas šD 1 paramos mirties atveju (fin.1993, Nr.73-1371).

² Lietuvos Respublikos išmokai vaikams statymas (fin., 2006, Nr.17-592).

³ 2008-2009 metų socialinis pranešimas. Socialinių apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius.

7 pav. Išlaidos likusiems be tėvų globos vaikams per 2007-2009 metus

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2.3.2. Valstybinės šalpos išmokos

Savivaldybės Valstybės biudžeto lėšomis teikia paramą negaliams nuo vaikystės, negaliams ar pensinio amžiaus asmenims, neturintiems socialiai draudžiamą stažą Sodros pensijai gauti ir tai – šalpos išmokos, skiriamos pagal Šalpos išmokos statym¹. Šalpos išmokos gavėjų pasiskirstymas 2007-2009 m. pateikta 7 lentelėje.

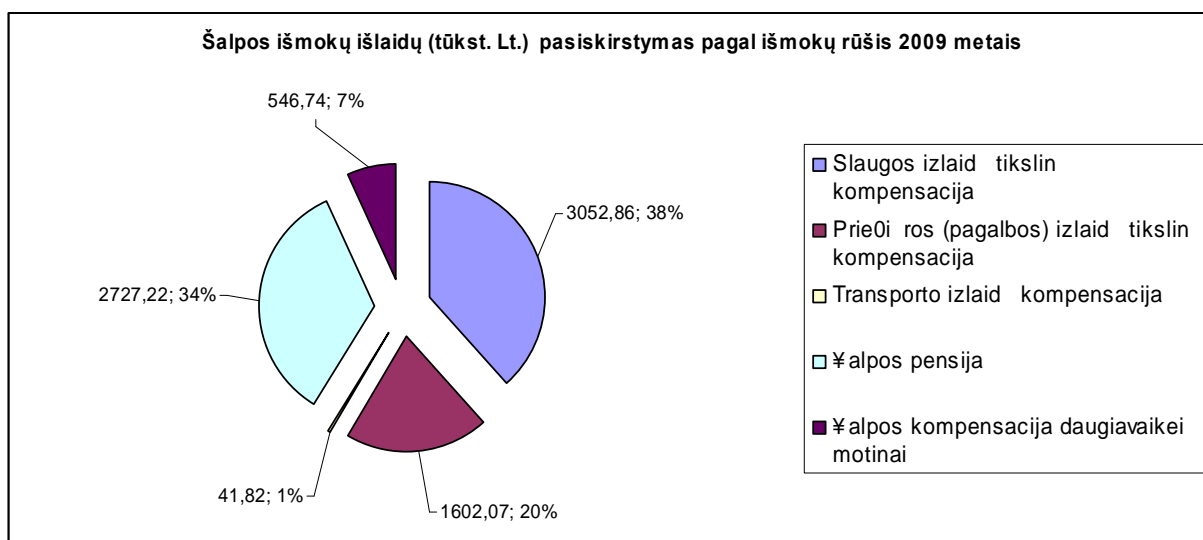
7 lentelė

Šalpos išmokų gavėjų pasiskirstymas 2007-2009 m.

Šalpos išmokos gavėjai	Vidutinis gavėjų skaičius, iš viso:	moterys	vyrų
2007 metais	1111	674	437
2008 metais	1260	775	485
2009 metais	1334	837	497

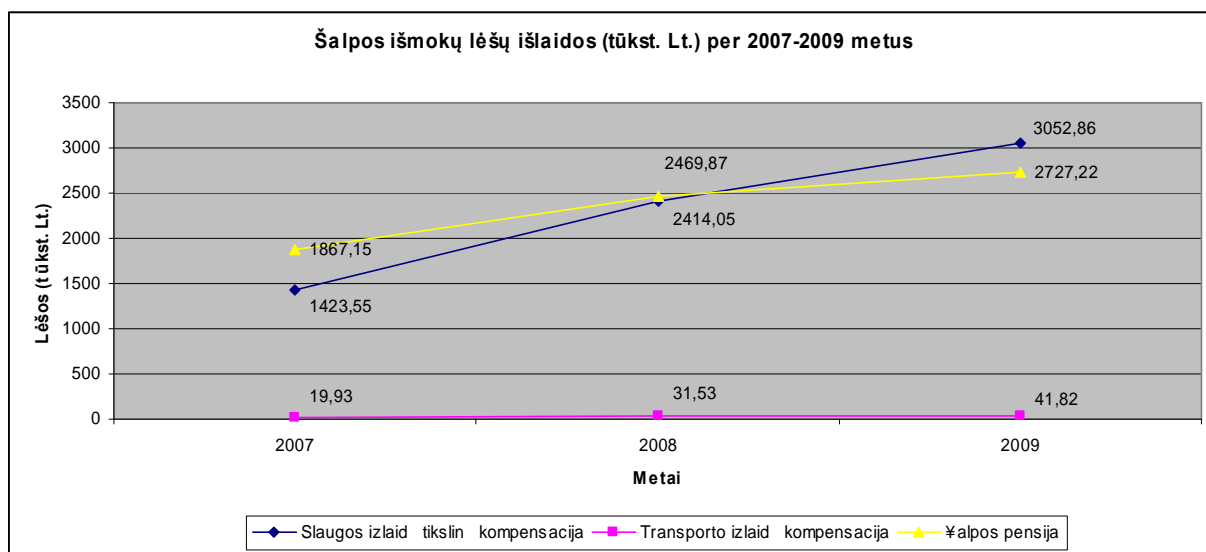
Pagal 8 paveikslėlyje pateiktus duomenis, šalpos išmokos pasiskirstyme didžioji – šalpos išmokos dalis (38 proc.) sudaro slaugos išlaidų tikslinė kompensacija, keturiomis procentais mažiau t.y. 34 proc. sudaro šalpos pensija, šalpos kompensacija daugiavaikė motinai 20 proc., prievolių (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija 7 proc. ir tik 1 proc. transporto išlaidų kompensacijai.

¹ Lietuvos Respublikos šalpos išmokos statymas (fin., 2005, Nr. 71-2556).

8 pav. Šalpos išmokų išlaidų (tūkst. Lt.) pasiskirstymas pagal išmokų rūšis 2009 metais
 Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Šalpos išmokų lėšų poreikio didėjimui (9 pav.) tak turėjo šalpos išmokų statymo pakeitimai, gavę skaičiaus padidėjimas bei išmokos poreikio didėjimui. Tai nuo 2007-02-01 keitėsi bazinės pensijos dydis¹ nuo 230 Lt iki 266 Lt., nuo 2008-01-01 bazinė pensija didėjo² nuo 266 Lt. iki 316 Lt. bei nuo 2008-08-01 bazinė pensija per 2008 metus didinama antrą kartą³ 50 litų, t.y. iki 360 litų.

9 pav. Šalpos išmokų lėšų išlaidos (tūkst. Lt.) per 2007-2009 metus
 Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimas Nr.40 šD I valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos padidinimo, einamąjį 2007 metų draudžiamųjų pajamų naujo dydžio ir maksimalios valstybinės socialinio draudimo neperskaitytos pensijos patvirtinimo (fin.2007, Nr.7-285).

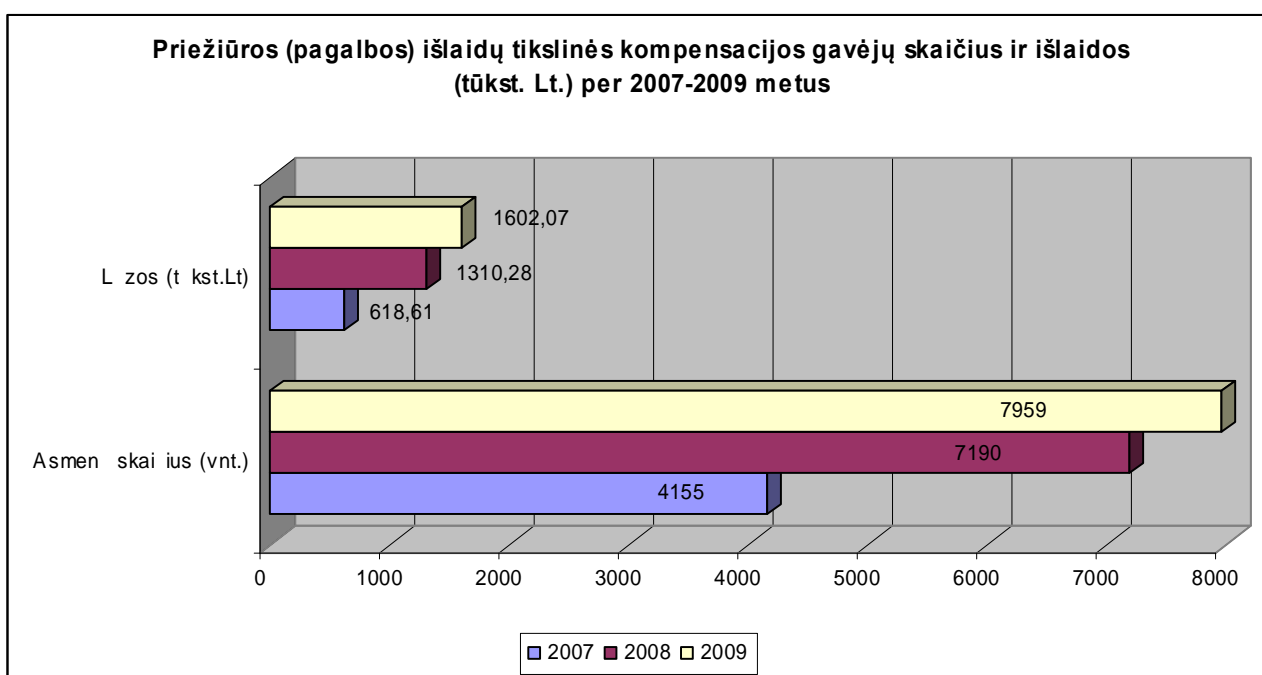
² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1327 šD I valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos padidinimo bei einamąjį 2008 metų draudžiamųjų pajamų patvirtinimo (fin.2007, Nr.135-5471).

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 16 d. nutarimas Nr. 703 šD I valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos padidinimo, einamąjį 2008 metų draudžiamųjų pajamų naujo dydžio ir maksimalios valstybinės socialinio draudimo neperskaitytos pensijos patvirtinimo (fin.2008, Nr.83-3307).

D 1 to 2008 metus lyginant su 2007 metais ypa padid jo slaugos i-laid tikslin kompensacija, –is padid jimas sudar 69,58 procentus.

TMalpos pensij i-laidos lyginant 2007 metus su 2009 metais padid jo 51,42 proc. D 1 –alpos i-mok skyrimo ir j prat simo 2009 metais kreip si 6465 asmenys. Palyginti su 2007 metais, matome klient skai iaus did jim , kuris sudaro 3,26 procentus.

Did jimo tendencijas nul m asmen , kuriems nustatytas prieffi ros (pagalbos) poreikis (10 pav.), skai iaus did jimas.2007 metais prieffi ros (pagalbos) i-laid tikslin kompensacija buvo paskirta 4155 asmenims, o 2009 metais poreikis i-augo iki 7959, t.y. beveik 92 proc. paskirta daugiau asmen . Tai sudaro 34 procentus nuolatos Skuodo rajone gyvenan i gyventoj .

10 pav. Prieffi ros (pagalbos) i-laid tikslin s kompensacijos gav j skai ius ir i-laidos (t kst. Lt.) per 2007 -2009 metus.

TMaltinis: Skuodo rajono savivaldyb s administracijos Socialin s paramos skyriaus duomenys.

2.4. Socialinė parama nepasiturinčioms šeimoms (asmenims), įvertinus jų turtą ir pajamas

Nepasiturin ioms –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims skiriama socialin pa-alpa, kompensacijos ufl b sto –ildym , kar-t , –alt vanden ir nuotekas bei sigyt kit kur b stui –ildyti, socialin parama mokiniams (nemokamas maitinimas, parama mokinio reikmenims sigyti) ir vienkartin socialin parama (flr. 9 pried).

2.4.1. Socialinė pašalpa

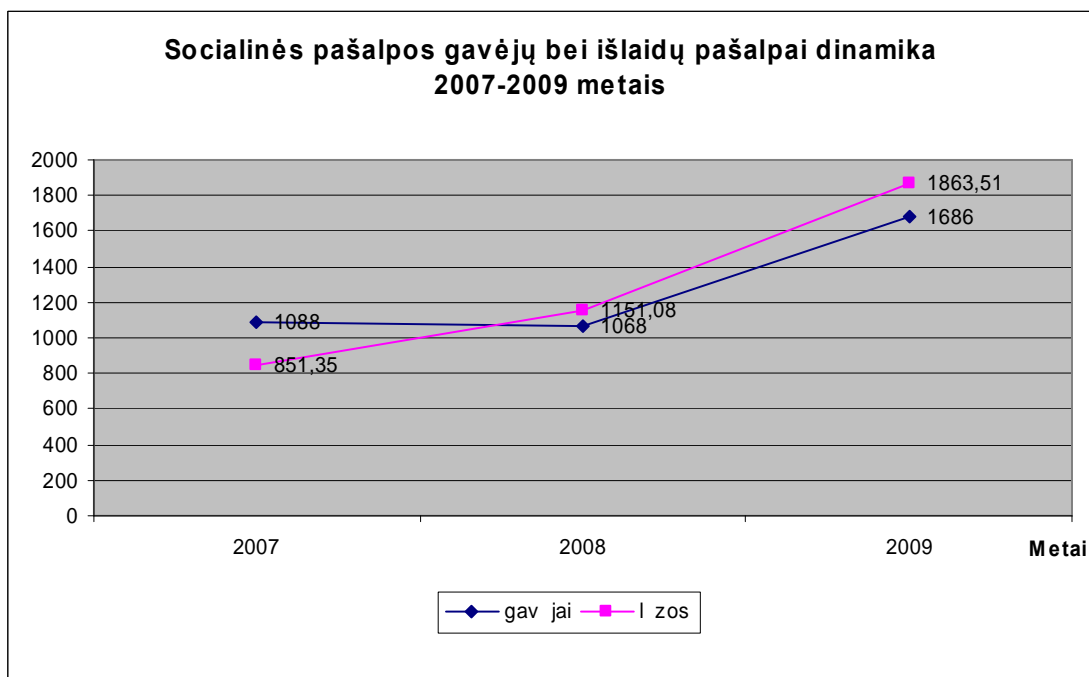
Socialin pašalpa ir kompensacijos ufl b sto –ildym , kar-t , –alt vanden ir nuotekas bei sigyt kur b stui –ildyti teikiamos pagal Lietuvos Respublikos pinigin s socialin s paramos nepasiturin ioms –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims statym .

Socialinei pašalpai, kompensacijoms per 2009 metus i-mok ta 2560,86 t kst. lit . I- j socialinei pašalpai ó 1863,51 t kst. lit , kompensacijoms 692,6 t kst. lit (b sto –ildymo kompensacijai, esant centralizuotai sistemai per 2009 metus i-mok ta 446,54 t kst. lit , i-laidos –altam vandeniui ó 6,14 t kst. lit , kar-tam vandeniui ó 1,39 t kst. Lt. bei b sto –ildymo i-laidoms kt. energijos ir kuro r –ims i-mok ta ó 238,53 t kst. Lt).

11 pav. pateikti duomenys rodo, kad socialin s pašalpos gav j skai ius 2008 metais, palyginus su 2007 metais, neflymiai sumafl jo, bet i-laidos padid jo 35,21 proc. Tam tur jo takos kelet kart didinamos valstyb s remiamos pajamos bei 2008 met rugpj io m nes min to statymo 15 straipsnio pakeitimai (pajamas ne skai iuojamos ó i-moka vaikui, slaugos ir prieffi ros (pagalbos) tikslin s kompensacijos bei kitos pajamos).

2009 metais vidutini-kai per m nes socialin pašalp gavo 1686 gav j (tai 7,22 proc. nuolatini Skuodo rajono gyventoj). Vidutinis vienam –eimos nariui per m nes mokamos socialin s pašalpos dydis ó **92,11 litai** (2008 metais ó **89,81 Lt.**, 2007 metais ó **65,21 Lt.**).

2009 metais, palyginti su 2008 metais, vidutini-kai per m nes socialin pašalp gavusi asmen skai ius padid jo 58 procentais, t.y. nuo 1068 asmen iki 1686 asmen 2009 metais.

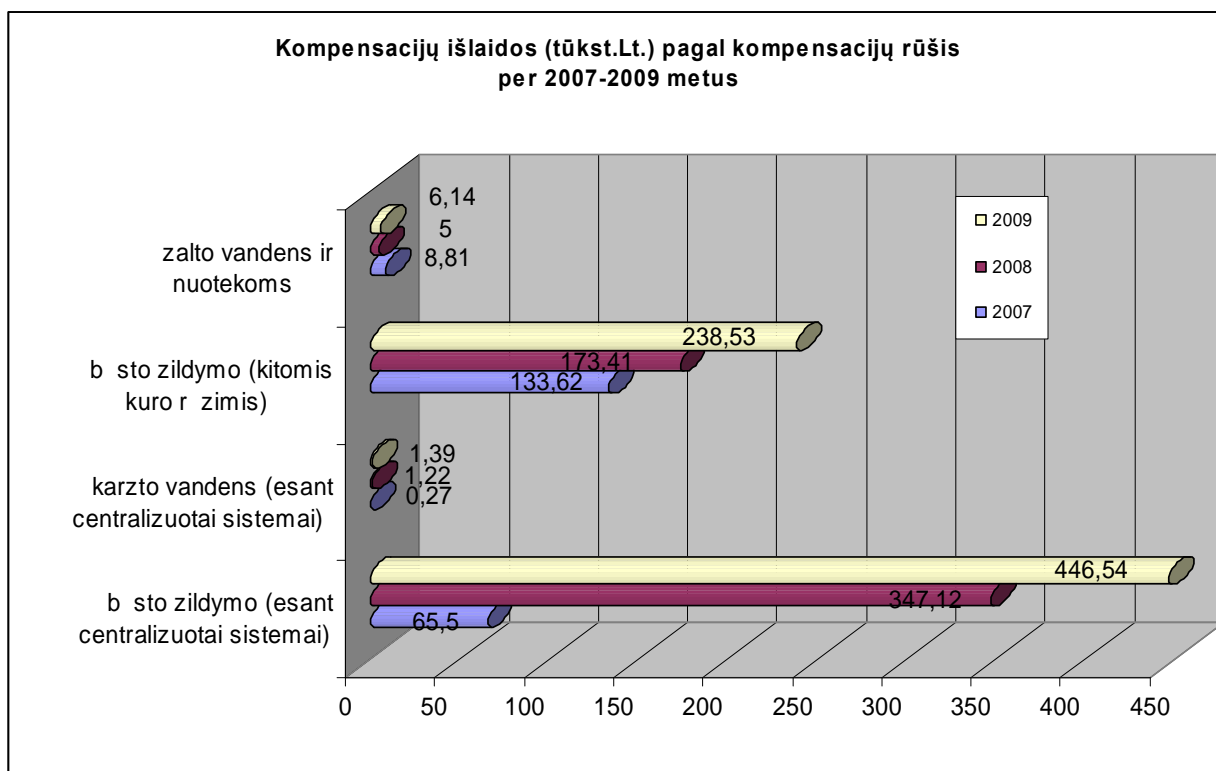

11 pav. Socialin s pašalpos gav j bei i-laid pašalpai dinamika 2007-2009 metais
™altinis: Skuodo rajono savivaldyb s administracijos Socialin s paramos skyriaus duomenys.

2.4.2. Kompensacijos už būsto šildymą, karštą, šaltą vandenį ir nuotekas

Kasmet didėja kompensacijų už būsto šildymą, karštą, šaltą vandenį ir nuotekas bei sigyt kur gavę skaičius bei išlaidos iš kompensacijoms. Per 2009 metus išlaidų kompensacijas gavo vidutiniškai 2495 gavėjai, t.y. 10,7 proc. nuolatose Skuodo rajone gyvenančių gyventojų. Būsto šildymo ir karšto vandens kompensacijų, esant centralizuotai sistemai, gavę skaičius lyginant 2007 metus su 2008 metais padidėjo 54 proc., išlaidos iš kompensacijoms mokėti padidėjo daugiau kaip 4 kartus (12 pav.), o 2009 metais gavę skaičius padidėjo tik 22,98 proc., o išlaidos kompensacijoms 2009 metais padidėjo 28,59 proc. (flr. 7 pried.). Šildymo sezono metu 2009 metais per vieną mėnesį būsto šildymo išlaidų kompensacijas vidutiniškai gavo 1161 asmuo. Vidutinis būsto šildymo išlaidų kompensacijos dydis 2009 m. vienam asmeniui per mėnesį sudarė apie **32 Lt.**, kur 2008 metais vidutinis būsto šildymo išlaidų kompensacijos dydis vienam asmeniui per mėnesį sudarė apie **22,37 Lt.** tokios tam turėjo tos pačios priežastys, kaip ir socialinės pašalpos gavėjai ir išlaidų didėjimui pajamos ne skaičiuojamos, o išmoka vaikui, slaugos ir priežiūros (pagalbos) tikslinė kompensacijos bei kitos pajamos, taip pat valstybės remiamas pajamas didėjimas.

Kompensacijų už būsto šildymą kitokių kuru (elektra, dujomis, malkomis, akmenimis) gavę skaičius 2007 - 2009 metais nuolat didėjo. Tam tokios turėjo priimtas Skuodo rajono savivaldybės tarybos 2007 m. lapkričio 29 d. sprendimas Nr.T9-213 šD 1 Skuodo rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 25 d. sprendimo Nr.T9-184 penkto skyriaus 20.2.2.1. punkto pakeitimo sprendimu malkų kaina būstui šildyti ir karštam vandeniui paruošti nustatyta 125 Lt. už kubinį metrą, kuri padidėjo 43 Lt. (buvo 82 Lt.), kuria vadovaujantis apskaičiuojama kompensacijų išlaidų suma, bei valstybės remiamas pajamas didėjimas. 2009 metais, palyginus su 2008 metais, kompensacijų už būsto šildymą kitokių kuru gavę skaičius padidėjo 42,7 proc. bei išlaidos padidėjo 37,55 proc. (flr. 7 priedas).

12 pav. Kompensacijų išlaidos (tūkst. Lt.) pagal kompensacijų rūšis per 2007-2009 metus
Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Atlikta tyrimas (asmenims), gaunanti socialinę paramą vertinusiųjų turtą ir pajamas, analizė pagal seniūnijas rodo, kad parama priklauso nuo seniūnijos gyventojų skaičiaus (žr. 8 lentelę). Lyginant 2008 ir 2009 metus, bendras tyrimas, gavusių socialinę paramą vertinusiųjų turtą ir pajamas, skaičius 2009 metais padidėjo 44,81 proc. Nagrinėjant atskirai pagal seniūnijas tyrimas, gavusių socialinę paramą, vertinusiųjų turtą ir pajamas skaičius 2009 metais didėjo netolygiai. Daugiau kaip du kartus gavusiųjų skaičius padidėjo Aleksandrijos ir Lenkimų seniūnijose. Kitose seniūnijose socialinės paramos gavusiųjų skaičius didėjo netolygiai, pavyzdžiui Barstyčių seniūnijoje jis išliko toks pat, Skuodo k. seniūnijoje padidėjo net 66 proc., Tėviškių ir Mosėdžių seniūnijose padidėjo 43 proc.

8 lentelė

Socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms (asmenims), įvertinusiųjų turtą ir pajamas, gavėjų skaičius pagal seniūnijas

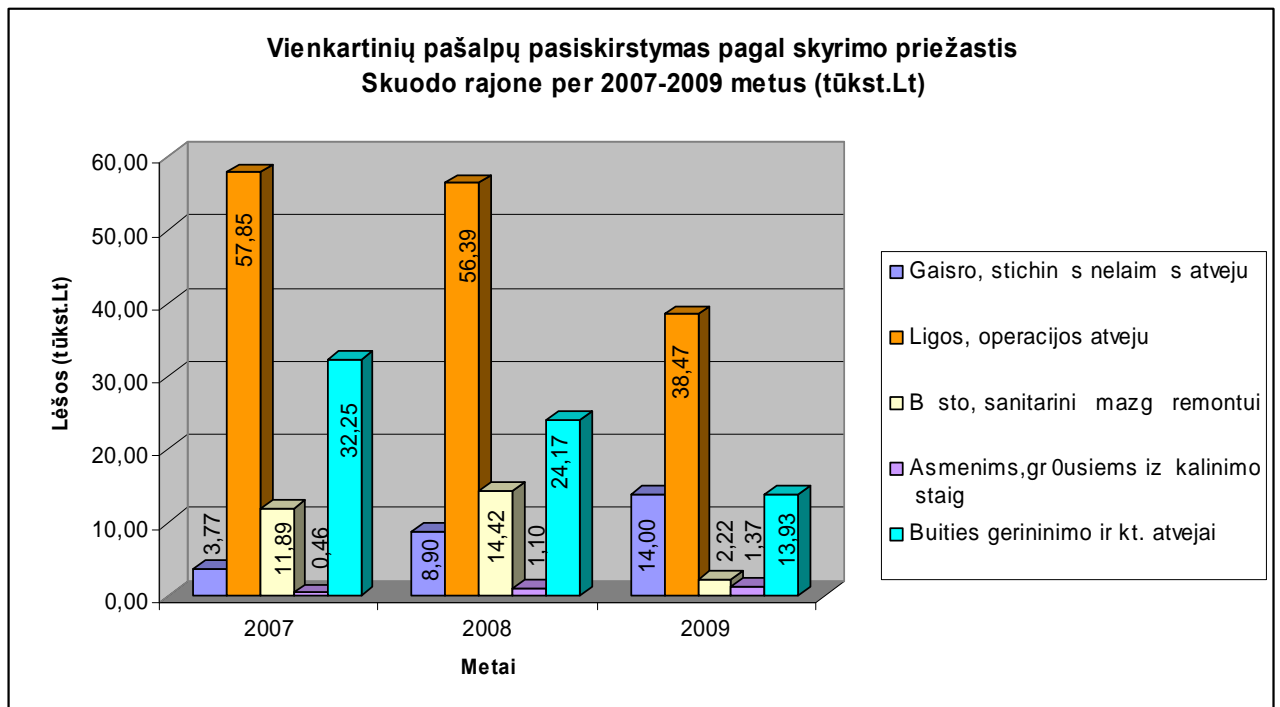
Seniūnija	Iš viso			Socialinė pašalpa			Kompensacijos būsto šildymui kitu kuru		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Aleksandrijos	376	396	887	334	369	825	42	27	62
Barstyčių	420	468	466	358	416	388	62	52	78

Seniūnija	Iš viso			Socialinė pašalpa			Kompensacijos būsto šildymui kitu kuru		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Ylaki	1323	1443	1748	1167	1272	1516	156	171	232
Lenkim	273	194	405	209	143	320	64	51	85
Mos dflio	877	609	871	751	551	812	126	58	59
Not n	789	673	739	692	597	608	97	76	131
Skuodo k.	1581	1303	1844	1415	1142	1588	166	161	256
Skuodo miesto	2165	1964	3257	1911	1769	2920	254	195	337
TM i	680	634	910	574	525	788	106	109	122
Iš viso	8484	7684	11127	7411	6784	9765	1073	900	1362

TM altinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2.4.3. Vienkartinė socialinė parama

Vienkartinė socialinė parama skiriama iš Savivaldybės biudžeto ir mokama Skuodo rajono savivaldybės tarybos 2009 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. T9-59 „Dėl vienkartinės socialinės paramos teikimo socialiai remtinoms šeimoms ir asmenims tvarkos aprašo bei Skuodo rajono savivaldybės administracijos seniūnijų socialinės paramos skyrimo komisijų nuostatų patvirtinimo“. TM šios tvarkos apraše nustatyta kas turi teisę ir kokiems atvejams turi atitikti asmuo ar šeima, norinti kreiptis dėl vienkartinės pašalpos. Vienkartini pašalpų pasiskirstymas pagal skyrimo priežastis Skuodo rajono gyventojams per tris paskutinius metus pateiktas 13 paveiksle.

13 pav. Vienkartinių pašalpų pasiskirstymas pagal skyrimo priežastis Skuodo rajone per 2007-2009 metus (tūkst. Lt.)

TM altinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Labai fenklus vienkartin pa-alp sumafl jimas matomas 2009 metais. Tiam sumafl jimui didel taka tur jo savivaldyb s tarybai 2009 m patvirtinus nauj tvarkos apra- , bei 35 t kst. Lt. paskyrus maflesn nei kitais metais l – sum vienkartinei socialinei paramai. Savivaldyb s tarybai patvirtinus nauj tvarkos apra- buvo susiaurintas ratas gav j , turin i teis gauti vienkartin pa-alp , kaip pavyzdffiui, d l paramos gali kreiptis nedirbantys asmenys, kurie ne mafliu kaip 3 m nesius registruoti darbo birfloje, o dirban io asmens pajamos negali vir-yti 1,5 BSI. O pagal sen j tvark nedirbantis asmuo d l pa-alpos gal jo kreiptis darbo birfloje registruotas ne mafliu kaip 1 m nuo, o dirban i asmen pajamos gal jo nevir-yti vienam asmeniui 2 BSI. T dvi dviej punkt pavyzdffi pateikimas labai fenkliai sumaffino gav j kreipimasis d l vienkartin s pa-alpos.

Kaip matoma pagal pateiktus duomenis didffiausias gav j skai ius besikreipian i d l ligos ar operacijos atvej . 2008 metais ligos, operacijos atveju vienkartin pa-alp buvo i-mok ta 216 gav j ufl 57,85 t kst. Lt., o 2008 metais 23 gav jais mafliu ufl 56,39 t kst. Lt.. Maffiausiai besikreipian i asmen , gr flusi i- kalinimo staig 2007 metais toki gav j buvo 4, o 2008-2009 m. po 8 gav jus.

I- viso vienkartinei socialinei paramai i- savivaldyb s biudfleto Skuodo rajono gyventojams 2007 metais buvo panaudota 106,22 t kst. Lt, 2008 metais 105 t kst. Lt., o 2009 metais 35 t kst. Lt. mafliu, t.y. 70 t kst. Lt.

2.4.4. Socialinè parama mokiniams

Siekiant mokiniams suteikti pilnavert maitinim mokyklose (ikimokyklinio ugdymo staigose) bei efektyvi param mokinio reikmenims, vadovaujantis Socialin s paramos mokiniams statymu¹, teisintos dvi socialin s paramos r -ys:

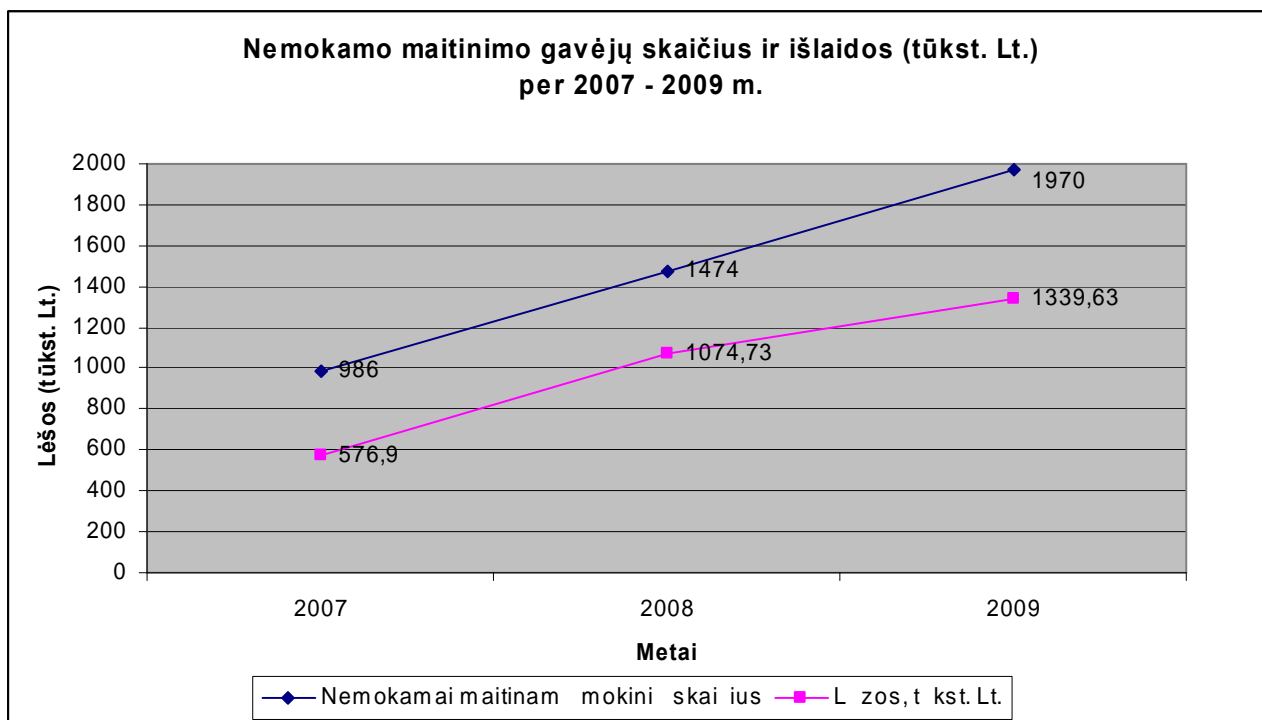
- ✓ nemokamas maitinimas bendrojo lavinimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo staigose;
- ✓ parama mokinio reikmenims sigyti, naujiems mokslo metams pasirengti.

2.4.4.1. Mokinių nemokamas maitinimas

Kasmet did ja nemokamo maitinimo gavusi mokini skai ius ir i-laidos. 2008 metus lyginant su 2007 metais nemokam maitinim gavusi asmen skai ius padid jo beveik 50 proc., o

¹ Lietuvos Respublikos socialin s paramos mokiniams statymas (fiin., 2006, Nr.73-2755).

i-laidos nemokamam maitinimui mokyklose bei ikimokyklinio ugdymo staigose 86 procentais (14 pav).

14 pav. Nemokamo maitinimo gavėjų skaičius ir išlaidos (tūkst. Lt.) per 2007-2009 m.

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2008 metais nemokamo maitinimo mokinių skaičius padidėjo 50 proc., nes:

✓ nuo 2008 m. liepos 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams statymo naujai redakcijai, nemokamus pietus gavo visi besimokantys pradinukai ir priešmokyklinukai, neatsižvelgiant tiktai gaunamas pajamas.

✓ Valstybės remiamų pajamų didėjimas du kartus nuo 285¹ iki 350² litų.

Nemokamam maitinimui 2009 metais, lyginant su bendru mokinių skaičiumi, gavo daugiau kaip pusę (57,67 proc.) besimokančių mokinių.

2009 metus lyginant su 2007 metais, išlaidos padidėjo daugiau kaip 2 kartus, t. y., 762,73 tūkst. Lt. daugiau (9 lentelė).

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr.1328 šio įstatymo 1 valstybės remiamų pajamų dydžio patvirtinimo (2007, Nr.135-5472).

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimas Nr.538 šio įstatymo 1 valstybės remiamų pajamų dydžio patvirtinimo (2008, Nr.67-2531).

Nemokamo maitinimo gavėjų skaičius bei išlaidos

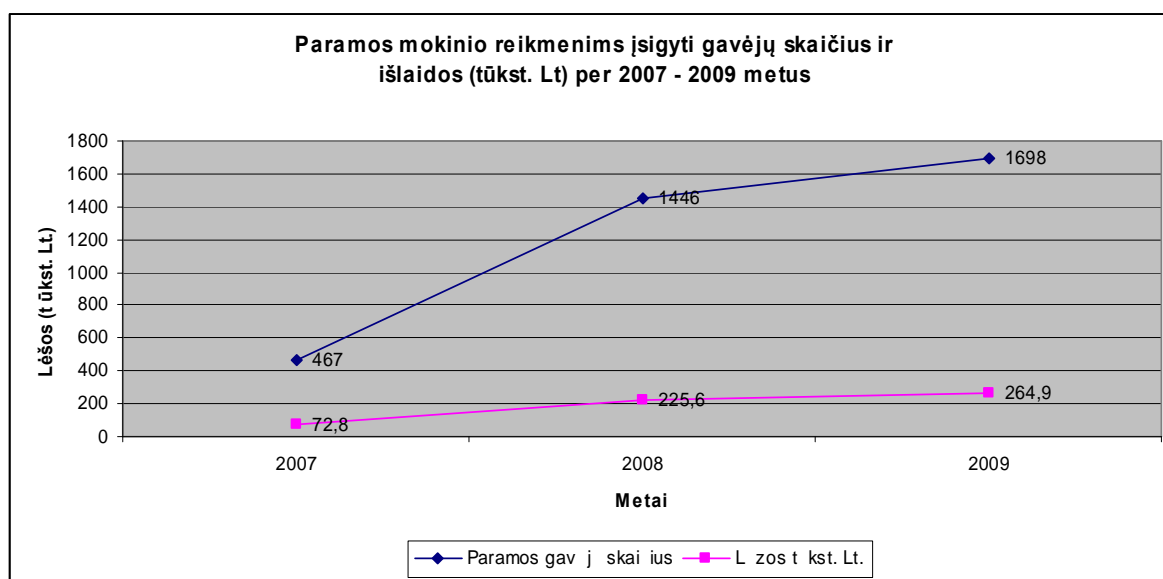
Metai	Mokinių skaičius rajone	Nemokamai maitinamų mokinių skaičius	Proc. nuo mokinių skaičiaus	Lėšos (tūkst. Lt)
2007	3895	986	25,31	576,9
2008	3627	1474	40,64	1074,73
2009	3416	1970	57,67	1339,63

2.4.4.2. Parama mokinio reikmenims įsigyti

Moksleivi nemokamo maitinimo organizavimas yra svarbi priemonė, padedanti pritraukti skurdffiai gyvenančius vaikus lankyti mokyklas. Tačiau kasmet artėjant naujiems mokslo metams skurdffiai gyvenančioms šeimoms neretai pritrūksta lėšų – mokslo metų pradžiai nupirkti savo vaikams reikalingiausias mokymosi priemones, avalyną, sportinę aprangą ir pan.

2009 m. naujiems mokslo metams pasiruošę parama mokinio reikmenims įsigyti gavo 1698 mokiniai, besimokantys pagal bendrojo lavinimo programą ir priešmokyklinio ugdymo programą, lyginant su 2008 metais parama gavo 17,43 procentų daugiau mokinių. Pasiruošę naujiems mokslo metams parama mokinio reikmenimis 2009 metais lyginant su bendru mokinių skaičiumi, gavo pusę (50 proc.) besimokančių mokinių. Visiems mokiniams 2007-2009 metais buvo skirta vienodo dydžio parama - 156,0 litai. TMpadidėjimą lėmė tokioji situacija, kad lėšų alyje susidariusios sudėtingos ekonominės ir finansinės situacijos, kai didėja nedarbas, mažėja gyventojų pajamos, daugėja socialinės paramos gavėjų bei lėšų poreikis.

2007 metus lyginant su 2009 metais išlaidos ir gavėjų skaičius padidėjo daugiau kaip 3,5 karto.

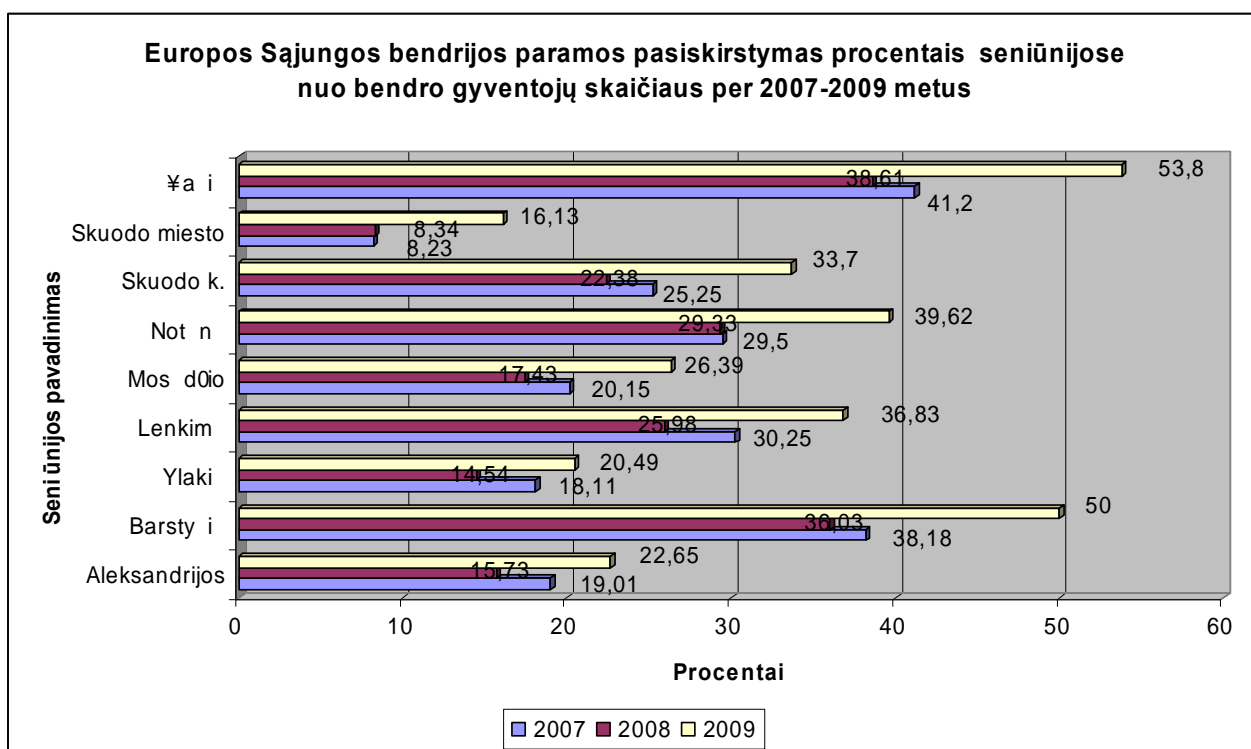
15 pav. Paramos mokinio reikmenims įsigyti gavėjų skaičius ir išlaidos (tūkst. Lt.) per 2007-2009 metus
TMaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

2.4.5. Kita socialinė parama

Skuodo rajono savivaldybė kartu su labdaros organizacijomis nuo 2006 metų kmingai gyvendina Europos Sąjungos Bendrijos programą ir teik sunkiai gyvenantiems rajono gyventojams paramą maisto produktais. 2009 metais maisto produktus kas antrą mėnesį gavo 6233 asmenys, t.y. 26,68 proc. nuolatos Skuodo rajone gyvenanti gyventojai (flr. 10 priede).

2009 m. didžiausias paramos gavėjų skaičius buvo Tėmi seniūnijoje – 666 (53,8 proc. bendro seniūnijos gyventojų skaičiaus). Barstyti seniūnijoje net 50 proc. nuolatos seniūnijoje gyvenanti gyventojai gauna paramą maisto produktais.

Lyginant bendrą paramos gavėjų skaičių su 2008 metais, tai 2009 metais jis padidėjo 50,9 proc. (flr. 16 pav.).

16 pav. Europos Sąjungos bendrijos paramos maistui – intervencini atsargų pasiskirstymas procentais seniūnijose nuo bendro gyventojų skaičiaus per 2007-2009 metus
Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

3. SOCIALINĖS PARAMOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS

Atlikus piniginių socialinės paramos analizę galime daryti išvadą, kad 2009 metais socialinei paramai panaudota **18990,3 tūkst. Lt.** Iš viso: 12893,6 tūkst. Lt (67,9 proc.) valstybės biudžeto lėšomis, 6096,7 tūkst. Lt (32,1 proc.) savivaldybės biudžeto lėšomis. Tai sudaro 50,88 proc. daugiau lėšų nei buvo panaudota 2007 metais.

Savivaldybės socialinės paramos lėšos 2009 metais sudaro 35,9 proc. bendro savivaldybės biudžeto, lyginant su 2007 metais jis padidėjo 15 proc. Iš viso 2009 metais socialinei paramai administruoti panaudota 452,3 tūkst. Lt. administravimo lėšomis.

Kaip buvo minėta darbo 1.2.2. skyriuje savivaldybės organizuoja piniginių socialinės paramos teikimą savo rajono gyventojams, vadovaudamasi dviem pagrindiniais kategoriniais ir testavimo:

3.1. Socialinė parama nepriklausomai nuo šeimos pajamų ir turto

2009 m. kategorinėms pajamų ir turto grupėms sudarė 13255,43 tūkst. litų, iš viso: išmokos tėvams, auginančioms vaikus - 32,75 proc., išmokos likusiems be tėvų globos vaikams - 5,12 proc., laidojimo pajamų - 2,34 proc. ir pensijos - 59,79 proc. Tėvams pajamų ir turto nepriklausomai nuo šeimos pajamų ir turto.

Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo¹ paskirtis - nustatyti išmokas vaikams tėvams, jų dydžius, asmenis, turinčius teisę gauti išmokas, kategorijas, išmokų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, tvarką ir finansavimą. Pagal šiuos įstatymus nustatytos išmokos mokamos iš valstybės biudžeto lėšų.

Pagrindinis tikslas - siekiama pajamų ir turto grupėms vaikams, yra padengti ypatingas išlaidas, kurių turi tėvai auginami vaikus, tai yra atkurti vaikų neturinčių ir vaikus auginančių tėvų pusiausvyrą ypatingų išlaidų dalinio kompensavimo skaita.

Šio įstatymo vienas iš prioritetų - maffinti tėvus, kuriuose auga vaikai, skurdinti ir socialinai atskirti.

Socialinė parama tėvams dažniausiai siejama su vaikų gimimu ir jų auginimu. Kadangi vaikų gimimas ir auginimas reikalauja iš tėvų nemažai išlaidų, o uždarbio galimybės ribojamos, valstybės rėmimas, kad nors iš dalies būtų padengiamos su vaikų gimimu ir auginimu susijusios išlaidos ir tokiu būdu vaikų auginimas netaptų visiškai nuostolingas. Nors paflymtinas valstybės rėmimas išmokų bruoflas pasireiškia tuo, kad išmokos yra nustatomos neatsifvelgiant tikrąsias vaikų auginimo išlaidas.

Pagal LR išmokų vaikams įstatymą, išmoka vaikui skiriama ir mokama visiems vaikams iki 18 metų, nepriklausomai nuo šeimos pajamų ir turto.

¹ Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymas (fin., Nr.88-3208).

Ūimose, kuriose auga trys ir daugiau vaik , r mimas visuomen je vertinamas labai nevienareik-miai. Viena vertus, suprantama, kad i-laikyti daug vaik netgi vidutini-kai ufl-dirbantiems t vams yra nelengva, tod l parama reikalinga. Ypa tokia parama reikalinga vieni-oms motinoms, auginan ioms vaikus. Ta iau yra ir kitokia nuomon , kad taip pinigai dalijami -eimoms, kurioms vaikai tampa pasipelnymo -altiniu. Kalbant apie pa-alpas, labai ydinga manyti, bet nenorint ky la nuomon , kad tam tikros pa-alpos i-lepino jaunas mamas ar -eimas, kurios gimdo vaikus ir skai iuoja, koki pa-alp b t galima gauti dar i-valstyb s. Kai kuri moter nuomon , kad -iais laikais pelningiausias verslas ó ne ie-kotis ir dirbti darb , o gimdyti vaikus. Ūimose, kuriose auginami 5-9 vaikai, per m nes mokamos pa-alpos siekia t kstan ius lit , kurios naudojamos ne pagal paskirt .

Taigi galima pasteb ti, i-moka vaikui yra svarbus pajam -altinis maflas pajamas turin ioms -eimoms, ta iau jos nepakanka nei minimaliems poreikiams patenkinti. Tuo tarpu turtingesnioms -eimoms -i pa-alpa yra visi-kai nereikalinga. Ji negali b ti laikoma pagalba skurstantiesiems, nes, b dama kategorin , yra mokama visoms -eimoms, turin ioms vaik .

Magistrant s nuomone, tikslinga b t -ias i-mokas vaikui skaityti kaip gaunamas pajamas, kreipiantis d l socialin s pa-alpos ar d l -ildymo kompensacijos, nes po statymo pakeitimo patais , -i i-moka nebe skaitoma -eimos pajamas. Vienas i-privalum b t - sumaf t socialin s pa-alpos bei -ildymo i-laid kompensacijos ka-tai, o ypa tai aktualu kai -eimoje auginami 5 ir daugiau vaik .

Pastaraisiais metais buvo nuolat intensyvinamas -eim su vaikais, ypa daugiavaiki , r mimas. Toki politik i-dalies paskatino skurdo tyrimais patvirtintas faktas, kad tarp labiausiai skurstan i Lietuvos gyventoj pirmoje vietoje nuolat atsiduria daugiavaik s -eimos su vaikais. Tod l nuo 2008 m. liepos 1 d. sigaliojo statymo pakeitimai, kad i-moka vaikui b t mokama visiems vaikams iki 18 met , bei padidinta i-mokos vaikui dydis -eimoms (iki 0,75 BSI), auginan ioms tris ir daugiau vaik . Bet -io statymo pakeitimas galiojo tik iki 2009-03-01, vertinus ribotas valstyb s finansines galimybes ir susidariusi ekonomin pad t -alyje, kai ne manoma sukaupti tiek l - , kiek b tina, -i i-moka nuo 2009 m. kovo 1 d. testuojama pagal pajamas.

2009 m. gruodffio 9 d. buvo priimtas laikinasis statymas¹ d l nuolat did jan io valstyb s biudffeto deficito, nulemto Lietuvos kio ap musios ekonomikos kriz s, Lietuvos Respublikos Seimas siekdamas kiek manoma apsaugoti socialiai jautri asmen grupes ir ekonomikos kriz s laikotarpiu uftikrinti i-mok mok jim laiku, pri m statymo pataisas:

✓ I-moka vaikui, paskirta iki -io statymo sigaliojimo vyresniems kaip 7 met vaikams, nemokama, -eimose auginan ius 1 ar 2 vaikus.

¹ Lietuvos Respublikos socialini i-mok perskai iavimo ir mok jimo laikinasis statymas (fin., 2009, Nr.152-6820).

✓ TMėimos ar bendrai gyvenančių asmenų auginamam ir (ar) globojamam vaikui yra skiriama ir mokama 0,4 bazinis socialinis išmokos dydis per mėnesį, –eimose auginančioms tris ir daugiau vaikų, jeigu vidutinis –eimos ar bendrai gyvenančių asmenų pajamos, vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydis.

Nors šis statymas yra tik laikinas ir galioja iki 2011 m. gruodžio 31 d., bet jau galime sakyti, kad šis statymas atitinka vertikalų taiklumo kriterijų, nes kaip buvo minėta, –i išmoka kai kurioms –eimoms nėra būtina.

Daug išleisdama socialinius išmokoms valstybė prisiima atsakomybę padėti nepilnai –eimai, tačiau nekelia klausimo apie galimas ydingas tokios paramos socialines ir individualias pasekmes. Paliekama didelė distancija tarp valstybės ir individo, laikantis nuomonės, kad privatus gyvenimas ó individo pasirinkimo reikalas, o valstybė turi prisiimti atsakomybę už jo padarytas klaidas.

Apibendrinant galima teigti, kad sutinku, jog tokio tipo išmokos turi būti siejamos su gavėjo pajamomis ir turtu, nes pasiturintiems –eimoms –ios išmokos yra visiškai nereikalingos.

Vienkartinė išmoka gimus ar įvaikinus vaiką. Vienkartinė išmoka vaikui yra gimstamumo skatinimo politikos priemonė. Pažalpa teikiama, remiantis horizontalaus taiklumo kriterijumi, nes ji gauna visos –eimos, kurioms pažalpa priklauso. Tačiau pafleidffiamas vertikalus taiklumo kriterijus, nes kai kurioms –eimoms –i pažalpa nėra būtina. Jos dydis nėra pakankamas, kad skatint didesnį gimstamumą pasiturinčioje –eimoje. Tačiau skurstančioms –eimoms vienkartinis išmokos gimusiems kūdikiui yra pakankamai didelis ir skatina vaikų gimdymą dėl pažalpos.

Sutinku su autorių A. TMleikos ir Z. Tama–auskienės straipsnyje¹ išsakytais teiginiais, kad švienkartinė kūdikio gimimo pažalpa yra kategorinė, mokama visoms –eimoms, kuriose gimsta arba yra vaikinami vaikai. Ji nėra skirta nei skurdo, nei kitos konkrečios socialinės rizikos prevencijai, nes jos gavimas nėra siejamas su gavėjo pajamomis bei turtu. Tai yra gimstamumo skatinimo politikos priemonė, todėl šis socialinis politikos tikslas ir turėtų būti deklaruojamas ir pagrįstas. Jei vienkartinis kūdikio gimimo išmokos tikslas būtų skurdo prevencija, tai jos teikimas turėtų būti siejamas su gavėjo turtu bei pajamomis.

Apibendrinant galima teigti, kad sutikčiau su daugeliu autorių pagrįstu teiginiu, kad reikt tokio tipo pažalpas sieti su gavėjo turtu ir pajamomis, siekiant išvengti to, kad pelningiausias verslas visgi nebūtų vaikų gimdymas...

Globos (rūpybos) išmoka. Be globos likusi vaikai skaičius didėja kasmet. Tai problema, kuri spręsti galima pirmiausia atliekant prevencinį socialinį darbą su –eimomis.

¹ TMleika A., Tama–auskienė Z. (2003). Piniginė parama –eimoms, jos efektyvumas ir tobulinimo kryptys. Tiltai. Nr.2, p.52.

2007 metais globos (r pybos) i-mokos gav j skai ius siek 142 asmenys, o l – poreikis sudar 566,11 t kst. Lt. 2009 m. ir 2008 m. gav j skai ius vienodas (128 asmenys), bet l –os i-mok tos buvo nevienodos. Nevienodas l – i-mok jimas priklauso, kai globos (r pybos) i-mokos gav jas gauna na-lai i pensij ir alimentus, jam mokamos i-mokos dydis yra lygus skirtumui tarp mokamos i-mokos ir gaunamos na-lai i pensijos bei aliment . Vidutinis vienam globos (r pybos) gav jui per m nes mokamos i-mokos dydis ó **332,22 litai** (2008 metais ó **300,90 Lt.**, 2007 metais ó **305,21 Lt.**).

Tuo metu valstyb , vaikui, kuriam nustatyta globa (r pyba), jos laikotarpiu, o pasibaigus jai, d l pilnametyst s, emancipacijos ar santuokos sudarymo asmuo toliau mokosi pagal bendrojo lavinimo program , jam skiriama 520 lit i-moka per m nes (iki 24 met). Palyginti didel suma, mokama ufl globon paimt vaik , motyvuoja tu, kad tokio vaiko i-laikymas globos namuose kainuoja daugiau kaip 2000 lit . I-karto kyla klausimas ar neb t valstybei geriau remti –eimas, auginan ias vaikus ir jiems skirti ne po 52 litus, o nors 500-1000 lit , vien d lto, kad vaikas augt –eimoje tarp savo biologini t v ? Kaip neseniai televizijoje pasirod s siufletas apie mam , auginan i 5 vaikus, nusifludflius d l l – stygiaus. Tys siufletas suk l vairi diskusij , ar negeriau buvo skirti vaikams didesnes pa-alpas ir vaikai augt su biologine mama, ar geriau tokias –eimas palikti likimo valiai, kur dabar valstybei –i penki vaik i-laikymas kas m nes kainuos po 10000 lit ?

Nors globos (r pybos) i-moka beveik neb ra didinta, bet iki –iol kai kuriems asmenims –i i-moka yra patraukli suma, kurie nor t pasiimti vaik (ar net kelis) d l savanaudi-k paskat pasinaudoti dalimi vaiko globai skiriam pinig . Tod l tokia politika reikalauja labai didel s atidos Vaiko teisi apsaugos tarnybos.

Magistrant s nuomone, teisingausia b t vaiko globos (r pybos) i-moka mok ti vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigini s socialin s paramos nepasiturin ioms –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims statymo nustatyta tvarka. Tai leist i-vengti motyvacij imantis vaiko globos (r pybos).

Viena i-i-mok r –i verta nagrin jimo tai **vienkartinės išmokos būstui įsigyti**, kuri iki 2009-01-01 buvo lygi 50 MGL (6250 Lt), o nuo 2009-01-01 –i i-moka siekia 9750 lit .

Vienkartin s i-mokos b stui sigyti sum b t tikslinga padidinti, kadangi na-lai iai bei lik be t v globos vaikai yra labiausiai socialiai paffeidffiama jaunimo dalis (neskaitant ne gali j).

Magistrant sutinka su daugeli autori teiginiais, kad –i pa-alpa turi b ti vienareik-mi-kai didinama, nes vien i-mokos pavadinimas šb stui sigytiō, neatitinka savo pavadinimo reik-m s, pagal –ios dienos nekilnojamojo turto kainas, net gyvendamas atokiame kaime na-laitis nesugeb t jo sigyti. Magistrantei dirbant Socialin s paramos skyriaus vyresni ja

specialiste 5 metus, vienintelis jaunuolis pateikęs prašymą, buvo būtusi sigyti 2005 m. Tam jaunuoliui pavyko sigyti tik be virtuvės ir komunalinių patogumų bendrabučio tipo vienkambariuką, nes pagal nekilnojamo turto kainas apie kitokio tipo būstą laičiams ne manoma sigyti. Tuo metu kreipiantis dūlūios paūlpos, naūlāi iai praūymuose nurodo tik norintys sigyti kompiuterius, buitinius technikus, baldus ir t.t.

Valstybinėš šūlpos išmokos mokamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinių šūlpos išmokū 2005 m. gegužėš 19 d. įstatymu X-210. Tūb statymo tikslas ō nustatyti valstybines ōlpos iūmokas asmenims, kuriems dūl j ne galumo, amfliaus ar dūl kit ōiame statyme nustatyt prieflas i teikiama valstyb s ōlpa.

Tūlpos pensijos skiriamos tik neturintiems draudfliam j ar darbini pajam asmenims. Tais atvejais, kai asmenys gauna pensij (valstybin socialinio draudimo, valstybin , ufsienio valstybi pensij ar kitoki pensinio pob dffio iūmok) arba kelias pensijas, skiriant ōlpos pensijas yra atsiffvelgiama j gaunamos pensijos ar vis gaunam pensij dyd . Kai gaunamos pensijos ar vis gaunam pensij dydis yra mafflesnis nei pagal Tūlpos iūmok statym priklausanti ōlpos pensija, yra mokamas ōlpos pensijos ir pensijos ar vis pensij skirtumas. Jeigu apskai iuotas skirtumas yra mafflesnis nei 5 litai, jis n ra mokamas.

Analizuodama literat r pasteb jau, jog iū vis pensijoms skiriam ōl ōlpos pensijos sudaro tik labai mafi dal . Tod ō galima teigti, kad ir toliau ōlpos pensijas gaunantys asmenys, kuri dal sudaro vaikai invalidai arba juos globojantys asmenys liks nuskriausti ne tik sveik ir gerai ufdirban i bet ir vis kit , gaunan i valstybinio socialinio draudimo ir valstybines pensijas atffvilgiu. Visiūkai sutinku su A. Guogiu, kuris teigia, kad neigiama reik t laikyti ir tai, kad palyginti per trump laikotarp Lietuvoje atsirado papildomos privilegijuot socialini grupi valstybin s pensijos (nusipelniusi asmen , j gos strukt r , mokslinink). J egzistavimas vienodai prieūtarauja tiek laisvosios rinkos ekonominio teisingumo ōalinink sampratai, tiek ir skandinaviūkojo tipo socialinio teisingumo, vadinamojo funkcinio socializmo, ōalinink sampratai.

Apibendrinant galima pasakyti, jog ōlpa yra svarbi socialin s apsaugos sistemos dalis. Jos tikslas ō sudaryti b tiniausiais gyvenimo s lygas ōeimoms ir pavieniams asmenims, kuri darbo, socialinio draudimo ir kitos pajamos dūl objektyvi , nuo j nepriklausan i prieflas i , yra nepakankamos, kad jie gal t pasir pinti savimi. Tūlpa negali flogui uftikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo ō ji tik padeda jam iūgyventi ekstremaliomis s lygomis. Tod ō ōlpa tur t b ti organizuojama taip, kad b t stiprinamas pa i fmoni aktyvumas ir atsakomyb ufl save ir savo ōim .

Lietuvos Respublikos įstatymas dūl paramos mirties atveju 1993 m. gruodžio 23 d. Nr.I-348, laidojimo paūlp mirties atveju, kuri yra 8 BSI dydffio. Mirus Lietuvos Respublikos

nuolatiniam gyventojui, pa-alpa skiriama –imos nariui ar kitam faktiškai mirusį laidojaniam asmeniui.

Nesutinku su autori A. Meikos ir Z. Tamauskienės teiginiu, kad –ios pa-alpos mirties atveju reikia ne visiems, turintiems jas teis, fmon s paprastai patys kaupia l –as mirties atvejui. Reik t atsisakyti specialios laidojimo pa-alpos, tomis sumomis papildant socialin s paramos biudžet .¹ pa-alp laikyti socialin s –alpos dalimi ir teikti patikrinus pajamas ir turt¹.

Taigi vieni mano, kad reikia panaikinti vienkartin laidojimo pa-alp , kiti ó prie–ingai, j si lo tobulinti. Mano nuomone –i pa-alpa bereik–mi–kai reikalinga visiems, kurie laidoja savo artimuosius, pirma tai labai skausmingas dalykas, antra esant ekonominei krizei, maflinant darbo ufmokes ius bei pensijas, ne kiekvienas fmogus turi santaup ar yra susitaup s nuo menkos savo pensijos, paskutinei kelionei.

3.2.Pajamų ir turto tikrinimo pagrindu teikiamos pašalpos

Pagal atlikt pinigini s socialin s paramos analiz pajam ir turto tikrinimo pagrindu socialinei pa–alpai, kompensacijoms per 2009 metus buvo i–mok ta 2560,86 t kst. lit , i– j : socialinei pa–alpai i–mok ta ó 1863,51 t kst. lit , kompensacijoms 692,6 t kst. lit (b sto –ildymo kompensacijai, esant centralizuotai sistemai per 2009 metus i–mok ta 446,54 t kst. lit , i–laidos –altam vandeniui ó 6,14 t kst. lit , kar–tam vandeniui ó 1,39 t kst. Lt. bei b sto –ildymo i–laidoms kt. energijos ir kuro r –ims i–mok ta ó 238,53 t kst. Lt).

2009 metais vidutini–kai per m nes socialin pa–alp gavo 1686 gav j (tai 7,22 proc. nuolatin Škuodo rajono gyventoj). Vidutinis vienam –imos nariui per m nes mokamos socialin s pa–alpos dydis ó **92,11 litai** (2008 metais ó **89,81 Lt.**, 2007 metais ó **65,21 Lt.**).

TMldymo sezono metu 2009 metais per vien m nes b sto –ildymo i–laid kompensacijas vidutini–kai gavo 1161 asmuo. Vidutinis b sto –ildymo i–laid kompensacijos dydis 2009 m. vienam asmeniui per m nes sudar apie **32 Lt.**, kur 2008 metais vidutinis b sto –ildymo i–laid kompensacijos dydis vienam asmeniui per m nes sudar apie **22,37 Lt.**

Pagal pinigini s socialin s paramos nepasiturin ioms –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims statym i–laid ir gav j skai i poky iui l m –ios prieffastys: pajamas ne skai iuojamos ó i–moka vaikui, slaugos ir prieffiros (pagalbos) tikslin s kompensacijos bei kitos pajamos, taip pat valstyb s remiam pajam did jimas.

2009 m. naujiems mokslo metams pasiruo–ti param mokinio reikmenims sigyti gavo 1698 mokiniai, besimokantys pagal bendrojo lavinimo program ir prie–mokyklinio ugdymo program , lyginant su 2008 metais param gavo 17,43 procent daugiau mokini . Pasiruo–im

¹ Meika A., Tamauskienė, Z. (2003). Pinigini parama –eimoms, jos efektyvumas ir tobulinimo kryptys. Tiltai, Nr.2.

naujiems mokslo metams param mokinio reikmenimis 2009 metais lyginant su bendru mokini skaičiumi, gavo pus (50 proc.) besimokančių mokinių. Visiems mokiniams 2007-2009 metais buvo skirta vienodo dydžio parama - 156,0 litai. TM padidėjimą takojai, dėl –alyje susidariusios sudėtingos ekonominės ir finansinės situacijos, kai didėja nedarbas, mažėja gyventojų pajamos, daugėja socialinės paramos gavėjų bei l – poreikis.

Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo paskirtis – vertinus nepasiturintiems ir vieni gyvenantiems asmenims turtą ir pajamas, kai suaugusiųjų šeimos nariai ir vieni gyvenantys asmenys yra išnaudoję vienas kitą pajamų gavimo galimybes, nustatyti valstybės teikiamos piniginių socialinės paramos dydį ir teikimo sąlygas, gavėjų teises ir pareigas, finansavimo šaltinius.

Piniginių socialinės paramos nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims (toliau - piniginių socialinė parama) rūšys yra šios:

- ✓ Socialinė pašalpa
- ✓ Būsto ūildymo išlaidų, išlaidų ūaltam ir išlaidų karštam vandeniui kompensacijos.

Vienas iš piniginių socialinės paramos veiksmingumo sąlygų yra optimalus jų dydis, kuriam svarbūs du aspektai:

- ✓ išmokos negali būti per didelės, nes ūiuo atveju būtų mažinamos gavėjų darbo paskatos ir be reikalo eikvojamos piniginių socialinės paramos l – os;
- ✓ išmokos neturi būti per mažos, nes ne gyvendint ū tikslo, dėl kurio yra teisintos.

Socialinės paramos koncepcijoje¹ socialinė parama apibrėžiama, kad socialinė parama negali ūftikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo, ji tik padeda ūmogui išgyventi ekstremaliomis sąlygomis. Socialinė parama turi būti tokia, kad asmuo (šeima) norėtų dirbti bei taupyti. Todėl veiksminga socialinė pašalpų sistema neturi iškreipti jos gavėjų suinteresuotumą dirbti. Nors Lietuvoje socialinės pašalpos mokamos nedidelės, tačiau jos yra vertingos, nes mokamos gryniais pinigais. Taigi jos ir yra paskata formuotis sluoksniui ūmonių, kuri ūveiksmi yra nukreipti gyventi iš pašalpų. Tokios paskatos veikia ūmonių elgesio motyvus. Kai kurie socialinė pašalpų gaunantys asmenys vengia darbo paiešką dėl tokių priežasčių:

- ✓ ūm nesinė alga gali tik nedaug viršyti arba būti lygi gaunamai pašalpai, kuri ūjis praras pradėjus dirbti;
- ✓ šidarbinus gali atsirasti papildomų išlaidų (transporto, vaiko priežiūros, maisto, aprangos).

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 360 šD dėl Socialinės paramos koncepcijos ū (fin., 1994, Nr.36- 653).

Apie piniginių socialinių paramos teikimo veiksmingumą yra vairių nuomonių. Socialinės pašalpos nėra didelės, tačiau jas gaunantys asmenys yra suinteresuoti nedirbti, jeigu galimos darbinės pajamos nedaug didesnės už gaunamos socialinės pašalpos dydį.

Nuo 2009 m. birželio 25 d. Skuodo rajono savivaldybės taryba patvirtino sprendimą, dėl Skuodo rajono savivaldybės gyventojų telkimo visuomenei naudingiems darbams pagal kurį, kiekvienas socialinės pašalpos gavėjas, atitinkamai pagal gaunamos socialinės pašalpos dydį, turi atlikti visuomenei naudingus darbus. Visuomenės naudingų darbų organizatoriai, telkdami asmenis visuomenei naudingiems darbams atlikti, vadovaujasi Lietuvos Respublikos statymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gruodžio 16 d. sakymu Nr.A1-203 šD 1 Telkimo visuomenei naudingiems darbams tvarkos tvirtinimo kitais teisės aktais. Visuomenei naudingų darbų darbo laiko trukmė priklauso nuo gaunamos paramos dydžio:

- ✓ 8 valandos – jei pašalpos dydis – iki 100 Lt. per mėnesį;
- ✓ 24 valandos – jei pašalpos dydis – nuo 101 iki 350 Lt. per mėnesį.
- ✓ 36 valandos - jei pašalpos dydis – nuo 351 iki 600 Lt. per mėnesį.
- ✓ 48 valandos - jei pašalpos dydis – nuo 601 Lt. per mėnesį

10 lentelėje pateikiami duomenys, kaip mažėja socialinės pašalpos dydžio kitimas, kai gavėjas pradeda gauti pajamas.

10 lentelė

Socialinės pašalpos dydžio kitimas pagal šeimos darbo pajamas (Lt.)

Šeimos pajamos	90 proc. socialinės pašalpos išmokėjimas šeimos nariams					
	1 asmens šeima	2 asmenų šeima	3 asmenų šeima	4 asmenų šeima	5 asmenų šeima	6 asmenų šeima
0	315	630	945	1260	1575	1890
100	225	540	855	1170	1485	1800
200	135	450	765	1080	1395	1710
300	45	360	675	990	1305	1620
400	0	270	585	900	1215	1530
500		180	495	810	1125	1440
600		90	405	720	1035	1350
700		0	315	630	945	1260
800			225	540	855	1170
900			135	450	765	1080
1000			45	360	675	990
1100			0	270	585	900
1200				180	495	810
1300				90	405	720
1400				0	315	630

Šeimos pajamos	90 proc. socialinės pašalpos išmokėjimas šeimos nariams					
	1 asmens šeima	2 asmenų šeima	3 asmenų šeima	4 asmenų šeima	5 asmenų šeima	6 asmenų šeima
1500					225	540
1600					135	450
1700					45	360
1800					0	270
1900						180
2000						90
2100						0

Kaip matome pagal 1 priede pateiktą pirmą pavyzdį, jei tu vas dirba šeima gauna socialinę pašalpą 900 Lt., jei tu vas nedirba, šeima gauna socialinę pašalpą 1890 Lt. Tai reiškia, kad vieno šeimos nario pajamos dirbant būtų tik 18,33 Lt. per mėnesį didesnės negu nedirbant (10 lentelė).

1 priede pagal antrą pateiktą pavyzdį, jei tu vas dirba šeima gauna socialinę pašalpą 315 Lt., jei tu vas nedirba, šeima gauna socialinę pašalpą 945 Lt. Tai reiškia, kad vieno šeimos nario pajamos dirbant būtų tik 23,33 Lt. per mėnesį didesnės negu nedirbant (10 lentelė).

Galima teigti, kad pagal Lietuvoje galiojančią piniginių socialinių paramų nedirbantiems šeimoms teikiamos socialinės pašalpos dydis yra tolygus gaunamo darbo užmokesčio dydžiui (10 lentelė). Pagal dabar galiojančią sistemą šeimoje esant kuo daugiau vaikų, tuo šeima yra mažiau suinteresuota ieškoti darbą, nes pašalpa yra tolygi darbo užmokesčiui. Tai ypač aktualu socialinės rizikos asmenų šeimose š...*kam man ieškoti darbo jei tą patį aš gaunu „ilsėdamasis“ namuose...o*.

Šis pavyzdys patvirtina 2006 m. IV ketvirtyje Socialinių tyrimų institutas atlikto mokslinio tyrimo „Piniginių socialinių paramų mažas pajamas gaunantiems šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) statymo monitoringas bei vertinimas“ rezultatus. Tyrimu nustatyta, kad paramos norma ó skirtumas tarp Valstybės remiamų pajamų ir remiamojo asmens pajamų (90 proc.) ó per didelė. Dėl šios priežasties šeima turi dviejų labai neigiamų savybių derinį ji adekvačiai neparemia skurstančių ir tuo pat metu beveik visiškai suvienodindama visų remiamų gyvenimo lygį, skurstančių neskatina dirbti. Tai dar vienas rodymas, kad socialinė pašalpa neskatina fimo gausrą pintis savo darbine veikla (10 lentelė).

Gaunamos pašalpos ir lengvatos rodo, jog socialinės paramos, kaip finansinės pagalbos mechanizmas Lietuvoje veikia. Tiesa, gaunantys socialinę pašalpą ir lengvatas asmenys norėtų, kad būtų didesnė, kad iš jos galima būtų gyventi. Tačiau pašalpos ir lengvatos kiekvienoje

–alyje priklauso nuo to, kiek valstyb gali skirti l – socialin s apsaugos mechanizmui gyvendinti. Ger jant ekonominei Lietuvos pad iai, tur t tobul ti ir socialin s apsaugos sistema.

Magistrant s nuomone, pagrindinis –ios pinig in s paramos skyrimo tr kumas ó auk –tas pajam kompensavimo lygis, sudarantis net 90 proc. skirtumo tarp –eimoms gaunam pajam ir valstyb s nustatyto skurdo ribos ó valstyb s remiam pajam , kuris –iuo met siekia 350 lit vienam asmeniui. Jei socialin s pa–alpos dydis b t –eimai ne 90 proc. o pavyzdffiui 50 arba 60 proc. padid t –eimai noras ie–kotis darbo, investuoti kvalifikacijos k lim . Taip pat atkreiptinas d mesys, kad neatsifvelgiama socialin s pa–alpos gav jo trukm , tur t b ti sukurta tokia sistema, kad pa–alpos gav jas negaunantis 10 met ir ilgiau darbo, tur t tam tikros institucijos tokius asmenys darbinti privalomai per vie– j darb ar kt. r –ies program darbus.

Apibendrinant galima teigti, kad didel dalis –eim (gav j) ilg laik gav socialin pa–alp , neskatina nedarban i paramos gav j imtis maflai apmokamo darbo, nesitik dami gauti daugiau pajam dirbdami, n ra suinteresuoti konkuruoti darbo rinkoje ir daugiau dirbti, investuoti moksl ar net kvalifikacijos k lim . Tėimai, be paramos pinigine i–rai–ka, t.y. socialin s pa–alpos, jai taikomos papildomos paramos formos: vaikai, lankantys ikimokyklinės staigas, atleidffiamos 90 proc. nuo mokes io, –imos atleidffiamos Asmens tapatyb s kortel s i–davimo, keitimo mokes io, apmokamas nemokamas maitinimas mokyklose ir t.t.

Būsto šildymo išlaidų, išlaidų šaltam vandeniui bei nuotėkoms ir išlaidų karštam vandeniui kompensacijos. Tėima ufl b sto normatyvinio ploto –ildym moka ne daugiau kaip 20 proc. skirtumo tarp bendr –imos pajam ir valstyb s remiam pajam (po 1 VRP kiekvienam –imos nariui), ufl kar–t vanden ó 5 proc. –imos pajam , ufl –alt vanden ó 2 proc. –imos pajam . Likusi mokes i dalis kompensuojama. Nepasiturin iam gyventojui garantuojama parama kompensuojant ufl 38 m² b sto ploto –ildym , kiekvienam kitam –imos nariui pridedant po 12 m², bei suvartotus 1,5 m³ kar–to vandens ir 2 m³ –alto vandens per m nes .

Kreipiantis d l –ildymo, –alto ir kar–to vandens kompensacij asmenys turi atitikti tuos pa ius statymo reikalavimus, kaip ir socialinei pa–alpai. Tai rei–kia, kad ir ia laikomasi principo - pajam ir turto testavimo. Tėildymo kompensacij skai iavimo metodika pateikta 1 priede.

Pagal pateiktus 9 priede duomenis ai–kiai matoma, kad –ildymo i–laid kompensacijas gauna kur kas daugiau flmoni nei socialines pa–alpas.

Tobulinant pinig in s socialin s paramos sistem , 2008 m. buvo patikslintos nuostatos d l –imos pajam skai iavimo. –imos pajamas ne skaitomos:

- ✓ mokini , kurie mokosi dienin se bendrojo lavinimo mokyklose (ar profesinio mokymo staigose), su darbo santykiais susijusios pajamos;
- ✓ slaugos ar prieffi ros (pagalbos) i–laid tikslinis priedas;
- ✓ i–moka vaikui, socialin stipendija bei pagalbos pinigai.

Dėl to, fenkliai padidėjo pinigini socialini parama nepasiturin ioms –eimoms, auginan ioms vaikus, bei labiausiai pafleidffiamoms gyventoj grup ms.

Magistrant s nuomone, d l Lietuvos k ap musios ekonomikos kriz s netikslinga –ias –eimos pajamas ne skaityti, norint gauti pinigini socialin param , pirmiausia, kad tai pareikalauja dideli ka-t valstybei.

Taigi apibendrinant, nor iau pasakyti, kad socialin s i-mokos ir kompensacijos vairiai takojo –eimos ekonomin elges . Socialin s i-mokos skatino darbo neturin ius darbingus –eimos narius ufsiregistruoti darbo birfloje, ta iau maflai skatino arba neskatino j spr sti sidarbinimo problem : ie-kotis darbo, persikvalifikuoti. Gaunamos socialin s i-mokos neskatina klient aktyvumo ir atsakomyb s ufl save ir savo –eim . Bet mano nuomone, kalb ti apie –ildymo kompensacijos naikinim nesutik iau, nes esant ekonominei krizei, did jant –ildymo i-laid kainoms, panaikinus tokias kompensacijas:

1.Gr st bankrotas –ildymo mon ms, kadangi flmon s nesugeb t susimok ti ufl teikiamas paslaugas.

2.Gyventojas b t vedamas prie dar didesn s skurdo ribos.

IŠVADOS

1. Atlikus teorinį apžvalgą Lietuvos socialinės apsaugos sistemą sudaro trys dalys: socialinis draudimas, socialinė parama ir specialiosios socialinės išmokos.

2. Socialinės paramos tikslas būtų padėti tenkinti bentinius poreikius tiems žmonėms, kurių gaunamos pajamos yra nepakankamos, o gebėjimas pasirūpinti savimi dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių yra ribotas. Tačiau ši parama negali užtikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo, ji tik padeda žmogui išgyventi ekstremaliomis sąlygomis.

3. Darytina išvada, kad dabartinė paramos šeimai politika suprantama siaurėje prasme, nes orientuota piniginių paramos šeimoms, auginančioms vaikus, vystymuisi. Lietuvos socialinės paramos sistema apima dvi pagrindines dalis: kategorinę paramą, kuri nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų mokama pašalpos, bei testuojamoji parama, kuri mažas pajamas turinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims, vertinusi turimą turtą bei pajamas.

3. Kategorinė išmoka, šeimoms, auginančioms vaikus, savo dydžiu realiai neatitinka vaiko auginimo poreikiams tenkinti, ji yra per maža. Todėl būtina ieškoti galimybių išmoką didinti.

4. Išanalizuota, kad pašalpa yra svarbi socialinės apsaugos sistemos dalis. Jos tikslas būtų sudaryti bentinius gyvenimo sąlygas šeimoms ir pavieniems asmenims, kurių darbo, socialinio draudimo ir kitos pajamos dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių, yra nepakankamos, kad jie galėtų pasirūpinti savimi.

5. Apibendrinant galima teigti, kad piniginių socialinės paramos sistemos išmokos yra:

- ✓ nepakankamo dydžio skurdi veikti, o tik jo suvėlinimui;
- ✓ yra kategorinė ir netelpa skurdo mažinimo strategijos rėmimui;
- ✓ ne visada pataiko skurdo mažinimo taikinį ir dėl to veltui eikvojamos lėšos.

REKOMENDACIJOS

1. Sujungti visas kategorines ir testuojamas išmokas (išmokas vaikui, vienkartinė išmoka gimus vaikui, vaiko globos (rūpybos) išmokos, piniginių socialinių paramų nepasiturintiems –eimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims ir t.t.) vieningai ir integruotai paalpos sistemai, kai išmokos būtų mokamos konkrečiam asmeniui, atsižvelgiant į jo pajamas ir turimą turtą ir neskiriant pinigų atskiroms vartojimo funkcijoms subsidijuoti (pvz., išildymo kompensacijoms, socialinei paalpai ar transportui). Tuomet flmogus turėtų galimybę nuspręsti kaip efektyviausiai ir geriausiai panaudoti išlaidas.

2. Keisti socialinėms išmokoms skiriamą administravimo išlaidų tvarką, nes praktika rodo, kad jos nėra racionaliai naudojamos.

3. Teikti socialinę paramą, atsižvelgiant ne tik į turtą ir pajamas, bet ir į siekiamą dirbti. Paramą gaunantys asmenys turi būti skatinami ieškoti darbo, pasitelkiami atlikti bendruomenei naudingus darbus.

4. Siekiant ekonomiškiau, efektyviau ir rezultatyviau teikti socialinę paramą, tobulinti teisės aktus, inicijuoti teisės aktų pakeitimus socialinės paramos teikimo srityje. Norint sumažinti paramos gavėjų skaičių ir išmokamą socialinę išmoką, kompensacijų dydį, siūlyčiau –iuo metu taikomus 90 procentų gaunamos socialinės paalpos, mažinti iki 50 ó 60 procentų. Gal tada socialinės paalpos gavėjai būtų suinteresuoti ieškoti darbo ar keisti savo kvalifikaciją. Taip pat, norint spręsti skurdo problemą, kuri ir yra pagrindinė priežastis dėl socialinės paramos poreikio atsiradimo, reikia pradėti ne nuo paalpos didinimo, kartu kuriant ir prielaidas –eimų orientacijai išlaikytini statuso, o nuo sąlygų sudarymo –eimoms paalpos spręsti problemas, skatinant tokių –eimų ekonominį aktyvumą, į savarankiškumą.

5. Siūlyčiau daryti pataisas statyme dėl piniginių socialinės paramos –eimoms pajamų skaičiavimo. Pajamas traukti:

- ✓ mokiniams, kurie mokosi dienišė bendrojo lavinimo mokyklose (ar profesinio mokymo staigose), su darbo santykiais susijusias pajamas;
- ✓ slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidų tiksliniam priedui;
- ✓ išmokas vaikui, socialinę stipendiją bei pagalbos pinigų.

LITERATŪRA

- 1.2006-2007 met socialinis pranešimas. Socialinis apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius.
- 2.2007-2008 met socialinis pranešimas. Socialinis apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius.
- 3.2008-2009 met socialinis pranešimas. Socialinis apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius.
- 4.Citizenship and welfare state reform in Europe (1999).edited by Bussemaker. A.K. Kolb. European social rights towards national welfare states. Additional, substitute, illusory? London and New York: Routledge.
- 5.Dromantien , L. (2001). Pranešimas apie fimoaus socialin raid Lietuvoje.- Vilnius: JTVP.
- 6.Dromantien , L. (2004). Europos socialinio modelio problema integracijos procese. Socialinis darbas, Nr.3 (1).
- 7.Dromantien , L.(2007). Socialin s Europos k rimas. Mykolo Romerio universitetas.
- 8.Guogis, A. (2002). D l Lietuvos socialin s politikos modelio.
- 9.I-orait , M. (2005). Socialini paslaug administravimas. Mykolo Romerio Universitetas.
- 10.Konsoliduota Europos Bendrijos sutartis (fin., 2004 Nr.2-2).
- 11.Lazutka, R. (2001). Socialin apsauga. fimoaus socialin raida. Vilnius.
- 12.Lietuvos Respublikos 1993 m. gruodflio 23 d. statymas Nr.I-348 šD l paramos mirties atvejuõ (fin., 1993, Nr.73-1371).
- 13.Lietuvos Respublikos i-mok vaikams statymas (fin., 2004, Nr.88-3208).
- 14.Lietuvos Respublikos Konstitucija (fin., 1992, Nr. 33-1014).
- 15.Lietuvos Respublikos Pinigin s socialin s paramos nepasiturin ioms –eimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims statymas (fin., 2003, Nr.73-3352).
- 16.Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birfelio 3 d. nutarimas Nr. X-1560 šD l valstybin s –eimos politikos koncepcijos patvirtinimoõ (fin., 2008, Nr.69-2624).
- 17.Lietuvos Respublikos socialin s paramos mokiniams statymas (fin., 2006, Nr.73-2755).
- 18.Lietuvos Respublikos socialini i-mok perskai iavimo ir mok jimo laikinasis statymas (fin., 2009, Nr.152-6820).

- 19.Lietuvos Respublikos valstybinis –alpos i–mok statymas (fin., 1994, Nr.96-1873).
- 20.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr.360 "D 1 Socialinis paramos koncepcijos" (fin., 1994, Nr.36-653).
- 21.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 28 d. nutarimas Nr.801 šD 1 i–mok vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostat patvirtinimo (fin., 2004, Nr.100-3724).
- 22.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1327 šD 1 valstybinis socialinio draudimo bazinis pensijos padidinimo bei einamųjų 2008 metų draudžiamųjų pajam patvirtinimo (fin.2007, Nr.135-5471).
- 23.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr.1328 šD 1 valstybinis remiamųjų pajam dydžio patvirtinimo (2007, Nr.135-5472)
- 24.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimas Nr.40 šD 1 valstybinis socialinio draudimo bazinis pensijos padidinimo, einamųjų 2007 metų draudžiamųjų pajam naujo dydžio ir maksimalios valstybinis socialinio draudimo neperskaitytos pensijos patvirtinimo (fin.2007, Nr.7-285).
- 25.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 5 d. nutarimas Nr.538 šD 1 valstybinis remiamųjų pajam dydžio patvirtinimo (2008, Nr.67-2531)
- 26.Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 16 d. nutarimas Nr. 703 šD 1 valstybinis socialinio draudimo bazinis pensijos padidinimo, einamųjų 2008 metų draudžiamųjų pajam naujo dydžio ir maksimalios valstybinis socialinio draudimo neperskaitytos pensijos patvirtinimo“ (fin.2008, Nr.83-3307).
- 27.Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas šD 1 valstybinis –alpos i–mok skyrimo ir mokėjimo nuostat patvirtinimo (fin., 2004, Nr. 47-1558).
- 28.Lietuvos statistikos departamentas [fili r ta 2010-02-01]. Prieiga per internet : <http://www.stat.gov.lt/lt/>
- 29.Lisbon. European Council 23 and 24 March (2000). Presidency Conclusions. [fili r ta 2009-06-01]. Prieiga per internet : http://www.europarl.eu.int/summits/lis1_en.htm#b
- 30.Maslauskaitė, A. (2005). Lietuvos –eima: tarp rinkos ir politikos. Vilnius: Demokratinis politikos institutas.
- 31.Maslauskaitė, A. Tėimos deinstitutionalizacija: raida, prieštastys ir i–kiai –eimos politikai.
- 32.Medaiskis, T. (2000). Eurointegracijos reikalavimai socialinei sferai ir kai kurios j pasekmės. Vilniaus universitetas, Socialinis politikos grupė. [fili r ta 2009-06-01]. Prieiga per internet :<<http://www.euro.lt/old/showitems.php?TopMenuID=3&MenuItemID=16&ItemID=249&LangID=1>>

33. Merkys, G. (2005). Edukacini tyrim metodologija. Paskait medžiaga. Kaunas.
34. Mitrikas, A. A. (2006). *Ūkio gyvenimas: vertinimai ir realios padėtis*, Kult rologija, Nr. 13.
35. Pieters, D. (1998). *vadas pagrindinius socialin s apsaugos principus*. Vilnius. Mintis.
36. Pranešimas apie finansinio socialin raid Lietuvoje (1999). Vilnius.
37. Raipa, A. (1999). *Viešasis administravimas*. Kaunas: KTU.
38. Room, G. (1994). *European social policy: competition, conflict and integration in* R. Page and J. Baldock (eds). *Social Policy Review 6*. Canterbury: Social Policy Association. p.17-35.
39. Ross, G. (1995). *Assesing The Delors era and Social policy*, in S. Leibfried and P. Pierson *European Social Policy. Between Fragmentation and Integration*. Washington (D.C.): Brookings Institution.
40. Rudzkien , V. (2005). *Socialin statistika*. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas.
41. *Socialin atskirtis ir kult ūra* (2007). Kult ūra.
42. *Socialin s apsaugos termin ūdynamas* (1999). Vilnius.
43. *Socialin s Apsaugos Termin ūdynamas* [fili r ta 2009-06-01]. Prieiga per internet : <http://Www.Sec.Lt/Pages/Zodynas/Index_.Html>
44. Stank nien , V., A. Jonkaryt , S. Mikulionien , A. A. Mitrikas, A. Maslauskait (2003). *Ūkio revoliucija? I— kiai ūkio politikai*. Vilnius.
45. Stank nien , V., Jasilionien , A., Janaityt , R. (2005). *Ūkio, vaikai, ūkio politika: modern jimo prieštara*, Vilnius: STI.
46. Meika A., Tamauskien Z. (2003). *Pinigin parama ūkio, jos efektyvumas ir tobulinimo kryptys*. Tiltai, Nr.2.
47. Tartilas, J. (2005). *Socialin s saugos pagrindai*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
48. Tamoli nas, T., Lileikien A., Šaparnis G. (2004). *šMagistro darbo rengimo metodika*. Ūkio universiteto leidykla.
49. Vareikyt , A. (2006). *Vietos savivalda ir socialinis darbas*. Vilnius.
50. Vyšniauskien , D. (1999). *Verslo etika: vadov lis*. D. Vyšniauskien , V. Kundrotas. Kaunas: Technologija, p.261.

PRIEDAI

Socialinės pašalpos skaičiavimo metodikos pavyzdžiai

1 pavyzdys:

Tarkime, šeimoje yra 6 asmenys: vyras, žmona ir trys vaikai.

Šeimos pajamos: Vyras dirba ir gauna 1100 Lt. darbo užmokestį.

Socialinė pašalpa apskaičiuojama, kai šeima yra be pajamų:

$$350 \times 6 = 2100 \times 90\% = 1890 \text{ Lt.}$$

Jeigu šeimos pajamos per mėnesį sudaro 1100 Lt.

$$350 \times 6 = 2100 - 1100 \text{ Lt.} = 1000 \text{ Lt.} \times 90\% = 900 \text{ Lt.}$$

2 pavyzdys:

Tarkime, šeimoje yra 3 asmenys: vyras, žmona ir vienas vaikas.

Šeimos pajamos: Vyras dirba ir gauna 700 Lt. darbo užmokestį.

Socialinė pašalpa apskaičiuojama, kai šeima negauna pajamų:

$$350 \times 3 = 1050 \times 90\% = 945 \text{ Lt.}$$

Šeimos pajamos per mėnesį sudaro 700 Lt.

$$350 \times 3 = 1050 - 700 \text{ Lt.} = 350 \text{ Lt.} \times 90\% = 315 \text{ Lt.}$$

Šildymo kompensacijos skaičiavimo metodikos pavyzdžiai

1 pavyzdys

šilumą 36 kvadratinio metrų ploto bute gyvena vienas ir neturi pajamų, gauna tik 315 litų socialinę pašalpą. Jo buto plotas yra mažesnis už normatyvą (38 kv. m vienam asmeniui, o kitiems šeimos nariams pridedama dar po 12 kv. m). Tam asmeniui bus kompensuojamas visas mokestis už šildymą.

Tiems asmenims, kurių pajamos viršija valstybės remiamą pajamų ribą (350 Lt.), kompensacija už šildymą sudaro 20 proc. skirtumo tarp šeimos pajamų ir valstybės remiamų pajamų ribai.

2 pavyzdys

50 kv. m ploto bute gyvenanti pensininkė šeima, kai abu sutuoktiniai gauna vidutinę pensiją (po 830 litų), o jos skaitis už šildymą sudaro 353 litai.

Ji bus apskaičiuojama pagal tokią formulę: $(830 \text{ Lt} \times 2 \text{ flm.} - (350 \text{ Lt} \times 2 \text{ flm.})) \times 0,20 = 192 \text{ Lt.}$ Gautą sumą 192 Lt. šeima sumoka pati už 50 kv.m. ploto butą, o likusioji (161 Lt) kompensuojama.

Nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų mokamų pašalpų dydžiai

Eil. Nr.	Pašalpos pavadinimas	Pašalpos dydis		Pašalpos dydis		Pašalpos dydis	
		Nustatytas įstatymu MGL	2007 m. (Litas)	Nustatytas įstatymu BSI	2008 m. (Litas)	Nustatytas įstatymu BSI	2009 m. (Litas)
1.	Vienkartinė išmoka vaikui	8	1040	8	1040	11	1430
2.	Šeimoje, auginančioje vieną ar du vaikus:						
2.1.	-kiekvienam vaikui iki 3 met ;	0,75	97,5	0,75	97,5	0,75	97,5*
2.2.	-kiekvienam vaikui nuo 3 iki 9 met	0,4	52				
2.3.	-kiekvienam vaikui nuo 9 iki 12 met (nuo 2007-09-01)	0,4	52				
2.4.	-kiekvienam vaikui nuo 12 iki 18 met (nuo 2008-01-01)	0,4	52	0,4	52	0,4	52*
3.	Šeimoje, auginančioje tris ar daugiau vaikų:						
3.1.	-kiekvienam vaikui iki 3 met ;	1,1	143	1,1	143	1,1	143
3.2.	-kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 met ir vyresniam, kol jie mokosi dieninėje mokykloje, bet ne ilgiau iki 24 met	0,4	52	0,4** 0,75** *	52** 97,5** *	0,75	97,5
4.	Išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui	1,5	195	1,5	195	1,5	195
5.	Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai	2	260	2	260	2	260
6.	Globos (rūpybos) išmoka	4	520	4	520	4	520
7.	Vienkartinė išmoka būstui įsigyti ar įsikurti	50	6500	50	6500	75	9750
8.	Laidojimo pašalpa	6	780	6	780	8	1040

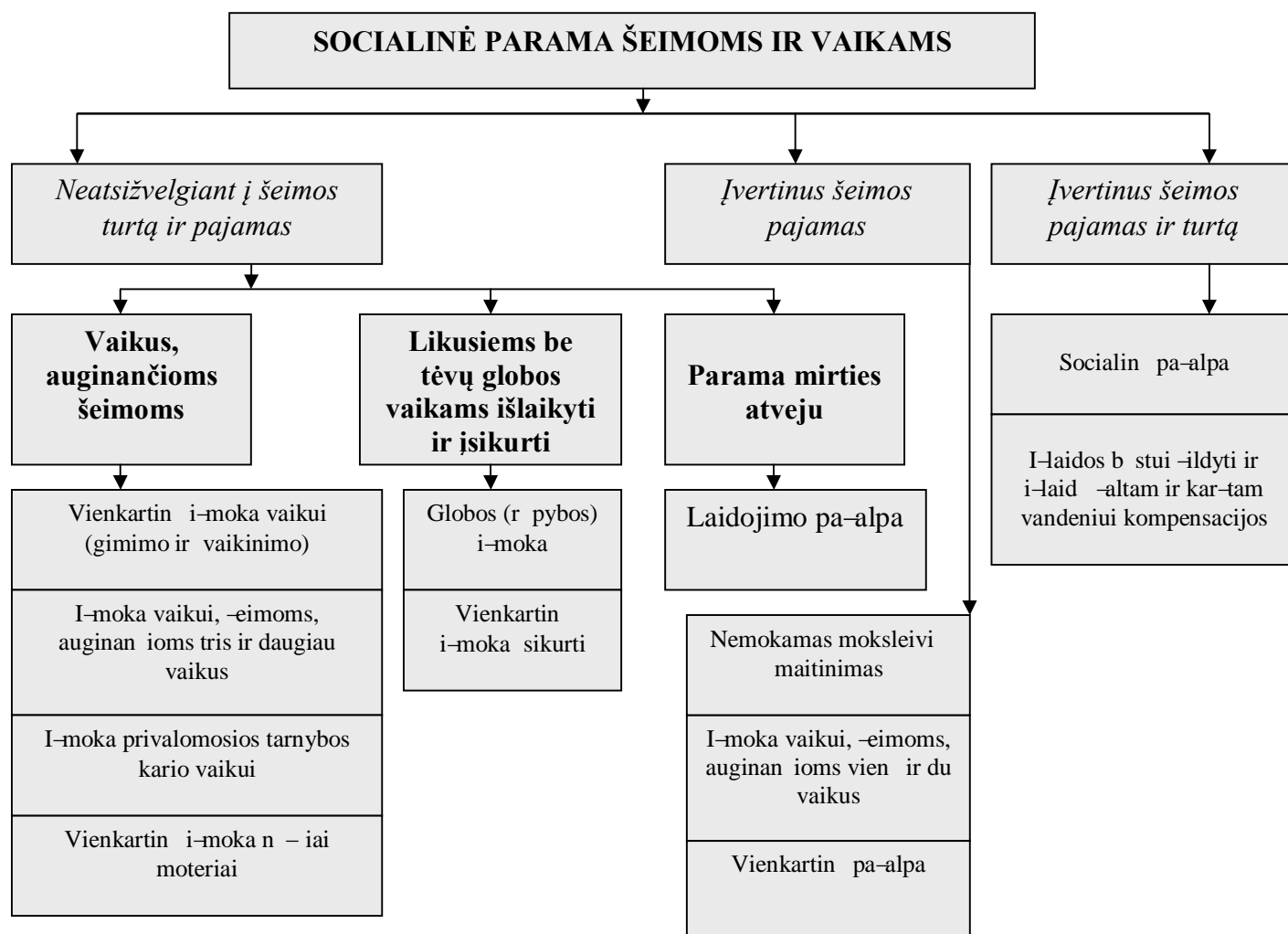
*ltiniai: 2006-2007, 2007-2008 ir 2008-2009 met socialiniai praneimai.
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Vilnius.

* iki 2009-03-01

** iki 2008-08-31

*** nuo 2008-09-01

Socialinės paramos šeimoms ir vaikams klasifikacija bei paramos rūšys

Šaltinis: I-orait , M. (2005). Socialini paslaug administravimas. Mykolo Romerio Universitetas, p.211.

**Piniginės socialinės paramos gavėjų skaičius ir
išlaidos pagal paramos grupes**

Paramos grupė	Paramos gavėjai ir išlaidos (tūkst. Lt)								
	2007			2008			2009		
	Gavėjų skaičius	Išlaidų suma per metus (tūkst. Lt)	Proc. nuo bendros	Gavėjų skaičius	Išlaidų suma per metus (tūkst. Lt)	Proc. nuo bendros	Gavėjų skaičius	Išlaidų suma per metus (tūkst. Lt)	Proc. nuo bendros
1. Parama –ėimoms, auginantioms vaikus, ir t v globos netekusiems vaikams	4629	3560,42	37,6	6316	5009,39	35,9	6220	5020,51	31,3
2. Pinigin socialin parama nepasiturin iom s –ėimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims	2407	1059,55	11,2	2648	1677,83	12,0	3766	2556,12	16,0
3. Parama mirties atveju	314	245,64	2,6	343	355,42	2,5	298	309,92	1,9
4. Valstybin s –alpos i–mokos	1286	4260,00	45,0	1260	6615,00	47,4	1334	7925,00	49,5
5. Kitos socialin s i–mokos	820	337,00	3,6	860	286,00	2,1	419	212,00	1,3
Iš viso	9456	9462,61	100	11427	13943,6	100	12037	16023,6	100

TMaltinis: Skuodo rajono savivaldyb s administracijos Socialin s paramos skyriaus duomenys.

**Vienkartinių pašalpų ir gavėjų pasiskirstymas pagal skyrimo priežastis
Skuodo rajone per 2007-2009 metus (tūkst.Lt)**

Metai	Gaisro, stichinės nelaimės atveju		Ligos, operac. atveju		Būsto, san. mazg. remontui		Asmenims, grūstiems ir kalinimo staig.		Būties gerinimo ir kt. atvejai		Iš viso	Suma
	Gavėjai	Lėšos	Gavėjai	Lėšos	Gavėjai	Lėšos	Gavėjai	Lėšos	Gavėjai	Lėšos		
2007	6	3,77	216	57,85	42	11,89	4	0,46	136	32,25	404	106,22
2008	10	8,90	193	56,39	37	14,42	8	1,10	94	24,17	342	105,00
2009	11	14,00	138	38,47	6	2,22	8	1,37	56	13,93	219	70,00

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Gavėjų ir išlaidų pasiskirstymas pagal išmokų rūšis per 2007-2009 m.

Eil. Nr.	Išmokos rūšis	Gavėjų skaičius ir išlaidos (tūkst. Lt)					
		2007		2008		2009	
		Gavėjai	Išlaidos (tūkst. Lt)	Gavėjai	Išlaidos (tūkst. Lt)	Gavėjai	Išlaidos (tūkst. Lt)
1.	Išmokos šeimoms, auginančioms vaikus, iš jų:	5466	2898,67	7769	4495,21	9584	4341,1
1.1.	Vienkartin i-moka vaikui	168	174,40	204	212,16	221	307,45
1.2.	I-moka vaikui	5238	2708,69	7512	4269,27	9293	4015,45
1.3.	I-moka privalomosios tarnybos kario vaikui	-	-	-	-	-	-
1.4.	Vienkartin i-moka n –iai moteriai	60	15,58	53	13,78	70	18,2
2.	Išmokos likusiems be tėvų globos vaikams, iš jų:	157	661,75	143	514,18	176	679,41
2.1.	Globos (r pybos) i-moka	142	566,11	128	462,18	128	468,81
2.2.	Vienkartin i-moka sikurti	15	95,64	15	52	48	210,60
3.	Laidojimo pašalpa	314	245,64	343	355,42	298	309,92
4.	Šalpos pensija	1111	4260	1260	6615	1334	7925

TMŠaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Kompensacijų išlaidos (tūkst. Lt.) pagal kompensacijų rūšis per 2007-2009 metus

Kompensacijos rūšis	Gavėjai ir išlaidos (tūkst. Lt)					
	2007		2008		2009	
	Gavėjų skaičius	Išlaidos (tūkst. Lt)	Gavėjų skaičius	Išlaidos (tūkst. Lt)	Gavėjų skaičius	Išlaidos (tūkst. Lt)
Kompensacijos	1669	208,2	1980	526,75	2495	692,6
I–j :						
b sto –ildymo (esant centralizuotai sistemai)	611	65,50	934	347,12	1161	446,54
kar-to vandens (esant centralizuotai sistemai)	25	0,27	45	1,22	43	1,39
b sto –ildymo (kitomis kuro rūšimis)	568	133,62	646	173,41	922	238,53
–alto vandens ir nuotekoms	465	8,81	355	5,00	369	6,14

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Valstybės biudžeto lėšos pagal socialinės paramos rūšis

Metai	Socialinės paramos rūšys								
	Valstybės biudžeto lėšos (tūkst. Lt)								
	Iš viso	Valstybinės išmokos						Išmokos vaikams	Būsto pritaikymas žmonėms su negalia
Iš viso		Atlyginimai	Atlyginimų kompensacijos	Slaugos kompensacijos	Priežiūros (pagalbos) kompensacijos	Transporto išlaidų kompensacijos			
2007	7898,23	4274,58	1867,15	345,33	1423,56	618,61	19,93	3560,42	63,23
2008	11758,72	6698,60	2469,87	472,86	2414,05	1310,28	31,53	5009,39	50,73
2009	13018,17	7970,72	2727,22	546,74	3052,86	1602,08	41,83	5020,51	26,94

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

**Nepasiturinčioms šeimoms (asmenims) teikiamos paramos
gavėjų skaičius bei išlaidos**

Eil. Nr.	Išmokos rūšis	Gavėjų skaičius ir išlaidos (tūkst. Lt)					
		2007		2008		2009	
		Gavėjai	Išlaidos	Gavėjai	Išlaidos	Gavėjai	Išlaidos
1.	Socialin pa-alpa	1088	851,35	1068	1151,08	1686	1863,51
2.	Kompensacijos (b sto -ildymo, kar-to, -alto vandens ir nuotekoms bei sigytam kurui)	1669	208,2	1980	526,75	2495	692,6
3.	Socialin parama mokiniam Tame skaičiuje:	1508	649,7	2920	1300,32	3668	1604,53
3.1.	Mokini nemokamas maitinimas	1041	576,9	1474	1074,74	1970	1339,63
3.2.	Parama mokinio reikmenims sigyti	467	72,8	1446	225,58	1698	264,90
4.	Vienkartin pinig socialin parama	460	110000	340	100000	219	70000

Šaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.

Europos sąjungos bendrijos paramos gavėjų skaičius pagal seniūnijas

Seniūnija	Bendras gyventojų skaičius seniūnijoje	Paramos gavėjų skaičius			Proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009
Aleksandrijos	1704	324	268	386	19,01	15,73	22,65
Barsty i	1074	410	387	537	38,18	36,03	50,00
Ylaki	3783	685	550	775	18,11	14,54	20,49
Lenkim	1124	340	292	414	30,25	25,98	36,83
Mos dflio	2834	571	494	748	20,15	17,43	26,39
Not n	1156	341	339	458	29,50	29,33	39,62
Skuodo k.	3208	810	718	1081	25,25	22,38	33,70
Skuodo miesto	7243	596	604	1168	8,23	8,34	16,13
TM i	1238	510	478	666	41,20	38,61	53,80
I–viso	23364	4587	4130	6233	19,63	17,68	26,68

TMaltinis: Skuodo rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenys.